

Marjootje
wordt
Marjő

J M Westerbrink-Wirtz

KOK
KAMPEN

MARJOOTJE
WORDT
MARJO

UITGAVE J. H. KOK N.V. TE KAMPEN

MARJOOTJE
WORDT
MARJO

J. M. WESTERBRINK WIRTZ

PATS!" Juut keek met voldoening de bal na, die in een grote boog ver over het strand vloog. Toen liet ze zich lui in het warme zand neervallen.

„Zoeken jullie hem maar. Ik heb me al genoeg uitgesloofd.”

„Stakker!” beklaagde Tine haar. Inplaats van te doen, wat Juut zei, plofte ze naast haar neer.

To aarzelde even en keek Marjootje na, die weg liep in de richting, waarin de bal verdwenen was.

„Ze vindt hem alléén ook wel, en anders komt ze het ons wel zeggen,” meende Juut.

Toen liet ook To zich vallen.

't Was niet als een onvriendelijkheid bedoeld, dat ze Marjootje alléén lieten zoeken. De bal behoorde aan Juut, doch die trok zich nooit veel aan van de dingen, waarop ze eigendomsrecht bezat. Raakten ze verloren, ze kwamen op de één of andere manier wel weer bij haar terug. Omdat alles, wat van Juut was, een beetje uitstak boven dat van de anderen, een beetje mooier en een beetje duurder was, herkende men gemakkelijk haar eigendommen. En verloor ze werkelijk eens iets, dan was vader er nog, om een beroep op te doen. Zolang hij niet behoefde te denken, dat er slordigheid in het spel was, gaf hij zonder veel navraag geld voor wat ze zei nodig te hebben.

En boven en bij dit alles was daar Marjootje, die uit een soort aangeboren zucht tot ordelijkheid altijd haar best deed, de dingen terug te brengen daar, waar ze behoorden. Haar eigen dingen, maar ook die van de drie vriendinnen, waarmee ze de weg naar en van school was gegaan, drie jaren lang nu al. Zolang moeder en Hermien met haar woonden in deze stad.

Ook nu liep ze zonder omzien de bal na. Ze merkte niet

eens, dat de anderen niet mee zochten. Pas toen ze hem gevonden had, dicht bij de golven, waar een leuke kleuter er met verlangende ogen naar keek, kwam ze tot de ontdekking, dat ze alléén was.

Toen vond ze, dat ze ook wel een praatje met het leuke joch kon maken, eer ze terug ging.

„Vin je hem mooi?”

Een heel verlegen „ja” was het antwoord.

„Heb je zelf geen bal?”

Een knikje en een vage heenwijzing ergens naar het gewirwar van stoelen en tentjes, dicht bij de boulevard.

„Ga hem dan halen.”

Het joch draaide zich half om, keek toen weer naar Marjootje en naar de zee.

„Met wie ben je hier?”

„Mam en Ruurd en Gré en Tijs en Fred en Mieke.”

„Nou, dat is een hele rist! Waarom ben je hier dan zo alléén?”

„Weg,” zei de kleuter lakoniek.

Marjootje weifelde, wat te doen. Met hem op zoek gaan naar zijn moeder?

Op haar beurt keek ze de tentjes en stoelen langs. 't Leek onbegonnen werk. Maar als hij heus weggelopen was?

Meteen kwamen er een lange, magere jongen en een even lang en mager meisje aanhollen, die riepen: „Hansje, foei, mag jij weglopen?”

Ze leken precies op mekaar; 't enige verschil was, dat het meisje haar kleine broertje knuffelde en de jongen er met een boos gezicht naar keek.

„Heb jij hem gevonden?” vroeg het meisje aan Marjootje.

Die zei: „Gevonden? Nee, eigenlijk niet. Ik zocht een bal, onze bal en hij stond hier en keek er naar. En omdat hij zo leuk is, maakte ik een praatje en toen begreep ik, dat hij weggelopen was. Maar ik wist niet goed, wat ik met hem doen moest.”

„Naar de politie brengen. Dat doe je met kinderen, die verdwaald zijn,” zei de jongen met een kwade stem.

TOEN VOND ZE, DAT ZE OOK WEL EEN PRAATJE MET DAT
LEUKE JOCH KON MAKEN. (blz. 6).

De kleuter kreeg er een bevend lipje van en angstige, grote ogen.

Toen gaven de jongen en het meisje elkaar een hand en droegen het kleine broertje op hun gestrekte armen, als in een stoeltje, weg. Het meisje zag nog even om en riep „Dag!”

Marjootje keek ze na, tot ze tussen al de andere kinderen niet meer te onderscheiden waren.

Ze liet de bal in haar hand op en neer wippen; het was een mooie; geen wonder, dat het joch er zin in had. Maar natuurlijk was Juut te lui geweest, om hem zelf terug te halen. Zo was ze altijd: het ene ogenblik vol vuur met iets bezig, en het andere ogenblik: afgelopen, uit . . . Op school ook.

Er trok een schaduw over Marjootjes gezicht. Ook dat was: afgelopen, uit! Ze kreeg een gevoel, of ze hier liep afscheid te nemen. O zeker, ze zou nog dikwijls genoeg naar het strand gaan; ze woonden er immers dicht bij. Maar zoals nu, met zijn vieren schoolvriendinnen, zou het niet meer zijn.

„Laten we nog een keer met mekaar naar zee gaan. Fuiven op de goeie uitslag,” had Juut voorgesteld.

Toen zagen ze alléén het leuke: met zijn vieren op de fiets; spelletjes doen aan 't strand; zwemmen en dan weer naar huis.

Nu, omdat ze hier alléén liep zonder de andere drie, voelde Marjootje ineens de beteekenis van die paar woordjes: „nog een keer.”

Ze stapte wat aan, bleef toen even staan om zich te oriënteren. Liep ze niet verkeerd? 't Leek zo lang te duren, eer ze weer bij de anderen was! Hier, dicht bij de kerk, hadden ze toch gespeeld? Maar 't was zo moeilijk, mekaar terug te vinden tussen al die mensen, tentjes en strandstoelen.

Ineens hoorde ze van op zij een luid gejedel; meteen stond To naast haar.

„We dachten, dat je nooit terug kwam. En toen deed je net, of je doorlopen wou. Juut zei: „Laat gaan. Eerst kijken, wat ze doet, vóór we roepen.”

„Ik zag jullie niet.” ’

„Wij jou wel. Die grote hoed van jou werkt als vlag. In elk geval als herkenningsteken.”

„Mooi!” zei Marjootje, een beetje gebelgd.

„Ik meen er niets verkeerd mee,” maakte To het weer goed. „Hij staat je best, en omdat je nu eenmaal gauw last hebt van pijn, als je verbrandt . . .”

„Ja, och . . .” zei Marjootje vaag. Ze had liever, net als de anderen, bij het fietsen een kampdoek om haar haren gebonden. Maar moeder stond er op, dat ze de hoed droeg. Om de zomersproeten . . . En ze kon niet best tegen de al te felle zon, het was waar . . .

Ze liet zich neervallen naast de anderen. Ze was een beetje moe, eerst van het spelen en toen van het zoeken naar de bal.

„Hier,” zei ze tegen Juut, en die deed met een onverschillig gebaar de bal in het net, dat ze terugslingerde naar Marjootje.

„Jij mag het aan je fiets hangen, straks, omdat je zo lang hebt lopen zoeken.”

Tine en To lachten. Net wat voor Juut. Die wist altijd een manier te vinden om een ander op te knappen met h  r lasten.

To had een verhaal over haar moeder, die een keer uit was geweest met een groep dames, en toen bleven ze zo goed bij mekaar omdat er een diacones bij was. Als er een paar wat achterbleven, of wat vooruit liepen, zagen ze in de verte al de kap van de zuster.

En om te verklaren, hoe ze hierop kwam, zei ze tegen Juut en Tine: „Ik vertelde aan Jootje, dat we haar herkenden aan haar hoed.”

Juut vroeg: „Waar bleef je toch zolang? Kon je hem niet vinden?”

Marjootje vertelde over den kleinen jongen; over zijn slungeligen broer en zuster.

„Jootje beleeft altijd wat,” beweerde Juut.

De anderen vonden, dat ze gelijk had. Maar ze begrepen niet, dat dit kwam, omdat Jootje nooit zo vluchtig en haastig was als zij drieën. Omdat ze niet langs de dingen heenliep maar, hoewel een beetje dromerig, er aandacht voor had.

Een ijsco-karretje trok dicht in hun buurt over het vaste zand.

„Ik mag jullie tracteren. Wil je van deze of zullen we wachten, tot er een komt met Italiaans ijs?” vroeg Juut.

De verlokking was te groot; het wachten te riskant. Ze vonden: „deze maar.”

Als echte kensters genoten ze hun ijsje.

„We moeten naar huis,” zei Marjootje toen.

Met een sprongetje stond Juut overeind; ze maaide met een malle beweging haar stakerige armen door de lucht.

„Kinders, hebben jullie ook zo 't gevoel, dat de wereld voor je open staat? Een dikke streep door alles wat altijd na de vakantie terugkwam en nu wat nieuws! Wat anders!”

Terwijl ze door het zand tornden naar de boulevard, waar ze haar fietsen stalden, vroeg Tine: „Weet je al, wat je doen gaat?”

„O, vooreerst niets,” zei Juut nonchalant. „Ik heb een massa uitnodigingen. Mijn oma en mijn tantes zijn ineens dol op het voorbeeldige kind Juut! Te slagen, als iedereen voorspelde, dat je wel zakken zou! Stel je de verrassing voor.”

„Ik dacht nooit, dat je zou zakken. Ik zelf wel, maar jullie, nee!” zei Marjootje.

„Toppunt van nederigheid!” spotte Juut.

„Bestaat niet,” corrigeerde To.

„Wat niet?”

„Een toppunt van nederigheid.”

„Dieptepunt dan,” verbeterde Juut.

„En dan — ik bedoel, als je genoeg gelogeed hebt?” vroeg Tine.

„O, tegen die tijd zal mijn vader wel een geschikte kostschool voor me opgeduikeld hebben, ergens in Duitsland of Zwitserland. Of Engeland misschien.”

„Vind je 't fijn?”

„Och, kan je van te voren niet zeggen, wel? Komt tijd, komt raad,” meende Juut, die er niet van hield zich onnodige zorgen te maken. 't Zou wel gek zijn, alléén zo ver van huis, maar moeder zei, dat het nodig was om goed je talen te leren en vader was het als altijd roerend met moeder eens. Dus zou het wel moeten gebeuren. En dan was het maar het ver-

standigst, het van de goeie kant op te nemen.

„Jij gaat natuurlijk naar de Kweek?” vroeg ze aan Tine.

En die zei: „Natuurlijk. Thuis hebben ze me eerst bang gemaakt, dat de Kweek hier wel eens opgedoekt zou kunnen worden, maar dat gebeurt lekker niet. En nou zitten ze me te voorspellen, dat ik nooit een plaats krijg, als ik klaar ben. Omdat er al te veel onderwijzeressen zijn. Alsof er in die drie jaar niet een schep kunnen trouwen!”

Ze lachten om die veronderstelling, maar Tine hield vol: „Ik vind het niet méér dan plicht, dat ze ruimte maken voor ons. Ze wilden me nota bene naar de huishoudschool sturen! Alsof er niet net zo goed huishoudsters genoeg zijn! Maar daar voelde ik geen sikkepit voor!”

„Ik wel,” zei To. „Maar ik ben nog te jong. Je moet zeventien zijn voor de opleiding huishoudkundige.”

„Kind, wat gewichtig!” riep Juut.

Toen deed ze de vraag, die Marjootje aldoor gevreesd had.

„En jij, wat ga jij uitspoken?”

„Ik weet het nog niet,” bekende Marjootje.

„Wat? Weet jij niks?”

„Nee. Tenminste ik weet niet, wat ik graag zou willen.”

„Nou, dan wordt het tijd, dat je dit met je zelf uitkient,” vermaande Juut moederlijk.

Omdat ze bij de fietsenbergplaats waren, en het er druk liep, zodat ze een beetje begonnen te dringen, kwam Marjootje van verdere vermaningen vrij.

Toen ze op het fietspad weer twee aan twee konden rijden, zorgde ze, dat ze niet naast Juut kwam. Doch die had de vraag naar Marjootjes toekomst al lang uit haar hoofd gezet.

„'t Moet niet te lang duren,” was haar parool.

„**W**AS het leuk?” vroeg moeder, toen Marjootje thuis kwam.
„Ja, erg leuk,” was het antwoord. Maar ze vertelde er niet veel van.

„Moe?” vroeg moeder weer.

„Een beetje. Zeker van de felle lucht en van de zee.”

„Je bent toch niet te erg verbrand?”

— Marjootje was als kind maar een zwak peutertje. Later overgroeide ze dat, maar mevrouw Hofdijk was nog altijd gauw ongerust, wanneer haar jongste ergens over klaagde. —

„Welnee,” zei Marjootje weer. „Die grote hoed van mij — To vond, die was net zo goed als een vlag, omdat je hem al van verre ziet. Maar ik vind hem wel fijn; niet dat felle licht aan je ogen.”

Ze leunde een beetje lui in een diepe, zachte stoel, waar ze gewoonlijk niet in zitten mocht van Hermien, haar oudere zuster.

„Kinderen moeten niet zo gemakzuchtig zijn,” vond die.

Moeder liet het echter wel eens toe, vooral wanneer ze meende, dat Jootje zich te zeer ingespannen had.

„Hermien nog niet thuis?”

„Nee. Ze is laat, hè? Zeker overwerk. Met de vacaties kun je nergens op rekenen.”

„De krant al.”

Marjootje wipte uit haar stoel, om het dagblad uit de bus te halen. Tegelijk stak Hermien de sleutel in het slot.

„Zo. Ook alweer terug? Leuk geweest?”

„Ja. Gaat best. Je bent laat. Was het druk?”

„Nogal. 'k Ben blij, dat ik mijn vakantie nog te goed heb. Niks prettig, als je pas uit bent geweest, en je moet dan direct dubbel hard aanpakken. Nu geef ik er niet om, nu ik mijn vrije dagen nog krijg.”

Antje, hun gediensstige, kwam dekken voor de avondboterham. Ze was al jaren bij de familie Hofdijk; al toen mijnheer nog leefde; en ze was er gebleven, toen hij stierf en de familie kleiner ging wonen.

Ze zei tegen Marjootje: „Je zal wel honger hebben gekregen aan zee!”

En Jootje zei: „Nou, of!” omdat ze wist, dat Antje dit antwoord verwachtte.

Toen ze aan tafel zaten merkte ze pas, dat ze de waarheid gezegd had.

„In Lunteren zal je ook wel flink leren eten. Alle dagen in de buitenlucht,” voorspelde Hermien. —

Toen later op de avond moeder en Hermien de krant gelezen hadden, en Jootje er het nieuws had uitgepikt, waarvoor zij zich interesseerde, vroeg ze ineens: „Vind jij het echt prettig op kantoor, Hermien?”

Inplaats van hierop te antwoorden vroeg Hermien op háár beurt: „Hoe kom je erop, dat te vragen? Ik ben er immers al jaren.”

„Och,” zei Jootje vaag, „ik weet niet, zo maar, met dit mooie weer, en als je 't dan druk hebt, en andere mensen gaan uit, en als je er dan niet echt van hield . . .”

Hermien lachte.

„Zit je weer te piekeren? Natuurlijk houd ik van mijn werk. Anders had ik het immers niet gekozen! 'k Ben wel blij, dat ik gauw vacantie krijg, zo niet, maar als die paar weken om zijn vind ik het toch prettig dat ik weer beginnen kan. Zonder werk en zonder doel, nee, dat is niks. 't Is ellendig genoeg, dat er tegenwoordig zo veel jonge mensen geen werk kunnen krijgen.”

„Ja, och, ja . . .” zei Jootje.

Ze haakte een poosje verder aan de zomerjumper, waarmee ze bezig was; toen zei ze ineens: „Juut en To en Tine hadden het er vanmiddag over, wat ze nu gaan doen. Ik bedoel straks, na de vacantie.”

„En . . . ?”

„O, Juut dacht, dat ze wel naar een buitenlandsche kost-

school gestuurd zou worden.”

„Gestuurd! Vindt ze het dan niet leuk?”

„Nou ja, schikt nog al, geloof ik. Maar ik zou het vreeselijk vinden, zie je, zo ver van huis. Daarom zei ik „gestuurd”.”

Moeder en Hermien keken mekaar ongemerkt even aan. Zij hadden onder haar beiden al hetzelfde uitgemaakt: het zou wel goed wezen voor Marjootje, omdat ze de jongste was thuis en wel tien jaar met Hermien verschilde, maar ze zou zeker heimwee krijgen.

„En Tine en To?” vroeg Hermien.

„Tine gaat naar de Kweek. Ze wil dat beslist. Ze vindt, dat oudere onderwijzeressen maar moeten trouwen en ruimte maken voor de jongeren.”

„Jammer voor haar, dat je om te trouwen altijd met je beiden moet zijn,” spotte Hermien.

„Ze zei het natuurlijk maar zo, voor de grap, en omdat ze nergens anders zin in heeft en ze thuis vonden, dat er niet veel toekomst in zit.”

„Doet er ook niet, op het ogenblik,” oordeelde Hermien.

„Dus jij vindt het niet verstandig, dat ze het toch doet?”

„Nu ze er beslist haar hart op gezet heeft, wel ja, waarom niet? Je kan van geen enkel vak met zekerheid voorspellen, dat je over een jaar of wat dadelijk een plaats zult krijgen. Maar mensen, die echt van hun werk houden, hebben natuurlijk veel voor op anderen, bij wie het alléén maar om de verdienste gaat. Omdat ze hun werk altijd beter zullen doen dan de rest.”

Marjootje zuchtte.

„En To?” vroeg Hermien verder.

„Die wil naar de huishoudschool, maar ze zegt, dat ze eerst zeventien moet zijn. En ze is nog maar zestien, net als ik.”

Jootje zuchtte weer. En nu zei ze: „Ik wilde, dat ik ergens net zoveel zin in had als Tine en To. Maar altijd is er wat bij, waar ik tegen op zie. De Kweek, en later voor de klas staan, nee hoor. Ik zou altijd bang zijn, dat ik geen orde kon houden.”

„Huishoudschool dan en later misschien kinderverzorging” stelde Hermien voor.

„Wat kan je dan worden?”

„Van alles. Hulp van een moeder, of in een vacantiëkolonie.”

„Ik houd wel van kinderen, maar niet van zoveel tegelijk,” zei Jootje.

Ze dacht aan het kleine jongetje van die middag. Hem had ze zo wel willen knuffelen. Maar als er twintig of méér bij mekaar waren, en je moest daarop letten!

„In een gezin zijn er meestal geen bende tegelijk,” lachte Hermien.

„Nee,” zei Jootje.

Maar ze dacht er bij: Dan zijn er weer de grote mensen. Een vader en een moeder. Je bent niet alleen met de kinderen.

„Handwerken vind ik ook wel leuk,” zei Jootje. Maar kan je daarin wat worden?”

„Nou, niet veel. Of je moet erg veel aanleg hebben voor ontwerpen en voor het verzinnen van iets nieuws.”

„Als To nog te jong is voor de huishoudschool, ben jij het ook nog. Dan blijf je maar eerst een jaartje rustig bij mij thuis,” meende moeder.

„To zegt: voor de opleiding huishoudkundige. Ik weet niet precies, wat dat is.”

„Ik wel. De meisjes van de andere klassen komen meest zo van de lagere school; die van de opleiding hebben U. L. O.-diploma, net als jij, of driejarige H. B. S. Sommige wel einddiploma H. B. S.”

„Wat een knapperds. En voor kantoor, wat moet je daarvoor weten?”

„O, typen en steno en talen, en soms boekhouden. 't Ligt er aan, wat voor kantoor het is. Maar erg geschikt lijkt me dat niet voor jou. 't Is vaak haastwerk, en in de typezaal is het een geratel van machines en een leven van jewelste. Niets voor een droomstertje als jij ben.”

Marjootje geloofde het dadelijk. Ze wist immers, dat ze lang zo flink niet was als Hermien. Soms had ze wel even gedacht: wanneer ik nu een plaatsje kon krijgen op hetzelfde kantoor als Hermien, en als zij me dan kon helpen, wanneer

ik iets niet wist, dan zou ik wel durven. Maar ze begreep, dat het zo niet toeging op een groot kantoor. En Hermien had een reuzenbaan, zoals de vriendinnen soms zeiden. „O jij, daar kunnen we niet tegenop. Jij met je reuzenbaan. Maar wij zijn niet half zo flink!”

„Je moet liever naar bed gaan. Komt tijd, komt raad. Zo'n haast is er niet bij een beslissing. Ik wil wel eens een poosje één van jullie wat meer thuis hebben,” zei moeder.

Het troostte Marjootje dat moeder net zei als Juut: „Komt tijd, komt raad.” Tot dusver had ze dit van Juut wel een beetje een lichtzinnig gezegde gevonden.

Maar toen ze boven was op haar kamertje, treuzelde ze en bleef ze napiekeren.

Bij moeder in huis, 't zou wel leuk wezen, als er maar werk was voor haar. En dat was er juist niet, Ant deed practisch gesproken alles. „'t Zou wat moois wezen, als ik mijn werk niet af kon in zo'n dameshuishoudentje” bromde ze, wanneer Marjootje haar wilde helpen met tafeldekken of met de afwas. En als Jootje zei: „Ik vind het leuk, om te helpen,” meende Ant: „Ja, voor één keer. En daarvan heb ik nou juist meer last dan plezier.”

En al hield Marjootje graag wat tijd om te droomen en te lezen — om nou echt niets te doen te hebben, dat de moeite waard was, dit leek haar toch niet erg.

Beneden praatten moeder en Hermien nog even over Marjootje.

Omdat ze zoveel jonger was dan Hermien, en dan Anton en Marie en Elze, die al lang getrouwd waren en ergens anders woonden, beschouwden ze haar nog altijd echt als een kind. Het overviel haar nu, dat ze ernstige plannen moesten maken voor een toekomst, waarin ze zelfstandig haar eigen werk zou hebben en haar eigen brood verdienen.

„Ze kan best nog wat thuisblijven,” vond moeder weer.

Doch Hermien, jonger en practischer, meende: „Dan zal ze zich vervelen. Meisjes blijven tegenwoordig niet meer thuis niets doen en werk is er niet voor haar.”

„Ik kan Ant toch niet wegsturen,” zei mevrouw.

En Hermien was het daarmee eens. Dat ging niet, om moeder niet en om Ant niet. Moeder zou niet kunnen opschieten met een vreemd meisje. En ze hadden teveel aan Ant te danken om haar nu nog, nu ze al wat ouder werd, naar vreemden te laten gaan.

„We zullen eens rondkijken en eens informeeren. Misschien vinden we wel een opleiding, die ons geschikt lijkt voor Marjootje.”

Daar bleef het bij.

MARJOOTJE woelde wat heen en weer in bed; probeerde naar haar zin gemakkelijk te liggen, maar het lukte niet. Ongeduldig sloeg ze het dek terug.

— Hè, het was warm. Als er maar geen onweer kwam!

Ze trok het laken weer over zich heen; trachtte opnieuw in te slapen. Inplaats dat dit lukte, voelde ze zich wakkerder worden.

Hoe kwam ze zo?

Had het misschien al geonweerd, een enkele, harde slag, en zat ze daarom nu hier rechtop in bed?

Ineens wist ze het. Ze had gedroomd. Over de bal van Juut, die wegrolde, al verder weg, al dichter naar de zee. En toen was er een hond, die er achteraan rende. Ze was een beetje bang voor dat grote beest; ze durfde de bal niet pakken. En Juut riep maar: „Toe dan! Toe dan!” Het was net, of ze de hond ophitste. En ineens was het geen hond meer, maar een klein katje, en dat klaagde: „Miauw! Miauw!” En zij dacht: het beest verdrinkt. Katten kunnen niet zwemmen, zo als honden. Ze zat nu niet meer achter de bal aan, maar achter het katje, dat aldoor schreeuwde: „Miauw, miauw!” Het was zeker erg bang voor de wilde zee. Ze was zelf ook bang, ze kreeg al natte voeten. Ze dacht, dat ze viel, toen ze het katje grijpen wilde . . .

Toen zat ze in haar bed. En het was nacht.

Ze had dorst ook.

Ze ging uit bed om wat te drinken. Het zeil was lekker koud aan haar voeten. Als je op de grond ging liggen, zou je 't niet warm hebben.

Ze lachte bij zichzelf om het gekke idee. Nee, een bed was toch beter.

Ze keerde het kussen om, verschikte nog wat aan de deken. Toen stapte ze er weer in. Zie zo, nu was alles weer frisser.

Nu zou ze weer kunnen slapen.

Ze doezelde weg . . .

Toen hoorde ze opnieuw: „Miauw, miauw!”

Ze zat weer overeind; wreef in haar ogen. Dat was toch te gek, dat je wakker werd en een poosje uit bed ging en als je dan weer insliep, ging je meteen verder met dezelfde droom!

Ze werd al weer warm.

De hor stond toch onder het raam. Zou een openslaand raam niet frisser zijn? Ach, wat had je er aan, daarover te denken! Hun huis was nu eenmaal een beetje ouderwets!

Als ze het gordijn eens opentrok! Dan waaide het beter door! Maar dan moest ze opnieuw uit bed. Misschien hoorde moeder haar wel, of Hermien, en dachten ze, dat ze ziek was. Kou had gevat aan het strand.

Kou, en deze warmte!

Nee, ze moest heus proberen te slapen en niet meer te dromen. Zou je daar wat tegen kunnen doen? Niet meer er aan denken? Maar ze zag het poesje nog vóór zich, en de zee . . .

En ze hoorde het ook nog: „Miauw, miauw!”

Ze hoorde het zo duidelijk, dat ze er van schrok. Ze kneep in haar arm om er zeker van te zijn, dat ze niet meer sliep. Ze kneep zo hard, dat ze „au!” zei.

En ze luisterde.

Bij de hor onder het raam was een beetje geritsel, alsof er iets langs gleed.

Verder bleef het stil.

Ach, ze verbeeldde zich zeker wat!

Maar dat kon toch niet: dromen, als je wakker was! Als je je zelf had geknepen en pijn gevoeld!

En toen was het er weer, méér klagend nog: „mi-au-auw, mi-au-auw, miauw.”

Met een sprongetje was Marjootje opnieuw uit bed. Nu liep ze regelrecht naar het raam. Bij het licht van de maan zag ze duidelijk een klein, wit, mollig iets, dat over de vensterbank trippelde, onrustig, ongedurig . . .

Het witte iets zag haar ook.

Het drukte zich bangelijk stijf tegen de hor, zodat deze bewoog en een beetje naar binnen gedrukt werd.

„Poes, poesje, zoete poes!” lokte Marjootje.

En de poes zei weer: „Miauw! Miauw!”

Marjootje vond, dat het nu een beetje klonk als vroeg het iets.

Marjootje vroeg óók wat. Ze zei: „Hoe kom je dan hier? Midden in de nacht? Waarom ga je niet naar je eigen huis? Ben je verdwaald?”

Poes vond zeker, dat haar stem prettig klonk. Ze begon tenminste te spinnen. Je kon het door de hor heen horen. Ze gaf ook kopjes langs de hor, op de plek, waar Marjootjes hand was.

Marjootje wist niet, wat ze doen moest. Poes binnen laten? Maar het raam was zwaar, en als het beestje dan nog niet begreep, dat het over de hor klimmen moest! Of — als de hor ervan omviel! Dan zou Hermien komen. En ze zou zeggen: „Bah! Een vreemde kat! Jaag weg!”

Want Hermien hield niet van katten. Ze was er eigenlijk een beetje bang voor, maar dat wilde ze niet weten.

En Marjootje was dol op poesen. Ze zou er o zo graag zelf één hebben.

Toch probeerde ze, heel plichtsgetrouw, de nachtelijke bezoeker te jagen.

„Kss! kss! Ga naar huis!”

Maar poes merkte zeker, dat ze dit maar zei omdat Hermien, en moeder ook, dit van haar verwacht zouden hebben. Dat ze het niet echt meende. Inplaats van er naar te luisteren en te gehoorzamen begon het beestje opnieuw te spinnen, heviger nog dan eerst, en kopjes te geven tegen het gaas van de hor.

„Poes! Poesje dan toch!” zei Marjootje.

En poes gaf antwoord: „Miauw! Miauw!”

Er was één ding, dat Marjootje heel zeker wist.

Ze kon niet weer in bed kruipen en probeeren in te slapen met de mauwende poes op de vensterbank. Het diertje zou haar wakker houden. En dan — het was wel niet koud, en heel veel poesen bleven 's nachts buiten, maar deze zag er

precies uit, of ze aan zoiets niet gewend was. Zo schoon en zo wit en zo mooi. Heel goed kon ze 't niet zien in het vage maanlicht, met de hor er tussen, maar het leek net, of de haren langer en zachter waren dan van een gewone poes.

Er bleef dus maar één ding over om te doen. En dat deed ze.

Ze schoof het raam verder op, heel voorzichtig, bang, dat moeder of Hermien iets horen zouden. En ze lokte zachtjes: „Poes! Kom dan! Zoete poes!”

Het diertje, geschrokken door het onverwachte geluid, drukte zich stijf in een hoekje van de vensterbank.

Daar had je 't nu al. Natuurlijk begreep het niet, dat het klimmen moest. Straks viel het nog naar beneden!

Ze lokte weer: „Poes. Zoete poes dan! Kom dan, poes!”

Het beestje kwam uit zijn hoekje, het miauwde weer klagend, als om te vragen: „Pak me dan!” Maar de sprong over de hor durfde het niet te wagen. Of het begreep niet, dat dáár de uitweg was.

Het raam was zwaar; Marjootje moest het laten zakken.

Ze stond besluiteloos.

Nu flink zijn, en zo hard „Ksst!” zeggen, dat het poesje schrok? Ze kon het niet. Het beest gaf zo aanhoudend kopjes tegen het gaas, alsof het wilde vragen: „Help me toch.”

En het spon . . . het spon . . . alsof het wilde zeggen: „Ik vertrouw je wel. Ik ben niet bang meer! Als ik maar wist, wat je van mij wil.”

Opnieuw schoof Marjootje het raam op, zo hoog mogelijk; met haar linkerhand hield ze het tegen; de rechter grabbelde over de hor heen naar het witte, mollige iets met z'n rode tongetje, dat even te zien kwam.

Gelukkig!

Met een zwaai haalde ze het binnen; omdat ze het raam haast niet meer houden kon met één hand, liet ze het een beetje hard neerploffen op het zeil. Beter in elk geval, dan dat het raam neerviel en er iemand wakker werd van de slag.

Het katje streek langs haar pyama en begon weer te spinnen.

Marjootje liet het begaan; ze was nu echt warm en wat moe en beverig van de inspanning.

Ze dronk wat water en keek rond naar iets, waar het katje op zou kunnen slapen. Dit was haar al vóór en had z'n keus reeds gedaan. Het zat zich genoegelijk te wassen op de lage poef, die Marjootje op haar verjaardag gekregen had. Moeder zelf had het bovenste overtrek geborduurd; Marjootje was er erg blij mee geweest. Ze vond poes wel wat brutaal.

„Ho, ho,” zei ze, „dat gaat zo maar niet. Als je op de poef wilt slapen, zal ik er eerst wat anders over leggen. Stel je voor, dat je gaat krabbelen aan het mooie kelimwerk, waarmee moeder zo lang bezig is geweest.”

Bij gebrek aan wat beters spreidde ze haar badhanddoek over de poef en plantte poes daarop.

Die zette een hoge rug, gaapte, dat je tot ver achter in haar bekje kon zien, ging toen weer liggen en rolde zich op.

„Zie zo,” zei Marjootje bij zichzelf, en kroop in bed. Nu kan ik tenminste weer rustig gaan slapen.”

En het duurde niet lang, of ze sliep werkelijk.

Maar of poes de badhanddoek niet zacht genoeg vond op de duur of dat ze zo verwend was, dat ze zelf haar slaapplaats wilde kiezen — toen Marjootje 's morgens wakker werd, lag ze op haar bed, in een holletje aan het voeteneind.

Ze werd wakker, toen Marjootje zich bewoog; liep over het dek naar het kussen en begon met één van Marjootjes vlechten te spelen.

Die vond het zo leuk, dat ze haast vergat op te staan, hoewel Ant al geklopt had. Toen ze tot het besef kwam, dat moeder en Hermien wel eens konden zitten wachten met het ontbijt, sprong ze uit haar bed en begon zich haastig te kleden.

Tenminste: ze wilde vlug opschieten. Maar poes draaide om haar heen; soms speelde ze met een kous, of een ander kledingstuk, dat Marjootje wilde aantrekken; soms gaf ze kopjes tegen haar benen en klaagde „miauw!”

Marjootje moest telkens oppassen, dat ze haar niet trapte.

Ze durfde ook niet met het diertje te praten. Ant liep af en aan van de keuken naar de kamer; misschien waren moeder en Hermien of één van die beiden nog boven. Ze zouden niet weten, wat er gebeurde, als ze haar zo maar hoorden praten.

... SPREIDDE ZE HAAR BADHANDDOEK OVER DE POEF EN
PLANTTE POES DAAROP (bldz. 22).

Marjootje was ook een beetje bang.

Wat zouden ze zeggen van haar nachtelijke logee? En — hoe moest het nu verder?

O, als zijzelf het voor 't zeggen had, dan wist ze het wel. Dan kreeg poes eerst een schoteltje brood met melk, en daarna een gevoerd mandje voor slaappleats, en dan bleef ze hier.

Maar Hermien zou het niet willen en moeder misschien ook niet. Moeder zou bang zijn, dat Ant ging brommen. Want Ant deed wel veel voor je, maar dan moesten het dingen zijn, waar zij zelf zin in had. En behoorde het houden van een poes tot die dingen?

En een poes, die zomaar bij je binnen kwam, 's nachts, was weggelopen van iemand anders. Dat moest wel zo zijn. Misschien zocht die iemand nu wel, en riep aan de deur, en was verdrietig, omdat het mooie diertje weg was!

Toen Marjootje klaar was keek ze, met de spinnende poes nog steeds kopjes-gevend langs haar benen, uit het raam. Het diertje was vanzelf hier gekomen; als ze hem nu weer buiten zette, zou het dan niet vanzelf de weg terug naar huis vinden?

Ze keek van de vensterbank naar beneden — het was te hoog voor een sprong.

Ze keek naar de schutting tussen hun tuin en die van de burens, die eindigde bij de aan elkaar gebouwde schuurtjes. Waarschijnlijk was poes daarlangs gekomen, op het afdakje van de keuken en het dak van de serre geklommen en toen verder langs de wingerd naar boven. Maar ze had wel eens gezien, dat een jong poesje vlug in een hoge boom klom, doch er niet weer uit durfde, zodat de mensen een ladder moesten halen. En dit poesje leek nog jong.

Nee, het enige was, dat poes mee naar beneden ging. Dan konden ze haar daar in de tuin laten, als het moest.

Marjootje zuchtte bij de gedachte, dat het wel zou moeten.

Ze pakte poes op; zei, een beetje streng, doordat ze heimelijk er tegen op zag, zo de kamer in te komen: „Nee, zit nu stil,” en ging naar beneden. Gelukkig was Ant niet in de gang, anders had ze haar eerst uitleg moeten geven.

Hermien begon al: „Kom maar gauw zitten, je bent . . .”

Toen zag ze de poes en vroeg verschrikt: „Kind, waarmee kom je nou aan?”

Juist omdat ze bang was, zei Marjootje: „Een poes. Ze heeft dorst.” Alsof het de meest gewone zaak was, dat je 's avonds zonder poes naar boven ging en 's morgens met zo'n diertje beneden kwam.

„Zet toch neer! Een vreemd beest! Je weet niet, hoe vals het misschien is. Doe de serredeuren open, dan kan het naar buiten gaan.”

Dat was precies, wat Marjootje verwacht had. Om de voltrekking van dit vonnis nog wat uit te stellen vroeg ze: „Mag ik ze eerst wat melk geven? Ze heeft dorst. Ze heeft de hele nacht niet gedronken.”

„Nee, dat begrijp ik,” zei Hermien, die nu toch even lachen moest om de malle situatie.

„Mag ik ze wat melk geven?”

„Toe dan maar. En kom dan gauw zitten.”

„Vannacht . . .” begon Marjootje nog . . .

Maar Hermien zei: „Laten we eerst lezen en bidden, dan kan ik eten, terwijl jij vertelt. Anders kom ik te laat op kantoor. Bel dus maar.”

Ant kwam binnen; zag de poes; zei: „'t Is zonde nog aan toe, waar komt die vandaan?” en Marjootje vond dat het net leek, of ze zo de poes zou gaan aaien.

Maar Hermien zei: „Dat zal Marjootje straks vertellen. Laten we eerst beginnen.”

En voor juffrouw Hermien had Ant eigenlijk meer ontzag dan voor mevrouw. —

Toen Marjootje haar nachtelijke ervaringen had verteld, vonden moeder en Hermien, dat ze moeilijk anders had kunnen doen. Proberen te slapen met een miauwende kat vlak vóór je raam, dat was niets gedaan.

„Ik wou alléén, dat ze een ander raam had uitgekozen. Bij één van de burens. Of dat je niet wakker was geworden. Dan zou ze vanzelf wel weer verdwenen zijn,” zei Hermien nog.

En ze dacht er bij: stel je voor, dat ze bij mijn kamer was komen mauwen! Dan had ik Marjootje of Ant wel moeten

roepen! Want een vreemde kat beetpakken — al was het dan zoo'n klein, mollig hoopje als deze poes — voor geen geld zou ze het durven doen. En ze was niet zo wreed, dat ze het van de vensterbank af zou jagen, als ze zag, dat het niet durfde. —

Ant was onderwijl werkelijk bezig het kleine beest te aaien, tot het bij haar opklom en in haar schoot ging liggen.

Ze zei weer: „'t Is zonde.” En toen: „Zoo'n mormel.”

Maar Marjootje wist wel heel zeker, dat ze dit laatste niet als scheldwoord bedoelde. Ze begreep ook dat het katje wat Ant betrof wel blijven mocht. Eén vesting was alvast veroverd.

Moeder keek critisch naar de zwerveling en meende, dat het wel een Angora-kat kon zijn. Ze had zulke lange haren. En die zijn er niet aan gewend, 's nachts buiten te lopen. Ze zijn veel teerder dan gewone katten. Veel duurder ook. Als het echt ras is, kosten ze soms wel vijf en twintig gulden.

Marjootje vroeg: „Mag ik ze houden tot we weten, wie een Angora-kat kwijt is?”

Want ze begreep nu wel, dat niemand zulk een gemis stilzwijgend zou dragen. Er zou best een advertentie in de krant komen. Jammer eigenlijk . . .

Hermien vond: „Ik zou het beest straks eerst maar eens buiten zetten. Kijken, wat het doet. Misschien vind het zelf wel de weg naar huis.”

Want al was het in zijn soort een mooi beestje, ze hield nu eenmaal niet van de soort.

Marjootje vroeg verschrikt: „Op straat? En als het dan overreden wordt?”

„Nee. In de tuin. Het is ook ergens achter ons vandaan gekomen, denk ik. Als je 't nu maar stil aan zijn lot overlaat, en de deuren blijven dicht, dan zal het wel vanzelf verdwijnen.”

Dit laatste was wel wat lastig met de warmte. Enfin, het moest dan maar. En toen Marjootje eens voorzichtig door het raam keek, zag ze tot haar teleurstelling, dat Hermien gelijk had gekregen. Poes was verdwenen.

„We kunnen de serredeuren wel open doen. Poes is weg,” zei ze.

„Zeker de weg naar huis gevonden,” meende moeder.

Toen zag ze Marjootjes gezicht.

„Vind je 't jammer?”

„'t Was wel erg lief.”

Marjootje had moeite, het te zeggen. Ze had zo'n raar gevoel in haar keel.

„Later zou je ze toch moeten afstaan. Beter van nu,” vond moeder.

Doch het was, alsof ze nu pas recht merkte, dat het voor Marjootje wel stil was in huis. Vroeger hinderde dat niet. Ze had haar school, haar kameraadjes . . . Die gingen nu een andere richting uit. Zou het toch niet beter zijn, dat ze ook voor Marjootje meteen vaste plannen maakten? Maar als ze dan het verkeerde kozen? Als het kind-zelf over een jaar wèl wist, wat ze wilde?

Toen Ant om elf uur de koffie voor mevrouw en de fosco voor Marjootje binnen bracht, riep ze ineens: „Daar komt de kat weer. Die heeft ook trek in een bakje koffie!”

En ja, poes kwam statig door de tuin op de open serre-deuren af en zei: „miauw,” alsof ze gewend was om dezen tijd drinken te krijgen.

„Zo verstandig als een mens,” vond Ant.

Het bleef zo den dag door.

Soms dachten ze: Nu is ze heus weg. En dan ineens was het diertje er weer en zocht een kussen om te slapen. Bij voorkeur een kussen, dat allerminst voor poezenbed in aanmerking kwam.

Zelfs Hermien vond: „Met de avond kan je zo'n stom dier niet naar buiten sturen.”

„Stom is ze anders allesbehalve, dat heb ik ondervonden,” zei Marjootje, die opfleurde bij 't vooruitzicht, althans nog een poosje van haar beschermeling te mogen genieten. Zo leuk als het dier speelde!

„Vin je 't nou ook geen lief beest?” vroeg ze aan Hermien.

„Zeker. Maar 't moest geen poes zijn.”

Op een antwoord, dat van zo weinig logica getuigde, wist Marjootje niets te zeggen.

„We moeten de kleine advertenties in de krant maar goed

nakijken. Er zal best navraag gedaan worden naar een Angorkat," vond moeder.

„De burenen?" begon Hermien, maar Marjootje zei: „Ben ik al geweest."

Omdat Marjootje wist, dat er niet één annonce aan Hermiens speurend oog ontsnappen zou, neusde ze zelf ongerust Woensdags en Zaterdags de advertentie-kolommen af.

Ze vond niets, dat op haar poes betrekking kon hebben.

Na een paar weken werd ze geruster, al zeiden moeder en Hermien telkens: „Ik begrijp er niets van. 't Beest moet toch ergens vandaan zijn gekomen."

Maar nu kroop er een nieuwe vrees in Marjootjes hart. Als ze met hun allen naar Lunteren gingen, wanneer Hermien vakantie had, hoe moest het dan met poes?

Ze was blij, toen Hermien op een avond vroeg: „Vind u het erg, moeder, als we pas in September uitgaan? 't Komt eigenlijk beter uit op 't kantoor."

Mevrouw zei: „Welnee, September kan soms nog mooi weer geven. En als Marjootje niet..."

„Als Marjootje wàt niet?"

„Ik bedoel: als zij toch niet dadelijk met het één of ander doorgaat..."

„Dat doet ze immers niet. Of ben je veranderd? Weet je nu al, wat je graag zou willen?"

Marjootje weifelde: „Nee, eigenlijk niet."

En Hermien, die niet van zeuren hield, vond: „Wel, dan wachten we een jaartje. Je ben nog jong genoeg. To blijft immers ook eerst een jaar thuis?"

„Ja."

„Nou dan. Als je jezelf verveelt, ga je alvast maar typen leren. En steno. Dat komt tegenwoordig haast altijd wel te pas."

„Ja," zei Marjootje weer, wat vrolijker nu. Ze wilde toch graag iets te doen hebben. Maar nu al haar plaats zoeken in het grote leven — nu al welbewust op een doel af gaan, ze vond er zichzelf nog te kinderachtig voor. Onderwijl was er, door het uitstel van Hermiens vakantie, de blijde zekerheid,

dat ze alvast tot September poes mocht houden. Want nu zou er wel geen navraag meer naar het beest gedaan worden. En moeder had zelf ook schik in de speelse bewegingen, dat zag ze best. Moeder lachte vaker dan gewoonlijk. Misschien zou er met September wel een uitweg te vinden zijn, zodat na de vakantie poes weer bij haar terug kwam. Voor goed dan.

HOOFDSTUK IV.

O!" riep Marjootje. En ze liet verschrikt het dagblad uit haar handen vallen.

"Hermien keek er naar; zag de kolommen vol kleine advertenties en begreep.

"Iemand om de poes?" vroeg ze.

"Ja. Tenminste als het *onze* poes is."

"Wat staat er?"

Marjootje las voor: „Weggelopen, drie weken geleden, een witte Angora-poes, nog niet volwassen. Terugbezorging of inlichtingen worden dringend verzocht door Emmy van Sloten, Prins Hendriklaan 21."

"Komt uit. Morgen wordt het drie weken, dat poes je in je nachtrust stoorde," wist Hermien.

"Ze geven toch zeker niet veel om het dier, dat ze nu pas adverteren. Zo duur is zo'n advertentie niet," vond Marjootje.

"Er staat anders: „Dringend."

"Nou ja. Wie wacht dan zolang?"

"Misschien zijn ze uit geweest en misten ze poes, toen ze terug kwamen."

"Waarom lieten ze haar alléén in een leeg huis?"

"Er kan wel een huisbewaarder geweest zijn. Iemand, die iedere dag kwam kijken."

"Toch saai voor zo'n beest," zei Marjootje. Maar tegelijk herinnerde ze zich, dat zij zelf met September ook een uitweg had moeten vinden. Een poes kan je niet meenemen, zoals een hond.

"Wat doe je nu?" vroeg Hermien practisch. „Zullen we opbellen?"

"Ze kunnen door de telefoon toch niet zien, of het echt *hun* poes is!"

Marjootje zei het zo obstinaat, dat Hermien medelijden met haar kreeg. Want ze begreep eruit, dat het zusje zich wel erg

aan dit kleine dier gehecht had. Iets om te verzorgen . . . om mee te spelen . . . Misschien moesten ze zelf ook maar een kat nemen . . . of een hond . . . Moeder was niet erg op honden. Katten waren rustiger . . . Zijzelf wou liever een hond . . . Maar eerst kwam Lunteren. Wie weet, of Marjootje dan niet weer over het gemis heen was.

„Dan lijkt het me beter, dat je er zelf op af gaat met poes in een tas. Je ziet gauw genoeg, of het beest zijn vroeger huis herkent. Katten hechten zich aan hun huis. In een vreemde omgeving doen ze schuw en wild.”

Hermien praatte er over, als had ze haar leven-lang studie van kattengewoonten gemaakt, vond Marjootje.

Een beetje dwars, vanwege de teleurstelling, sprak ze haar tegen: „Deze poes was anders wat blij, dat ze in een vreemd huis werd binnengelaten.”

„Omdat ze moe was en geen weg meer wist, ja.”

„Maar kan ze wel in een tas? Als ze eruit springt onderweg!”

„In mijn grote tas met de ritssluiting.”

„Dan stikt ze.”

„Welnee. Je kan de sluiting toch een eindje open laten. Met de fiets is het hoogstens vijf minuten naar de Prins Hendriklaan. Ik zou maar direct gaan, als ik jou was. Wat je vervelend vindt, moet je liefst gauw af doen. En wie weet, hoe blij je die Emmy maakt.”

„Een kind zeker, dat niet eens op een poes kan passen. En dat het beest toch niet missen wil!”

„Marjootje!”

Toen schaamde Marjootje zich. Want ze voelde, dat ze al een hekel aan dat meisje had, zonder dat ze haar ooit gezien had. Alleen maar, omdat zij poes van haar wegnemen ging. En ze had toch altijd geweten, dat het niet echt haar poes was.

Ze herinnerde zich ineens, dat Hermien zo pas praatte over: wat je vervelend vindt. Dus Hermien begreep, hoe erg het voor haar was, al zei ze daarnet op zo'n rare toon haar naam! Dat troostte.

Ondanks die schaamte en ondanks die troost kwamen er op de witte vacht van poes een paar natte plekjes, toen Marjootje

ze nog eens knuffelde, eer ze in de donkere tas werd gestopt.

Poes had trouwens ernstig bezwaar tegen zulk een vreemde handelwijze. Ze bewoog zich zo wild in de donkere ruimte, dat Marjootje hard doortrapte, bang, dat de tas stuk gaan zou.

En toen werd ze ineens zo stil, misschien van angst, dat Marjootje vreesde: nu is ze heus gestikt!

Eer ze aanbelde op no 21 stak ze voorzichtig haar hand in de tas. Meteen kreeg ze een lik van een raspig tongetje, wat haar opnieuw de tranen in de ogen bracht. Ongeduldig veegde zij ze weg. Het ging werkelijk niet aan, met natte ogen bij vreemde mensen te komen, en dat om een poes! Al was het nog zo'n schat!

Een beetje verlegen, omdat het er zo groot was en zo deftig en zo vreemd, stond Marjootje wat later in een kamer van no 21, Prins Hendriklaan.

Een dienstmeisje, dat er wel keurig uitzag, maar erg kattig deed, had haar binnen gelaten, toen ze zei, dat ze op die advertentie over het poesje kwam.

In de kamer stond een divan, en daarop lag een meisje, dat dan zeker Emmy van Sloten was. Ze bleef liggen, en omdat het dienstmeisje alleen maar de deur had opengedaan en verder niets zei, wist Marjootje niet dadelijk, hoe ze nu beginnen moest.

Ze zei dus maar weer: „Ik kom op die advertentie over het poesje” — precies alsof het een van buiten geleerd lesje was.

Het meisje keek ineens vol spanning naar haar en vroeg: „Weet jij, waar Kitty is? Heb je ze gezien? Weet je zeker, dat het Kitty was?”

En toen riep ze, net zoals Marjootje een poesje geleden gedaan had: „O!”

Maar dit „O!” klonk heel anders. Niet geschrokken of verdrietig, maar blij.

Want Marjootje had, haast zonder het zelf te weten, de ritsluiting van de tas verder opengeschoven.

En toen sprong het poesje, dat Kitty bleek te heten, eerst op de grond en meteen op de divan, waar het kopjes gaf tegen

de wang van het meisje en spon . . . spon . . . zeker even hard als die nacht, toen Marjootje het binnen liet.

Het meisje deed niet anders dan poes aaien en met haar praten.

„Kitty dan . . . zoete Kitty . . . stoute Kitty . . . mocht jij weglopen . . . mocht jij het vrouwtje alléén laten? Zoete Kitty . . . kon je de weg niet weer vinden? Kom dan maar Kitty . . .”

Marjootje bleef staan, waar ze stond en voelde zich vergeten.

Het was wel prettig te zien, hoe blij het meisje was. Maar het was ook een beetje verdrietig, een beetje erg verdrietig, te merken, dat poes haar nieuwe vrouwtje totaal vergat voor het oude. Misschien, als ze riep, dat ze dan wel weer bij háár kwam.

Maar ze riep niet. Kitty was niet van háár, maar van dit vreemde meisje, Emmy van Sloten . . .

Eindelijk scheen poes genoeg te hebben van het kopjes-geven en spinnen. Ze stapte over de kleurige plaid, die het meisje dekte, zocht een holletje bij haar voeten en rolde zich met een laatst, tevreden geknor tot een bal. Precies zoals ze die eerste morgen op Marjootjes bed gelegen had.

„Ze weet haar oude plekje nog,” riep Emmy verrukt.

Toen pas had ze er erg in, hoe vreemd en verloren Marjootje daar stond.

„Toe, kom een poosje bij me zitten, wil je? Ik vergat je, omdat ik zo blij was, dat Kitty terug is. Ik verveelde me zo, alléén. Neem maar een stoel. Ik mag niet opstaan. Ik mag me niet eens al te veel bewegen. Ik heb iets aan mijn rug en moet plat liggen. Twee maanden nu al, en 't kan nog wel net zo lang duren. Maar ik word beter, zegt de dokter. 'k Wou alléén dat het nooit vakantie was. Alle mensen uit en ik niet! Of dat vader ook zes weken vrij nemen kon en bij me blijven.”

„Lig je dan een hele dag alléén?” vroeg Marjootje verschrikt.

Ze vergat er haar verdriet en verlegenheid door. Dit was toch wel heel erg: zo'n groot huis en niemand, die je gezelschap hield!

Het meisje lachte.

„Alléén? Nee, kijk maar!”

Ze wees naar de vensterbank achter haar, een heel brede bank, waarop een aquarium stond met vreemde visjes en waterplanten.

„O, wat mooi!”

„Ja, hè? Kitty wilde er eerst telkens met haar pootjes in graaien, maar nu weet ze wel, dat dit niet mag.”

„Ken je de namen?”

„Ja. Wil ik ze zeggen?”

Emmy wees en noemde namen. Marjootje vond een aquarium haast net zo leuk als een katje. Haast . . . Visjes kon je niet beet pakken en aaien . . .

„Maar ik bedoel: mensen. Vriendinnetjes en zo.”

„O ja, juf is er. Die zit vaak bij me. Maar ze is al een beetje oud. Tenminste: ik vind haar oud. En ze moet voor het huishouden zorgen. Kijken of het nieuwe meisje, dat we pas hebben, haar werk goed doet. Daarom vond ik het zo vreselijk, dat Kitty weg was. Ze is zo gezellig en speelt zo leuk. De vissen zijn wel aardig om naar te kijken, voor een poosje, maar een poes is toch heel wat anders.”

— Nu zegt ze 't haast net zo als ik het daarnet dacht — wist Marjootje.

„Hoe kwam het?” vroeg ze.

„We zijn een maand weg geweest, vader en ik. Naar Den Haag. Dat wil zeggen, vader reisde heen en weer naar zijn kantoor, en ik lag er in een ziekenhuis. Een kliniek. Er was daar een specialist, die mijn rug behandelde. Ons dienstmeisje zou iedere dag in het huis komen om de planten water te geven en te gelijk voor Kitty te zorgen. Ze zou dan een poosje blijven, dat Kitty wat buiten kon lopen en zo. Maar toen is haar moeder ziek geworden en deed ze hier alles maar gauw, gauw en een keer heeft ze er niet op gelet, denken we, of Kitty wel binnen was, toen ze weg ging. Haar moeder is nog ziek; daarom hebben we nu een ander meisje. Maar ik was zo blij geweest, dat ik naar huis ging en Kitty weer alle dagen om me heen zou hebben, want in een ziekenhuis kunnen ze natuurlijk geen

poesen houden. En toen was ze weg..."

Ze keek naar het poesje, en Marjootje zag nu nog aan haar gezicht, hoe erg ze het gevonden had.

„Heb je geen vriendinnen?” vroeg ze.

„Och, jawel, van school, hè. Maar niet een vreselijk echte vriendin. Tenminste niet hier in de stad. We wonen hier nog maar een half jaar, en ik ben al gauw zo erg gevallen, dat ik niet meer lopen kon. De dokter zegt, dat het iets met mijn rug is, maar als ik precies doe, wat hij zegt, wordt het weer beter. Och, en eerst kwamen er wel af en toe eens een paar meisjes kijken, maar we kenden mekaar eigenlijk nog zo weinig, en er was niet veel aan voor hun, omdat ik niets doen mocht. Nu mag ik na de vakantie weer een beetje werken; dan komt iemand me les geven; wel leuk; tenminste, het geeft een beetje tijdverdrijf.”

„Ze kwamen toch om jou, omdat je ziek was, en niet om zelf plezier te maken!” Marjootje vond het wat onhartelijk van die kinderen.

Emmy keek haar aan en kreeg een kleur. 't Leek, of ze iets wilde vragen en niet durfde. Inplaats hiervan zei ze: „Hoe heet jij? Ik Emmy, maar dat weet je al uit de advertentie.”

„Ik heet Marjootje.”

„Wat een leuke naam!”

„Vin je? 't Is eigenlijk Marianne Johanna. Maar ik werd altijd Marjootje genoemd. Toen ik naar de U.L.O. ging, hebben ze thuis nog geprobeerd het te veranderen. Marian of Jo. Maar ze vergaten het telkens en als zij er om dachten, luisterde ik niet.”

Ze lachte.

„Op school hadden we één onderwijzer, die zei altijd: „Marianne.” En er was nog een meisje in de klas, dat zo heette. Dan gaven we geen van beiden antwoord of beiden gelijk. Vin je 't niet een beetje een kinderachtige naam: Marjootje?”

„Ik weet niet, nee. Als je nou erg groot en fors was, ja, dan misschien wel. Mij noemden ze op school wel „Em”, maar vader zegt altijd „Emmy”. Ik vind Emmy mooier.”

— Ze praat aldoor over haar vader en niet over haar moe-

der. En er is een juf. Haar moeder is zeker gestorven — dacht Marjootje.

Er hing een groot portret in de kamer. Emmy leek wel een beetje op die dame, vond ze.

Toch wel zielig: stil op je rug te moeten liggen en geen moeder, die voor je zorgde. Al had ze dan nog een vader en al werd die rug weer beter.

Ze vond het ineens niet zo erg meer, dat ze Kitty terug had moeten brengen.

„Heb je geen zusters? Of broers?” vroeg ze.

„Nee. Nooit gehad. Toen moeder stierf, was ik nog heel klein. Ik herinner me niets van haar. Soms denk ik van wel, als vader over haar praat, maar dat zal wel komen omdat hij sommige dingen zo dikwijls verteld heeft. Dat ze zo mooi viool speelde b.v. Ik kan nu ook niet spelen; dat vind ik haast het allerergste. Speel jij viool?”

„Nee. Een beetje orgel en een beetje blokfluit.”

„Ben je op de U.L.O.?”

„Niet meer. 'k Heb van 't jaar examen gedaan.”

„Ik ga op de meisjes H.B.S. Maar later wil ik doorgaan voor viool.”

„O . . .”

Daar was het weer! 't Leek wel, of ieder ander meisje precies wist, wat ze wilde, en zij alleen niet.

Marjootje werd er een beetje verdrietig van. Ze zei: „Ik ga nu maar weer. Je hebt Kitty nu terug.”

„Hè nee, blijf nog wat. 't Is zo gezellig.”

„Meen je dat?”

„Natuurlijk. Of mag je niet van thuis?”

„Moeder zal wel begrijpen, dat ik nog hier ben.”

„Wie zijn er nog méér bij jullie thuis?”

„Alleen Hermien, mijn zuster. Die is wel tien jaar ouder dan ik. Ze werkt op een kantoor; ze is erg knap. Ik heb nog twee zussen en een broer. Die zijn getrouwd en wonen niet hier. De zussen zitten heel in Indië.”

„Jammer. Kan je er niet gaan logeren.”

„Nee. Van de zomer gaan we naar Lunteren, met ons

drieën. Dat is ook wel leuk. En misschien nog een paar dagen naar mijn broer."

„Wat ga je straks doen? Ik bedoel, na de vakantie."

Daar was de vraag, waarvoor Marjootje aldoor bang was geweest, sinds ze over hun school en hun werk praatten.

„Ik denk: typen en steno."

Ze overlegde dat dit tenminste beter klonk dan te moeten zeggen: „ik weet het niet." En zo heel gek leek het haar ook niet.

„Ga je dan ook naar kantoor, later?"

„'k Weet niet. Eigenlijk weet ik niet, wat ik worden wil. Dwaas hè?"

„Och, dat vind ik niet. Als ik niet zoveel van muziek hield, zou ik het ook niet weten. En of ik later voor anderen zal spelen, of les zal geven, daar bekommer ik me nu nog niet om. Als ik maar zo leer spelen, dat vader het mooi vindt en als ik zelf er plezier in heb, dan kan de rest me niet schelen."

Marjootje dacht: zo'n groot huis, zulke mooie meubelen... Emmy's vader was zeker rijk. Dan kon je doen, wat je prettig vond. Maar als je ouder werd, moest je leven toch ook een doel hebben. Misschien zou haar vader het wel prettig vinden, als die juf later weg ging en Emmy voor hem zorgde...

Emmy vroeg: „Vond je het niet vervelend, dat je Kitty terug moest brengen?"

„Eerst wel. Nu niet meer. Tenminste niet erg. Nu ik jou ken; nu ik wat van je af weet. Ik dacht, dat je zo'n klein kind was, dat een poes plaagt, totdat ze weg loopt en dan een advertentie zet om ze terug te krijgen."

Ze lachten allebei.

Emmy vroeg: „Je komt toch nog wel eens naar Kitty kijken?"

Ze bedoelde eigenlijk: naar *mij* kijken, maar dat durfde ze niet te vragen.

Marjootje zei: „Graag."

„Vinden je vriendinnen dat goed? Of: je vriendin. Want natuurlijk heb je die."

„Ja. We waren altijd met ons vieren op school. Maar nu

gaan ze allemaal wat anders doen. Tenminste Juut en Tine. To blijft nog een jaar thuis; ze zegt, dat ze te jong is voor de cursus, die ze volgen wil."

„Dan komt zij zeker dikwijls bij jou en jij bij haar."

„Niet zo vaak. 't Is daar een groot gezin. Erg gezellig. En 't is zo gek: nu we niet meer met ons vieren zijn is het net, of je weer van voren aan moet proberen, hoe je 't nu doen zal."

„Kom dan maar dikwijls hier."

„Zou je vader dat goed vinden?"

„O maar natuurlijk. Vader wil graag, dat ik gezelschap heb. Hij vindt het zeker goed."

Marjootje zag ineens Emmy's gezicht veranderen. Blijder worden.

En achter haar, waar de deur was, vroeg iemand: „Wat vindt vader natuurlijk goed?"

Ze schrok ervan. Ze stond op en wist zelf niet, of ze alléén maar moest groeten, dan wel meteen weg gaan.

Maar Emmy was al een lang verhaal begonnen over Kitty, dat Marjootje haar terug gebracht had, en hoe ze haar binnen had gelaten, 's nachts — zodat mijnheer zei:

„Ga er bij zitten, Marjootje. Als Emmy begint te vertellen, hebben we vooreerst het eind nog niet."

Hijzelf zocht een plaatsje op het voeteneind van de divan en nam Kitty in z'n grote handen, waar ze bijna tussen verdween. Ze wong zich vrij en klauterde omhoog, tot ze op z'n schouder zat.

„Ziet u wel, vader, ze weet alles nog van vroeger," juichte Emmy.

Mijnheer nam de poes en legde haar terug in het warme holletje op de divan.

„Ze spint me anders doof, zo vlak bij mijn oor," zei hij.

„Zo. En waar woont deze Marjootje nu? Ver hier vandaan?"

Marjootje gaf uitleg.

„'k Ben blij, dat je ons katje bracht," zei Mijnheer.

„En nu komt Marjootje af en toe naar Kitty kijken en een beetje met mij praten. Dat is het, wat u moet goed vinden."

„Ik vind het niet alléén goed, maar heel prettig. Ons vrouwtje voelt zich wel eens erg alléén.”

„Zie je wel,” zei Emmy.

„Kind, waar blijf je zo lang?” vroeg Hermien, toen Marjootje eindelijk terug kwam.

Marjootje had een even lang verhaal als Emmy een poosje geleden.

„Vind je 't nu nog naar, dat je de poes terug moest geven?” vroeg Hermien.

En Marjootje zei: „Nee. Ik zal Kitty wel erg missen, natuurlijk. Maar voor Emmy heb ik dat wel over. Als je hele dagen liggen moet . . . En ik mag terug komen, zo vaak ik wil.”

„Was die juf aardig?” wilde moeder weten.

Marjootje zei: „Ik heb haar niet eens gezien.”

HOOFDSTUK V.

ANT, waarom ga je nooit eens echt vroeg weg, als het je avond is?"

„Marjootje draaide wat om Ant heen in de keuken; verzette een busje en een fleschje op het aanrecht onder de glazenkast; liet de wijzertje van het bordje „Wat hebben wij noodig?" omwippen, tot het wel leek, of er de volgende dag voor een heel weeshuis inkopen gedaan moesten worden.

Ant hield wel van Marjootje; ze hield zelfs veel van haar, maar tegen dat gedraai om zich heen kon ze slecht. Ze begreep ook niet, dat Marjootje het deed, omdat ze zich verveelde.

„'k Moet toch afwassen, kind," zei ze, een beetje kort.

„O, maar bij Emmy zegt juf telkens, als het Lucy's uitgaansavond is: „Toe, eet wat door, Emmy." Of: „We moeten wat vroeg zijn, vanavond. Lucy's humeur is anders beneden nul."

„Die nieuwerwetse meisjes hebben geen hart voor d'r werk. Lucy! Hoorde je vroeger ooit van een dienstbode, die Lucy heette? Nou zijn ze hulp in de huishouding, of zo'n gekke Duitse naam, die ze nog mooier vinden dan d'r moeders taal..."

„Stütze der Hausfrau," wist Marjootje.

„Kan best. Mij eender. En nou heeten ze Lucy of Liesel of Gretel. Laat mij maar Ant heten."

Marjootje schaterde.

„Ze kan toch niet helpen, dat ze zo'n naam heeft," zei ze toen.

„Als ze werkelijk zo heet, moet je zeggen."

Ant legde een zo sterke nadruk op het woordje „als", dat je kon weten: zij gelooft er niets van.

„De mensen moesten die meisjes van tegenwoordig vragen om d'r geboortebewijs. Zou je wat anders zien dan die gekke verzinsels van namen," zei ze nog, terwijl ze sop klopte.

„ANT, WAAROM GA JE NOOIT EENS VROEG WEG, ALS HET
JE AVOND IS ?” (bldz. 40)

„Toe, Ant, laat mij afdrogen.”

„Dat beetje vaat zeker. Kan je begrijpen. Had je hier moeten komen, toen je zussen en mijnheer Anton nog in huis waren. En wie hielp toen Ant? Geen mens toch zeker! Zou ik niet gewild hebben. De kopjes-boel 's morgens, dat mocht je moeder doen. Dat hoorde toen zo. Maar mijn eigen werk, daar sta ik voor.”

„'t Is immers maar omdat ik zelf het leuk vind. En dan ben jij bij je nichtje, vóór de kinderen in bed liggen. Kan je die nog wakker zien.”

„Alsof ik daar wat om geef! Die blagen!”

„Ik dacht, dat ze leuk waren. Op dat portretje, dat op je tafeltje staat, boven...”

„O, toen waren ze nog jong. Keesje pas drie geweest en Henkie vijf. Toen waren ze wel lief. Soms tenminste. Maar nou zijn het bengels. Komt van de school. Ze houden een mens compleet voor de gek. Laatst nog. Toen vroeg Kees zo onnozelweg: „Tante, u komt van de hei, hè?”

Ik zeg: „Ja, maar 't is al lang geleeën.”

„Nou,” zegt ie weer, „dan weet u zeker wel, waarom de witte schapen meer eten dan de zwarten.”

Ik zeg: „Dat is me nooit opgevallen. 'k Geloof het ook niet.”

Hij zegt: 't Is toch zo.”

En ik vraag: „Nou, waarom zou dat dan wezen?”

En begint me dat joch te lachen en zegt: „D'r bennen ommers veel meer witte schapen dan zwarte. Dan eten ze met mekaar toch ook meer!” Nou vraag ik je: is dat een manier? Vroeger, toen ik jong was, gaven we mekaar ook wel eens raadseltjes op. Dan zaten we om de tafel, met onze kousevoeten op een warme stoof. En we breiden onderwijl. Maar zoals die Kees, dat noem ik strikvragen. Ja, jij kan er wel om lachen, maar als jouw moeder er niet voor opgepast had, dat je niet zo brutaal werd, dan liet ik je niet in mijn keuken zitten, geloof dat maar.”

„Als ik mocht afdrogen, was je nog liever.”

„Geen denken aan. Ga maar naar binnen. Of is dat beertje

voor Hansje al af?"

„Nee. Maar 't komt best af, voor we er heen gaan. Nog wel twee beertjes d'r bij, als 't moet."

„Maak je mij wijs."

„Weet je nog raadsels van vroeger, Ant?"

„Misschien wel, maar nu niet. Alles op z'n tijd."

— Ze wil me weg hebben. Ze vindt, dat ik te groot word om 's avonds bij haar in de keuken een praatje te maken — wist Marjootje. — Alsof Ant niet net zo goed bij ons hoort als wijzelf. Als ze zo'n soort Lucy was, ja, dan . . .

Ant mopperde een beetje in zichzelf. Zeker was ze nog kwaad op die jongens van haar nicht!

Toen verstond Marjootje weer: „Nee hoor, ze maken mij teveel herrie. En m'n nichtje houdt ze niet strak genoeg. Moesten ze mij hebben! Ik kom d'r niet, voor die apen in d'r bed liggen. Een bakkie koffie met m'n nicht, en een praatje over de familie, dat kan er wel bij door voor een keer. 'k Zit anders net zo lief hier, maar och, een mens moet er af en toe eens uit. Je familie wordt ook kwaad, als ze je nooit zien. Zo, en als jij daar nou voor dat kastje weggaat, kan ik m'n pannen opbergen."

Bij de deur keek Marjootje nog eens om.

„Veel plezier vanavond, Ant."

„Begin jij nou ook al?"

— Want het klonk een beetje plagerig.

Toen mopperde Ant weer bij zichzelf: „Och, veel vertier heeft het schaap ook niet. Altijd onder de grote mensen. Vroeger zag je die andere meisjes nog wel eens. Ze waren me wel wat druk naar m'n zin, soms, vooral die éne, die lange bonestaak, maar nou ja, voor 't kind was het toch leuker. 't Lijkt wel, of 't met die vriendschap uit is, nou ze geen school meer hebben. Of zouden ze na de vakantie terug komen? Maar ik hoorde nog niet, dat Marjootje voor wat anders ging leren. Is ook niks noodig, maar wat moet ze hier? Enfin, juffrouw Hermien zal d'r wel een mouw aanpassen. Die is het wel toevertrouwd . . ."

Gerustgesteld door die troostrijke gedachte begon Ant zich

te kleden voor haar avondbezoek.

Marjootje had intussen het bewuste beertje te voorschijn gehaald. Tenminste: de losse delen ervan. Ze legde ze tegen elkaar, maar begreep zelf dat het zo naar niets leek. Alles nog slap en zonder vorm.

— Nog één poot en de oren. Misschien kom ik vanavond ermee klaar. En dan morgen opvullen en dicht naaien. Lijkt me nog het leukste. Als ik de kop maar in de goeie vorm kan krijgen . . .

Marjootje kreeg weer schik in haar werk.

Jammer, dat Anton en Hilda niet in de stad woonden. Kon ze vaker wat voor Hansje maken. Een jasje of een mutsje. Nu zei moeder meest: „Je weet niet, of het wel passen zal. En of hij 't wel nodig heeft.” Maar ze begon te begrijpen dat het eigenlijk om wat anders was. Hilda zei soms: „Hè nee, vind ik niks leuk staan. Had u die kleine puk van mijn zuster moeten zien, laatst. Zo doddig.” En dan zag je Hansje nooit met het broekje of jumpertje, dat je maakte. Op geen enkel kiekje. Vanzelf vond moeder dat niet leuk. Hilda was wel aardig, o ja. Maar de vrouw van je broer . . . dat was toch anders dan je eigen zuster — vond Marjootje vaak.

Van een speelgoedbeertje zou ze toch moeilijk kunnen zeggen, dat ze 't niet aardig vond . . .

Moeder las de krant . . . Hermien had nog wat te doen op haar kamer, boven. . .

Onder het haken dacht Marjootje: hè, ik wou, dat er eens wat gebeurde. Wat leuk. Dat er iemand kwam. Maar dan voor mij . . .

Ze bedacht, dat het wel heel lang geleden was, sinds ze Juut of Tine of To zag. Tenminste — het leek lang geleden. Ze waren allemaal uit de stad, wist ze. Misschien was het toch leuker geweest, wanneer Hermien's vakantie niet uitgesteld was. Met September konden de anderen wel terug zijn. Kon ze er weer heen gaan. Naar To tenminste, want die bleef thuis, net als zij . . .

Ze herinnerde zich ineens, dat ze tegen Emmy gezegd had: „'t Is daar een groot gezin. Erg gezellig.” Och ja, zo uit de

verte, en als je zelf alléén zat, leek het ook gezellig. Maar eigenlijk had ze toch liever, dat To bij háár kwam. De kleintjes, de tweelingen van vijf, die waren schattig. Met hen speelde ze graag. Ze moest hen altijd voorlezen: verhaaltjes uit hun prenteboeken, die ze zelf al lang van buiten kenden. Maar de jongens, Flip en Harm, die konden zo vreselijk plagen. Ze trokken altijd aan haar vlechten; soms deed het echt zeer, en dan zeiden ze: „Knip het toch af, net als To.” Alsof ze het niet liet, omdat moeder haar liever met vlechten zag! En ze hadden een versje op haar gemaakt:

„Marjootje, Marjo,
Waarom bloos je toch zo?
Zo'n kleur als een roos
Is geen mode meer, hoor!”

To had boos gezegd, de eerste keer, dat ze het zongen: „Bah. Flauw. En 't rijmt niet eens goed.” Maar ze zongen het telkens weer. Tenminste, als hun moeder het niet kon horen. En dan kreeg zij, Marjootje, nog een veel erger kleur dan gewoonlijk. Alsof het al niet vervelend genoeg was, dat je zo gauw uitsloeg!

Maar naar To verlangde ze toch wel een beetje. Ze verbeelde zich zelfs, dat ze de jongens en hun versje wel op de koop toe zou nemen, als ze nu even bij haar aanwippen kon. En dan samen de Singels om. Het was zo'n mooie avond. Moeder had niet graag, dat ze alléén ging. Hermien fietste wel mee, als ze het haar vroeg, maar ze wist zeker, dat ze het niet voor haar eigen plezier deed. Alléén maar omdat zij, Marjootje, het graag wilde. Nou, en dan vroeg je het niet . . .

Emmy . . .

Naar haar kon ze toe gaan.

Maar moeder had gezegd: ze moest het niet te druk maken. Mijnheer Van Sloten was rijk en heel deftig, had ze gehoord. Als Emmy weer beter was, zou ze vanzelf wel heel andere kennissen krijgen. Meisjes van haar eigen school. En dan stierf die vriendschap met Marjootje weer uit. Het was beter, dat

Marjootje dit nu al begreep.

— Och ja, ze begreep het best. Ze begreep ook wel, dat moeder haar een teleurstelling wilde besparen, later. Maar het was wel eens moeilijk, als je alles zo precies moest overwegen. Niet alleen voor nu, maar ook voor later.

Er was nog iets, dat haar hinderde.

Emmy deed wel altijd blij en verrast, wanneer ze kwam. Maar zo gezellig als de eerste keer werd het niet steeds. Soms was Emmy nukkig. En tegen juf deed ze vaak brutaal. Marjootje durfde er niets van zeggen, maar Emmy zag zeker aan haar gezicht, dat ze 't niet aardig vond. Dan lachte ze haar uit. „Ze is immers maar juf voor de huishouding hier. Ze krijgt er haar geld voor. Over mij hoeft ze niet te bazen. Jullie Ant, waar je telkens over praat, baast toch zeker ook niet over jou.”

Marjootje wilde niet erkennen, dat Ant dit af en toe wèl deed. Ze zei enkel: „een juf, dat is toch wat anders!” En Emmy hield vol: „Zo? Vind ik niet.”

Marjootje vond juf wel aardig. Een beetje oud, ja, en soms net, of ze schuw was. En dan ineens probeerde ze te doen, alsof ze Emmy nu eens flink zou zeggen, hoe ze 't hebben wilde. Doch dit lukte nooit. Emmy deed haar later na en lachte er om. Marjootje lachte mee. Juf kon komiek doen. Ze moest zich ook een beetje leuker kleden. Misschien was ze niet eens zoo oud, als ze leek . . .

Innerlijk wist Marjootje, dat ze het juf moeilijk maakten met dat lachen en dat fluisteren samen. Dat ze het zich aantrok, alsof het altijd op haar gemunt was. En vaak was dat niet eens waar. Maar Emmy deed alsof . . .

Nee, zo gemakkelijk als met Juut en To en Tine ging ze met Emmy nog niet om. Ze kenden mekaar ook nog maar kort. En — Emmy was ziek. Dat moest je niet vergeten . . .

Zou ze toch vragen aan moeder, of ze nog een poosje gaan mocht?

Ze keek op haar horloge . . . nee, beter om tot morgen te wachten. En dan 's middags.

Juf had eens gezegd, dat Emmy zich 's avonds niet druk

maken mocht. Dan sliep ze niet.

„Ik slaap toch niet. U zou ook niet slapen, als u altijd in een gips-bedje in één houding moest liggen,” had Emmy gezegd.

Zou het waar zijn?

Zij, Marjootje, had die manier van slapen wel erg naar gevonden, toen ze er voor 't eerst van hoorde.

„Anders beweeg ik me teveel in mijn slaap,” had Emmy uitgelegd.

Het bleef toch moeilijk.

Marjootje had onder het denken door de lossen delen van de berekop aan elkaar genaaid. Nu, omdat ze geen kapok voor vulling bij de hand had, stopte ze er het kleine kluwtje katoen in, dat ze nog over had. Ze duwde en drukte een beetje, om de vorm te krijgen.

„Wordt het wat?” vroeg moeder, die, zonder dat ze het wist, naar haar zat te kijken.

„'k Denk het wel. Kijk u maar eens. Als de oogen er in komen, en hier een paar steekjes voor de muil, zal het best gaan.”

„Leuk wel. Het vullen moet je morgen maar in de keuken doen. Kapok krijg je zo moeilijk van het kleed af.”

„O, ik neem wel een krant. Maar het kan best achter, als Ant het goed vindt.”

„Ja. En doe dan zelf een schort voor, anders komt je jurk onder de pluizen.”

„'t Zal gebeuren.”

Och, 't was heel gewoon, dat moeder deze dingen zei. Waarom wilde Marjootje dan iets, dat anders klonk? Fleuriger. Niet als angst voor rommel, maar als plezier omdat het werk lukte?

Als To hier nu was! Of Juut! Nee, Juut niet! Die was in staat de beer, met kapok en al, in de lucht te laten buitelen, nog vóór de naden goed dicht genaaid waren.

Toen was daar, ineens, het geluid van de bel.

Marjootje schrok er haast van.

Zou er heus iemand komen?

En zou het een leuk iemand zijn?

Ze wilde opstaan — open gaan doen.

Moeder weerhield haar: „Ant gaat immers wel.”

„Ik dacht, dat Ant al lang weg was.”

„Nee, dat geloof ik niet. Wacht in elk geval maar even. En als Ant niet komt, roep dan Hermien. 't Zal wel een late koopman zijn. Iemand zonder vergunning om te venten. Die wachten het donker af. Hermien kan ze gemakkelijker afpoeieren dan jij!”

Alweer duwde moeder, zonder het te beseffen, Marjootjes verwachting neer.

Ik ben ook een droomster. Wat zou er nu komen? Kennissen van Hermien misschien, nu ja... Wat heb ik daaraan? —

Ze hoorde Ant door de gang gaan.

Bij de voordeur was het zware geluid van een mannenstem.

De deur ging dicht.

Moeder had dus wel gelijk!

Toen kwam Ant binnen met een kaartje.

„Mijnheer vraagt, of hij u even spreken mag. U en Marjootje.”

Bevreemd bekeek mevrouw het kaartje.

„'t Is Emmy's vader. Vraag, of mijnheer binnen wil komen, Ant.”

Marjootje keek naar moeder; moeder keek naar Marjootje.

Iets ergs met Emmy? Maar waarom kwam haar vader dan hier? Zo intiem waren ze nog niet.

Mijnheer Van Sloten maakte kennis; meteen praatte hij al, op z'n prettige, vlotte manier, die Marjootje altijd het gevoel gaf: als mijnheer iets zegt, lijkt het ineens gemakkelijker of prettiger, of gewoner...

„Ja, ziet u, mevrouw, eigenlijk kom ik wat aan Marjootje vragen. Een heel grote dienst, maar die ze misschien toch ook wel prettig vindt. U moet het natuurlijk ook goed vinden, maar de allereerste vraag is toch, of Marjootje zelf wil...”

Hij keek naar mevrouw en van haar naar Marjootje.

Die dacht: wat moet ik doen, dat ik misschien prettig vind

en dat toch ook is om te helpen ?

Mijnheer Van Sloten lachte om de manier, waarop ze keek.

„Een beetje een puzzle, hè ? Ach ja, dat is zo *mijn* manier. En ik was vergeten, dat jij zo gauw een kleur krijgt en verlegen doet. Ik zal een beetje duidelijker vertellen wat er aan de hand is. Ziet u . . .”

Hij keek nu weer naar mevrouw . . .

„Ziet u, ik moet voor een paar weken naar Engeland. Zaken. Dat gebeurt vaak genoeg. Emmy is er ook aan gewend. In gewone omstandigheden redt ze zich wel. Maar deze keer treft het wel erg ongelukkig. Terwijl we hier wonen, was ik nog niet voor zolang van huis; 't is juist vakantie, dus iedereen uit, en Emmy moet hele dagen stil liggen. Een handwerkje, wat lezen . . . dat is al haar tijdverdrijf, u hoorde dat natuurlijk wel van Marjootje.”

Mevrouw knikte.

„Ze vond het wel nooit erg prettig, als ik ging . . . ach, ze heeft alléén maar mij en ik heb alléén maar haar . . . Maar ze wist, dat het moest. Meestal was het ook lang van te voren vastgesteld; kon ze er dus op rekenen. En overdag was ze op school. Ginds, waar we vroeger woonden, had ze kennisjes genoeg. Daarbij het vooruitzicht op een cadeautje uit het buitenland . . .”

Hij lachte even.

„Deze keer kwam het heel onverwacht. Zelfs het vooruitzicht van een extra-mooi cadeau monterde haar niet op. „Ik hoef geen mooie dingen, als u maar bij me blijft,” zei ze.”

Weer knikte mevrouw, nu nadrukkelijker dan eerst. Ze begreep: zo'n vader en zo'n meisje samen . . . die juf was misschien wel aardig, maar toch een vreemde . . . En nu Emmy nergens heengaan kon . . .

Vragend, omdat ze toch niet goed begreep wat Marjootje met dit alles te maken had, keek ze mijnheer Van Sloten aan.

„U wilt, dat Marjootje een extra keertje bij Emmy komt kijken ? Dat kan wel. Natuurlijk kan dat wel. Wij gaan pas met September uit.”

„Dat weet ik. En daarom bedacht ik een verrassing voor

Emmy. Een grote verrassing. Als Marjootje nu maar wil!"

Marjootjes ogen vroegen: Wat moet ik nog méér willen, dan vaak bij Emmy komen? Iedere dag misschien?

„Als jij nu deze veertien dagen eens bij Emmy kwam logeren! Dan zou het net zijn of ze zolang een zusje had. Ik weet zeker, dat ze het dan niet zo erg zou vinden, dat ik voor een poos weg moet. Je kan natuurlijk telkens naar huis gaan; als je wilt iedere dag even . . . Wat denk je ervan?"

Marjootje kreeg weer een kleur. Marjootje keek vragend naar moeder.

Het leek wel leuk. Eigenlijk was dit heus wel de soort verrassing, waarnaar ze had zitten verlangen, vanavond. Iets, dat heel anders was dan het gewone.

Maar het was ook vreemd. En wat vreemd was, vond ze altijd een beetje eng.

Ze vroeg: „Zou Emmy het heus leuk vinden?"

Mijnheer zei: Maar natuurlijk. Als ik haar vertel, dat jij komt, springt ze . . ."

En toen hield hij ineens op. Hij kuchte en had z'n zakdoek nodig en pas daarna zei hij „ik wilde zeggen, dat ze zeker drie voet in de hoogte zou springen. Want zo deed ze vroeger, als ze iets prettig vond. Maar nu mag ze niet springen en kan ze niet springen —"

En juist hierom, door de manier, waarop hij dit zei, wist Marjootje: ik ga, als ik mag van moeder. Het kan me niet schelen, al is Emmy niet altijd aardig. Ik zal me er wel doorheen slaan, al is het misschien eens een keer saai met alléén juf en Emmy in huis. Al kan mijnheer in die tijd niet ineens binnen komen en het gemakkelijk maken . . . Emmy heeft me nodig. Er is niemand anders, die gaan kan, dan ik . . ."

Moeder dacht er zeker net zo over.

Ze zei: „Als Marjootje zelf wil, vind ik het goed. En als Emmy er blij mee is. Ik denk wel, dat Marjootje af en toe eens naar huis zal willen gaan. Ze is niet gewend alleen uit logeren te zijn. Maar het is dicht bij."

Toen lachte mijnheer.

„Ze mag best, zo dikwijls als ze verlangt. Maar ze is al haast

volwassen. Een meisje van zestien. Het zal met dat heimwee naar huis best loslopen, wanneer die twee jonge dames eenmaal samen zijn.”

En toen schaamde Marjootje zich een beetje om wat moeder gezegd had, hoewel het waar was.

DAN zou het net zijn of ze zolang een zusje had", zei mijnheer Van Sloten, die avond, dat hij Marjootje kwam vragen bij Emmy te komen.

Was het zo geworden?

Marjootje lag er soms over te denken, 's avonds in bed.

Ze sliep in wat gewoonlijk Emmy's kamer was. Want Emmy zelf mocht niet van beneden naar boven en omgekeerd. In 't begin mocht ze zelfs niet overdag op de divan, had ze verteld. Het werd dus wel beter . . .

Marjootjes eigen kamertje, thuis, was leuk en gezellig.

Hier was alles mooier en niet minder gezellig. Er stonden meubelen, waarom ze Emmy benijdde: een haardfauteuiltje, een lage boekenkast, niet met schoolboeken, maar met prachtbanden, een opklapbaar schrijftafeltje . . .

Marjootje zat hier iedere middag een uurtje te lezen. Emmy moest dan rusten. Al zei ze nog zo dikwijls: „Ik slaap immers toch niet” — op dit punt bleef juf flink. Ze had dadelijk, dat Marjootje kwam, een dagindeeling gemaakt, en hier hoorde bij: 's middags blijft Emmy een uurtje alléén, anders is ze de hele dag druk en gaat ze achteruit inplaats van vooruit, deze paar weken.

Het was wel heel moeilijk, als je bij alles, wat je deed, jezelf moest afvragen, of het niet verkeerd voor je was . . .

Marjootje probeerde hieraan te denken, als deze logeerpartij niet in alles prettig was.

Soms, ja, soms leek het er heus een beetje op, alsof Emmy en zij zusjes waren. Dan deden ze gezellig alles samen.

Maar soms ook praatte Emmy tegen haar precies eender, als ze het vaak tegen juf deed. Op de toon, die Marjootje geergerd had, vroeger al.

„Toe, zit nou niet te suffen! Zeg, haal dat even voor me. 't Ligt op mijn kamer. Waar? Dat zie je wel, als je je ogen

maar gebruikt . . .”

En als Marjootje dan soms, na lang zoeken, zonder het gevraagde beneden kwam, was ze boos.

„Jij kan ook niks. Je had net zo goed weg kunnen blijven.”

En met een driftige beweging drukte ze op het electriche belletje, waarmee juf geroepen werd.

In het begin vond Marjootje dat erg vervelend. Ze dacht, dat juf er haastig aan zou komen lopen, bang dat er iets gebeurd was. Iets ergs.

Ze begreep al gauw, dat juf aan deze manier van bellen gewend was. Ze liet Emmy nooit voor niets vragen, maar ze haastte zich ook niet overmatig.

Vaak bleek het dan, dat wat Emmy nodig meende te hebben was weggeborgen in een afgesloten kast, zodat Marjootje het onmogelijk had kunnen vinden.

„Waarom doet u de kasten op slot. Marjootje mag er best inkijken,” verweet Emmy dan.

„Er zijn méér mensen in huis dan wij drieën,” zei juf rustig.

Marjootje vermoedde, dat het om Lucy was. Die keek soms zo eigenaardig, als ze eens onverwachts binnen kwam in een kamer, waar zij bezig was. En eens had ze gehoord, dat Lucy tegen de werkster zei: „Dat kind van de kat logeert nou hier, moet je begrijpen. Nou ben je nergens meer vrij.”

Ze was ervan geschrokken. Toen ze het thuis vertelde, had Hermien gelachen. „Een mooie naam voor jou, zeg. Lucy denkt misschien, dat je ook ergens gevonden bent, net als Kitty toen.”

Maar ze had haar toch aangeraden, niet haar colliertjes of armbanden te laten rondslingeren, zoals ze vaak deed.

„In een vreemd huis moet je altijd voorzichtig zijn.”

Met juf schoot Marjootje veel beter op dan ze verwacht had. Ze vond haar nu aardig. Soms, als ze tijd had, kwam juf 's middags een poosje bij haar zitten praten. Ze liet kieken zien, vaak heel oude kieken, waarom ze samen lachten. Dan vertelde juf over vroeger. „'t Is nog niet zo heel lang geleden hoor, een kleine twintig jaar pas, maar alles gaat zo vlug tegenwoordig.”

En een keer zei ze: „Emmy geeft niet om deze dingen, zoals jij . . .” Dat klonk toen een beetje verdrietig.

Marjootje wist er geen antwoord op. Ze vond: „U moest eens af en toe bij ons komen. Moeder houdt er erg van, om over vroeger te praten. Dat is dan natuurlijk nog weer veel verder terug.”

Juf kreeg warempel ook een beetje een kleur en vroeg: „Zou je moeder dat heus wel willen?”

Marjootje verzekerde: „Natuurlijk.” En toen ze weer een keer naar huis was geweest, kwam ze met een officieele uitnodiging terug.

Moeder begreep beter, waarom Emmy soms onaardig was tegen juf, dan Marjootje dit deed. Het kind was dol op de vader en de vader op het kind, dat merkte je aan alles. Nu wilde ze niet, dat hier een ander tussen kwam. Als ze wat had, dat haar hinderde, liet ze er juf buiten en vertelde het aan haar vader. Maar op die manier bleef juf eenzaam . . .

Marjootje, hoewel ze soms juf „zielig” had gevonden, had er geen besef van, dat ook volwassen mensen zich eenzaam kunnen voelen.

Ze zei alléén: „Juf is toch vrolijker, dan ik eerst meende.” En ze dacht er geen ogenblik aan, dat dit kwam door de rustige gesprekken, die ze soms samen hadden.

Deze keer, toen Marjootje beneden kwam, deed Emmy wel weer heel aardig.

„Toe, kom gauw hier. Ik heb op je gewacht. Mijn tijdschrift is gekomen! Eigenlijk mag Lucy de post niet binnen brengen, vóór mijn rustuur om is, maar soms doet ze het wel. Dan legt ze alles eenvoudig op de tafel. En als ik dan vraag: „Is er niets voor mij?” kijkt ze de boel wel na. Ze vindt het hard van juf, dat ik zelfs vaders brieven niet in mijn rustuur lezen mag. En vanmiddag was er het tijdschrift; dat gaf ze mij. Ik heb er al in geneusd. Er staat een leuke prijsvraag in. Ik heb best zin, er aan mee te doen, maar dan moet jij me helpen.”

„Wat is het?” vroeg Marjootje.

Ze dacht: een kruiswoordraadsel — een puzzle ?

Emmy zei: „Een poppen-aankleed-wedstrijd,” en toen was ook Marjootje enthousiast.

„Enig, zeg. En mag je het precies doen, zoals je zelf wilt, of is er voorgeschreven, wat voor soort kleertjes ?”

„Je mag zelf kiezen. Ze laten je volkomen vrij. Er is een prijs voor het netste werk, en een prijs voor het meest originele idee, en natuurlijk nog tweede en derde prijzen.”

„En wat doen ze met die poppen ? Krijg je die terug ?”

„Nee. Wat zou je daarmee moeten doen ? Die gaan naar zieke kinderen. En naar vacantiekolonies, als er veel zijn.”

Marjootje zag voor zich een arm, ziek kindje, dat zo heel blij was met haar nieuwe pop . . . Ze dacht niet eens meer aan de prijzen; ze hoorde nauwelijks, wat Emmy verder voorlas. Ze wenste alleen, dat ze zelf de pop, die ze aangekleed had, aan zo'n kind zou mogen geven . . . Natuurlijk kon dat niet.

„Wat zei je ?” vroeg ze aan Emmy, want ze had niet gehoord, wat die verder praatte.

„Droom je alweer ? Luister dan ook, want natuurlijk moet jij voor mij halen, wat ik nodig heb. En we moeten samen verzinnen, hoe we onze poppen zullen kleden. Ik denk, dat ik proberen zal een prijs te krijgen voor het netste werk. Ik was goed in handwerken op school. 't Moet alles met de hand worden genaaid . . . Je mag ook breien of haken, maar ik houd meer van naaien . . .

„En de poppen ? Staat er bij, hoe groot ze moeten zijn ?”

„Nee, moet je ook zelf weten. Je mag de pop ook zelf maken. Of alléén de kop kopen en de rest zelf doen. Maar ik heb nog een goeie pop boven, waar ik haast nooit mee speelde. 'k Zal aan juf vragen, of ze die voor me opzoekt.”

Ze belde en juf kwam.

Die vond wel, dat Emmy erg opgewonden deed, doch verder leek het haar een leuk plan. 't Was ook goed voor Emmy, als ze werk had, dat op een bepaalde tijd af moest. Anders begon ze met dit en met dat, en liet het later weer liggen.

Ze was echter wel zo wijs, dit laatste niet tegen Emmy

te zeggen. Wel kwam ze al gauw met een paar poppen beneden.

„k Bracht er maar twee mee. 't Hangt van de soort pop af, welke kleding je moet kiezen, maar je kan het ook andersom doen en eerst verzinnen, wàt je pop voorstellen moet: een dame, of een boerinnetje, of Roodkapje . . .”

Emmy bekeek de éne pop.

„Die zou een dame moeten worden. Maar zelf hield ik niet van ze, vroeger.”

„Deze dan?”

„Wat kan daarmee gebeuren, dacht u?”

„O, van alles. Zoals ik al zei: „een boerinnetje, of een meisje uit een sprookje. Je zoudt ook samen Hans en Grietje kunnen maken. Maar die andere deugt niet voor jongenspop . . .”

„En dan krijg je samen een prijs of samen niets. Ik wil liever alléén iets doen,” vond Emmy.

„Je kan er eerst nog rustig over denken. Vanmiddag behoef je nog niet te beginnen. Eerst een goed plan en dan pas aanpakken, dat lijkt me de beste weg.”

Ze keek Marjootje aan.

„Heb jij nog een geschikte pop thuis?”

„Nee,” zei Marjootje, en kleurde.

Want er lagen nog wel een paar dierbaren op zolder in een koffer, maar daar kon ze geen afstand van doen. Ze zouden ook niet geschikt zijn, om weggegeven te worden. Te oud, teveel gebruikt.

— Een pop, waarmee je haast nooit speelde — natuurlijk geef je daar niet om — dacht ze, terwijl ze toekeek, hoe onverschillig Emmy de beide gebrachte exemplaren keurde.

Maar ze vond zichzelf toch wel wat kinderachtig, dat ze zelfs nu haar oude poppen nog niet missen wilde. Zeker zou ze zoiets niet zeggen tegen Emmy.

Begreep juf er misschien iets van? 't Leek haast zo.

Ze zei: „Misschien vindt moeder wel goed, dat je een nieuwe koopt. Als je zegt, waarvoor het is.”

Marjootje meende: „Natuurlijk mag dat.”

En toen, een beetje aarzelend: „Maar je mag ook zelf een

pop maken. Alléén de kop kopen of ook die zelf beschilderen. Dat laatste vind ik te moeilijk, maar het eerste lijkt me wel leuk. Er stond een patroon in het boekje, waaruit ik het beertje voor mijn kleine neefje nahaakte. Er is ook een afzonderlijke rubriek voor zelf-gemaakte poppen."

„Wel, laten we er eerst niet verder over praten, maar er rustig over denken. En dan komen we vanavond met onze plannen te voorschijn . . ." vond juf.

Maar hoewel ze 't zelf zo zei, kwam ze toch een poosje later met een tijdschrift, waarin een artikel stond over poppen, die in een Engelsch dorp als een soort huisvlijt vervaardigd werden. En ze had zelfs uit de koffer boven, waarin Emmy's speelgoed bewaard werd, nog prentenboeken opgediept, waarin naar ze dacht, wel het een of ander als model voor de kleertjes te vinden was.

„Een beetje ouderwets, maar dat is juist wel leuk."

„Hè Emmy, toe, laat dat toch! De muts wordt vuil op die manier, en Kitty vindt het akelig. Zie je zo!"

Maar Emmy ging door met te proberen, een babymutsje over Kitty's kop te trekken. Een poppen-babymuts dan.

Tenslotte zag Kitty kans, aan haar grijpende handen te ontglippen. Ze sprong weg, en hoe lief Emmy lokte: „Kitty! Kitty! Kom dan, zoete poes van de vrouw!" — ze bleef, waar ze was. Evenmin hielp een bevelend: „Kitty! Hier!" alsof ze een hondje was inplaats van een poes.

Marjootje greep de poppenmuts van de divan en keek angstig, of die niet vuil was geworden. Haar pop werd zo snoezig! Ze had zo haar best gedaan, alles netjes schoon te houden. Het was soms moeilijk geweest: op warme dagen te werken met witte babywol.

Emmy keek kritisch naar de babypop, die nu zelf de muts weer droeg. Ze had er graag een aanmerking op gemaakt, maar ze vond niets.

Toen het zelf-genaaide poppenlijf af was, had Marjootje aan juf gevraagd: „Vindt u het niet wat kort en dik? Wat . . ."

Ze zocht even en vond toen het woord: „Wat mollig?"

En juf, na een nauwkeurige inspectie, had gezegd: „'t Is juist goed, als je er een baby-pop van maakt.”

Dus had Marjootje uit de haar voorgelegde poppenkoppen er één gekocht, die het meest van een baby-gezichtje had, en was ook meteen de vraag omtrent de kleertjes opgelost.

Emmy had in een modeblad, bij de afbeeldingen voor een gecostumeerd bal, een soort boerinne-pakje gevonden, dat haar wel leek. Vol ijver was ze begonnen. Maar nog eer ze aan de eigenlijke jurk toe was, verveelde het werken haar al weer.

„Toe, haal nu eerst het goed voor de jurk, dat vind ik veel gezelliger werk,” had ze aan Marjootje gevraagd.

Doch juf vond, dat dit niet ging. De jurk zou niet passen, als de pop eerst geen ondergoed aan had en later wel. En omdat ze bij het knippen van juf afhankelijk was, moest Emmy wel gehoorzamen. —

Marjootje zat stil en een beetje soezerig met de pop in haar handen.

Ze was verkouden.

Het regende al heel de dag.

En Emmy was humeurig geweest.

Reden genoeg, vond ze, om zich wat triestig te voelen.

Ineens veerde ze op.

„Weet je wat? Ik maak nòg een baby-uitzetje. Nu van katoen. Dat pak ik er bij in een doosje. Het kind, dat mijn baby krijgt, zal het saai vinden, als ze hem nooit eens andere kleertjes kan aantrekken.”

„Zeg maar gerust dat je denkt op die manier méér kans te hebben op de prijs, smaalde Emmy.

Marjootje kleurde. En bijna kreeg ze tranen in haar ogen. Zo ging het nu al heel den dag. En dan was je uit logeren!

Ze probeerde rustig te zeggen: „Natuurlijk wil ik wel een prijs hebben. Waarom niet? Maar ik dacht nu toch echt aan het kind.”

Emmy's stemming sloeg weer om.

„Zeg, als je nu die katoen nog gaat halen, kan je meteen een lapje voor mij meebrengen voor de jurk. Ik kom er vanavond nog best aan toe. Jouw pop is af, al wil je er dan nog wat

extra's bij maken. Natuurlijk verlang ik nu ook, de mijne klaar te zien."

„Maar ik dacht pas morgen te gaan," weifelde Margootje. „'t Regent zo, en ik ben verkouden."

„Je bent toch niet bang voor een buitje? En dat snippertje verkoudheid! Als ik er niet aan denk, dat je mij zou kunnen besmetten, heb jij niet bang te zijn voor zo'n beetje nattigheid!"

„'t Kan toch morgen evengoed? We hebben nog tijd genoeg om klaar te komen, vóór de termijn van inzending om is."

„Maar ik wil zien, hoe de jurk wordt! Als je 't goed nú haalt, kan juf hem vanavond nog voor me knippen. 's Morgens heeft ze nooit tijd voor zoiets. Dan moet ik weer wachten."

't Klonk ongeduldig.

„De onderjurk is nog niet eens af."

„O, dat doe ik, terwijl jij weg bent."

Marjootje weifelde, wat te doen. Ze had echt niet veel zin om eruit te gaan. Ze wilde ook liever, dat juf meeinging, om dat lapje goed te kopen. Het stond nu wel zo in dat modeblad: een fijn, rose en wit streepje, met zwart bandfluweel, maar als ze nu eens niet zulk soort katoen hadden in de winkel? Ze twijfelde er sterk aan, of het wel te koop was. Vroeger misschien, maar nu? Niemand, die ze kende, had zo'n soort jurk.

„En als ze dat goed nu niet hebben?" vroeg ze.

„O, 't is er best. Je gaat maar naar het warenhuis. Daar hebben ze van alles. Ook breikatoen voor jouw babypakje. Dus je doet het?"

Haar stem werd klagend. „Als je altijd moet liggen, zoals ik, en je verlangt zo, om zelf weer boodschappen te kunnen doen . . . Al regende het tien keer zo hard, dan zou ik nog blij zijn, als ik naar buiten mocht . . . En als je dan graag iets wilt hebben, en niemand wil het voor je halen . . ."

„Maar ik wil wel . . ." zei Marjootje, en stond op.

Het was alles waar, wat Emmy zei. Ze moest een beetje beter daaraan denken, als Em mopperig of humeurig was.

Ze moest ook begrijpen, dat ze hier niet was gekomen voor haar eigen plezier, maar voor dát van Emmy. Om háár had

mijnheer Van Sloten het gevraagd.

Met haar regenmantel al aan kwam ze nog even de kamer in.

„En als ze dat soort goed nu *niet* hebben, moet ik dan wat anders meebrengen?”

Emmy hield vol: „Ze hebben het best! Zal je zien.”

„Ja, maar als . . .”

„Zeur nou niet! Dan zetten ze toch niet zo'n gekleurd plaatje in een modeblad!”

Marjootje durfde niet vragen, of het wel een nieuw nummer was. Ze durfde ook niet zeggen: „Papier en verf zijn geduldig.” Ze moest dan maar zien, hoe het werd!

In de gang kwam ze juf tegen.

„Ga je nog uit? Zou je wel? Met die nattigheid en je bent verkouden!”

„Emmy wil zo graag, dat ik *nu* het goed voor de poppenjurk haal.”

„Ach.”

„En ik wilde voor mezelf breikatoen kopen voor nog een baby-uitzetje.”

„Ja, ja . . .”

Dat klonk zo'n beetje als: maak mij niets wijs. Je doet het natuurlijk om Emmy.

De staande klok in de hal sloeg . . .

„Je mag wel voortmaken. In een half uur doe je niet veel.”

Marjootje haalde haastig haar fiets.

Ze was liever gaan lopen, maar dit ging gauwer.

Het was heel iets anders, in het warenhuis te komen met Juut en Tine en To, dan er nu alléén te staan en niet precies te weten, waar je wezen moest.

Juut had, wanneer ze een boodschap moest doen, al zo echt het air van een dame, dat de winkeljuffrouwen nooit haar beurt voorbij durfden laten gaan. To, als oudste thuis, wist altijd precies wat ze hebben wilde.

Marjootje overdacht, dat ze hevig blij zou zijn geweest, als ze onverwachts tegen één van die beiden was opgebotst. Zijzelf kwam hier zelden iets halen; moeder hield ervan, bij leveran-

ciers te gaan, die haar al jaren bedienden.

Het was vergeefs te hopen, dat ze hier nu één van de kennisjes zien zou. Ze zaten wie weet waar.

De drukte om haar heen verwarde haar.

Alle mensen schenen haast te hebben.

Ze herinnerde zich ineens, dat ze zelf ook haast had.

Omdat de handwerk-afdeling vlak bij de ingang was, besloot ze, eerst naar breikatoen te vragen. Dan kon ze meteen informeren, waar ze verder zijn moest. Die éne juffrouw zag er nog al aardig uit.

Ze poseerde zich dus in de buurt van de bewuste juffrouw.

Er was een dame vóór haar, die niet kon besluiten, wat ze nemen zou.

Het duurde lang.

Marjootje werd ongeduldig.

Zo kwam ze nooit klaar.

Net dacht ze er over, door te lopen naar een andere afdeling, toen ze iemand hoorde vragen: „En u?”

Het klonk kortaf.

De juffrouw, die het vroeg, zag er niet vriendelijk uit.

Marjootje zei haar boodschap: breikatoen.

„U bedoelt: gekleurd?”

„Ja. Rose liefst.”

„Met een zijden draadje? Of gewoon?”

Marjootje wist niet eens, dat er breikatoen met een zijden draadje bestond. Maar het leek haar wel. Dus vroeg ze, dit te mogen zien.

„Hebt u geen andere kleur rose? Dit is zo hard.”

„Zalm misschien?”

Er kwam een knot zalmkleurige katoen.

't Ging alles vlug en vlot.

Marjootje vond, dat de juffrouw meeviel. Toen ze aan de cassa had betaald, durfde ze zelfs te vragen, waar ze zou moeten zijn om gestreept katoen.

„Wasstof bedoelt u? Probeert u het maar eens achter aan. Ginds in de rechtse hoek.”

Terwijl ze verder liep wist Marjootje ineens: die juffrouw

was niet onvriendelijk, maar ze was moe. Erg moe. Ze zal blij zijn, als het acht uur is.

Ruim vijf minuten nog maar. Kon je in vijf minuten een lapje goed kopen?

Ze vroeg en duidde uit.

De juffrouw zei, dat ze zoiets niet had.

Kon het wat anders zijn? Waarvoor moest het dienen?

Marjootje zei: „Voor een soort boerinnejurk.”

Ze bedacht tegelijk met schrik, hoe gek die juffrouw opkijken zou, als ze straks een el ervan nam. Maar als meisje van zestien kon je toch niet zeggen, dat je goed voor een poppenjurk kwam kopen, zonder tekst en uitleg te geven! Zelfs niet al was je tener en niet groot voor je jaren!

Er werd een stuk zwart gebloemd goed voor haar neergelegd, als zeer geschikt voor boerinnejurken. En een tweede stuk met kleinere bloemetjes.

Marjootje wist niet, wat ze doen moest. Ze vond het wel mooi; als het voor haarzelf was geweest, had ze het genomen. Maar wat zou Emmy ervan zeggen?

„Hebt u werkelijk niets in het rose?”

„Niet met een streepje. Wel effen Gloria-linnen of zijden linnen. Maar dit is heus geschikt voor het doel!”

De juffrouw keek op haar horloge.

Marjootje dacht ineens aan de tijd.

Zou ze toch maar . . . ? Beter iets dan niets . . .

Toen begon er ergens in het gebouw een bel te luiden; de juffrouw pakte de stukken goed weg, zei: „Komt u morgen maar terug.”

In een ommezien was de toonbank leeg; Marjootje zag zwarte kleden spreiden over open bakken met artikelen; langs haar liepen mensen naar de uitgang; vlak achter haar, waar een cassa was, ontstond een kleine ruzie tussen een klant, die nog betalen wilde, en de cassière, die zei, dat ze haar kas al had afgesloten . . .

Er viel niet anders te doen, dan weg te gaan.

Maar o, wat zou Emmy uit haar humeur zijn!

Als ze maar begrijpen wilde, dat het alles anders zou zijn

uitgekomen, wanneer ze niet zo hardnekkig had volgehouden: „o, ze hebben het wel! Je zult zien, dat ze het wel hebben!”

Als ze maar had willen zeggen, wat Marjootje doen moest, wanneer juist dit soort goed niet te krijgen was! —

Emmy wàs boos! Hevig verontwaardigd!

Ze lette er niet eens op, hoe druipnat Marjootjes kousen en schoenen waren geworden.

Ze zei: „Natuurlijk heb je niet je best gedaan!”

„De juffrouw liet me iets heel anders zien. Ik wist niet, of je dat wilde hebben.”

„Je had naar een andere afdeling moeten gaan.”

„Maar dit was de afdeling wasstoffen.”

Met opzet gebruikte ze hetzelfde woord als de eerste juffrouw.

„Dan had je moeten vragen bij katoen, of . . .”

„Dit was katoen. Ze hadden bendes stukken katoen, maar geen rose streepje.”

„Je liet je afschepen.”

Toen zag ze het pakje, dat Marjootje nog in haar hand had.

„Wat is dat dan?”

„Breikatoen. Het was vlak . . .”

Marjootje kon niet verder uitleggen.

„Zie je wel! Je eigen boodschap deed je wel! Het is opzet! Je wilt niet, dat ik ook kans heb op een prijs. Je weet, dat ik zelf niet uit gaan kan. En nu doe je niet je best, omdat . . . omdat . . .”

Ze keerde zich ineens met haar gezicht naar de muur. En ze begon te huilen, te huilen . . . Haar hele lichaam schokte ervan.

Marjootje was bang, dat het haar kwaad doen zou. Die tere rug . . . als ze zich zo bewoog . . .

Ze smeekte: „Toe, Emmy, het wàs geen opzet. Ik kon er heus niets aan doen. En morgen vroeg . . .”

Maar Emmy snikte: „Ga weg! Toe, ga weg! Je zegt altijd: morgen, morgen, maar je wilt me niet helpen! En juf wil me niet helpen. Vader alleen weet, wat ik nodig heb! Vader! O, Vader . . .!”

Gelukkig kwam toen juf binnen. Misschien had ze gehoord, dat er iets niet goed was.

Marjootje dacht: zal ze nu op mij brommen? Omdat ik Emmy van streek heb gemaakt?

't Was vervelend, dat Emmy het zo opnam. Maar 't zou nog veel erger zijn, als juf boos was.

Ze wilde vertellen . . . uitleg geven . . .

Juf zei zacht: „Ga maar naar boven, naar je kamertje. Dat is beter. 't Gebeurt wel meer, dat ze zo'n bui krijgt, als ze een slechte dag heeft gehad. Laat mij maar met haar alléén, dan kalmeert ze wel.”

Gehoorzaam ging Marjootje.

Nu wist ze nog niet zeker, of juf niet boos was.

Net zag juf de vochtige plekken op het kleed, daar, waar Marjootje gestaan had.

Verschrikt zei ze: „Kind, trek gauw droge kousen en pantoffels aan. En wrijf eerst je voeten goed warm. Je zou ziek worden, en dat is de hele poppen-wedstrijd niet waard.”

Toen wist Marjootje, dat, hoe alles verder ook afliep, juf tenminste haar de schuld niet gaf.

Toen Marjootje een beetje van de schrik was bekomen, en zich wat behagelijker ging voelen, omdat ze de goeie raad van juf had opgevolgd, veranderde haar verdriet langzamerhand in boosheid.

Ook verlangde ze ernaar, een beetje gekoesterd en beklaagd te worden door moeder en Hermien.

Want het was toch allesbehalve mooi, zoals Emmy tegen haar uitgevallen was!

Nu ging ze, verkouden en wel, op stap, omdat Emmy dit wilde en meende, niet tot morgen te kunnen wachten. En nu was zo'n scène het resultaat.

Hoe het kwam, wist ze niet, maar ze herinerde zich ineens wat Juut gezegd had, die middag op het strand: „Kinders, hebben jullie ook zo 't gevoel, dat de wereld voor je open staat?”

Dat klonk toen wel heel mooi, vooral zoals Juut het zei

ZE BEGON TE HUILEN, HUILEN (bldz. 63).

en zijzelf had toen ook gedacht: de wereld, het leven . . . ik verlang te weten, hoe dit is . . .

Nu kende ze weer een beetje méér van die wereld en van het leven dan toen . . .

O nee, het waren geen schokkende gebeurtenissen, waar ze midden in terecht kwam. 't Bleef heel gewoon. Juut zou straks, als ze naar het buitenland ging, heel wat spannender ervaringen beleven.

Maar Emmy's huis, haar omgeving, haar vader . . . het was alles toch een beetje anders, dan zij het gewend was. Een stukje van wat je het leven zou kunnen noemen. Een heel klein stukje.

Nu dacht ze: als de rest zo is, was ik net zo lief nog een jaar schoolmeisje gebleven! Je zelf uitsloven voor een ander; je laten gebruiken, en dan nog ondank op de koop toe! Mijnheer Van Sloten had gezegd, dat Emmy dol-blij zijn zou, als ze kwam! 't Leek er nog al wat op!

Maar ze ging naar huis! Morgen ging ze naar huis!

Ze haalde haar koffer uit de kast; ze kon best alvast haar jurken inpakken . . .

Toen stond ze plots stil.

Het leven . . . het grote leven . . . dat wilde ze laten draaien om zichzelf! Om wat zij prettig vond!

Ze had vergeten, wat ze zo dikwijls bepeinsd had, als ze stil voor zich uit zat te dromen: dat het mooi moest wezen, als je iets betekende voor een ander. Wanneer je iets geven kon: hulp en liefde. Bij de eerste gelegenheid de beste, dat het niet precies ging, zoals zij zelf graag wilde, trok ze haar hulp terug en hield ze haar liefde voor zichzelf!

Ze probeerde nog te denken, dat ze niet bedoeld had zulke kleine dingen als het kopen van een lapje goed voor een poppenjurk. Het hielp niet. Ze wist te goed, dat er in het grote leven, zoals zij zich dit gedacht had, telkens van die ogenblikken zouden komen, waarin je jezelf verkeerd begrepen voelde. En als ze nu al niet over een kleinigheid heen kon stappen — wat zou het dan worden, als het om grote dingen ging?

Met een resoluut gebaar schoof ze de koffer terug in zijn bergplaats.

Ze bleef — tenminste, als Emmy dit wilde . . .

Er waren voeststappen op de trap; Marjootje begreep: juf, die komt kijken, hoe ik het heb.

Juf droeg een blaadje met een beker hete kwast.

„Hier, drink dat warm uit. Al is het zomer — we moeten toch voorzichtig zijn met zo'n verkouden meisje als jij bent.”

„O, maar het is niet erg.”

„Dan willen we proberen te voorkomen, dat het erg wordt.”

„'t Is nog te warm,” zei Marjootje.

„Vertel me dan maar eerst, wat er eigenlijk gebeurd is.”

„Wat zei Emmy?”

„Niets. En ik heb ook niets gevraagd. Ik heb zoiets al vaker meegemaakt. Zelfs wel, toen ze gezond was. Toen huilde ze wel niet, en werd ze alleen maar driftig. 't Loopt dan zo'n hele dag verkeerd, met of zonder haar schuld; en ineens is er een uitbarsting. Vaak door een kleinigheid. Praten erover helpt dan niet. Beter is het, te proberen, haar te kalmeren. Ze is nu moe. Als ik straks weer naar beneden ga, zal ik haar meteen klaar maken voor de nacht. Morgen is er geen wolkje meer aan de lucht, zal je zien. Na zo'n onweer krijgen we altijd enkele heel mooie dagen.”

„Maar zal ik . . . moet ik . . .” begon Marjootje.

„Het uitpraten, bedoel je? Was het jouw schuld?”

„Nee. Tenminste . . .”

Ze vertelde, hoe het kwam, dat ze Emmy teleurstelde.

„Als je niet had willen gaan, was de bui ook gekomen. Omdat je niet ging. 't Is beter, er niet meer over te praten, als zij zelf er niet over begint. Trek het je maar niet aan. Onder broers en zusters is er ook wel eens wat, maar dan weet je van mekaar, dat het niet zo erg gemeend is. Jij bent ook zo'n nestkuikentje. En nu ga ik weer. Als ik jou was, kroop ik meteen in bed. Dan ben je morgen weer fris als een hoentje.”

Marjootje zei: „Dank u voor de kwast. En voor . . . voor het andere.”

Juf begreep haar.

„Morgen schijnt de zon weer.”

Terwijl ze zich klaar maakte om naar bed te gaan, herinnerde Marjootje zich het woord: „nestkuikentje”, dat juf gebruikte. Het klonk wel leuk, maar ze zou toch proberen, wat flinker te zijn. Juf had ook gezegd, toen ze haar naar boven stuurde: „’t gebeurt wel meer, als ze een slechte dag heeft gehad.” Daaraan had ze niet eens gedacht: dat Emmy misschien méér pijn had of vermoeider was dan gewoonlijk. Dat ze hierom humeurig deed.

’s Morgens scheen Emmy de hele scène van de avond tevoren vergeten te hebben.

Ze zei: „Weet je, wat ik nu bedacht heb? Ik noem mijn pop niet: „Boerinnetje,” maar „Kampeerster.” En dan naai ik twee jurken. Eén van dat zwart-gebloemde goed, waar jij over praatte, en èèn van gewoon donker-blauw linnen met rode biezen. En dan een rood-bonte zakdoek als kampdoek, om haar hoofd of om haar hals, wat het leukste staat. Maar je moet een zakdoek uitkiezen met een klein patroon, want natuurlijk moet ik er een kleiner doekje van maken, en dan zou een groot patroon gek staan.”

„En dat zwarte goed ook liefst met een klein bloemetje,” zei Marjootje. „Er was zwart met geel en zwart met rood. Wat wil je hebben?”

„Zwart met rood. Dan kan de doek bij beide jurken gebruikt worden.”

„Je moet op die blauwe koordjes naaien van rode kettingsteken. De verkeerde kant boven. Ik heb thuis nog wel een kluwtje rode katoen; dat zal ik meteen meebrengen.”

„Ga je dan gauw?”

„Dadelijk na het ontbijt.” —

Marjootje dacht nog wel: ik zou het liever uitgepraat hebben. Dan zou het gemakkelijker zijn om te vergeten, wat ze gezegd heeft, gisteren. Als ze liet merken, dat ze er toch wel een beetje spijt van heeft.

Maar ze herhaalde bij zichzelf: ik wil flinker worden.

Ze zei het nog eens extra, toen ze thuis aanbelde.

Want het was heel verleidelijk, aan moeder alles te vertellen en te laten horen, dat die logeerpartij ook wel onaangename kanten had. Dat zij, Marjootje, soms echt haar best moest doen, om het Emmy naar de zin te maken. Maar dat zou veel lijken op klagen.

En flinke meisjes klagen niet.

TELEFOON voor u, juf."

Een beetje geërgerd keek juf op. Ze was bezig, aan Marjootje een ingewikkeld breipatroontje uit te leggen; ze vond het prettig, dat dit kind zich interesseerde voor dingen, waarvan ze zelf ook hield. Emmy had nooit geduld voor andere dan heel gewone handwerken.

Ze vroeg nog: „Kon jij de boodschap niet aanpakken? Is het een leverancier?"

Het meisje zei: „Nee. Men moest beslist uzelf hebben."

Toen juf terugkwam, zag ze er verschrikt uit.

Marjootje merkte het. Ze dacht: er zal toch niets gebeurd zijn met Emmy's vader?

Ze keek naar Emmy. Die leek verdiept in haar boek.

Marjootje wist: ze is een beetje boos, omdat juf en ik iets samen doen. Ze wil dat niet, ook al geeft ze er zelf niets om.

Ze had al eens gevraagd aan juf: „Is het beter, wanneer we dit laten? Voor Emmy, bedoel ik."

Maar juf had gezegd: „Emmy wint er niets mee, als we haar in alles toegeven. Ze zal het toch moeilijk krijgen, wanneer ze weer gewoon naar school gaat en niet meer middelpunt is."

Bij de tafel bleef juf staan, precies alsof ze niet goed wist, wat ze doen moest.

Marjootje vroeg: „Is er wat? U kijkt zo vreemd."

„Ja, er is iets. Maar niets, waar jullie je ongerust over behoeven te maken."

„Iets met uzelf?"

„Met mijn zuster. Of eigenlijk: met haar jongen."

Emmy deed nog net, of dit alles haar niet interesseerde.

Marjootjes ogen vroegen.

„Hij moet naar het ziekenhuis. Morgen. Er is iets niet in orde met zijn been. Mijn zuster vroeg, of ik niet even komen kon. Er zijn in zo'n geval altijd dingen, waarover je graag

eens met iemand wilt praten. Ze vindt het wel heel moeilijk.”

„U gaat natuurlijk!”

Marjootje wist, dat de zuster van juf weduwe was en maar één jongen had. Dat ze op een kantoor werkte, om genoeg te verdienen voor hen beiden.

„Als mijnheer thuis was, ging ik zeker. Maar nu! Jullie tweeën alléén laten? Ik weet niet...”

Emmy zei: „We kunnen toch best samen blijven? Wat maakt het uit, of u er bij zit?”

Het klonk niet zo, alsof ze meevoelde met juf. Eerder een beetje trots. Zoiets van: „ik kan mezelf wel redden.”

„Ik zou op tijd thuis zijn, om je naar je bed over te brengen.”

„Och, dat kan Marjootje ook wel voor een keer. Lucy is immers gewend te helpen, als vader weg is.”

„Nee. Je moet me beloven, dat je niets doet, vóór ik terug ben. Ik zou het mezelf altijd verwijten, als er iets gebeurde!”

„Er gebeurt immers niets!”

„Je moet het beloven. Anders ga ik niet.”

„Goed dan. Als u zo'n bange wezel wilt zijn.”

Nu was het Marjootje, die boos keek. Zo lelijk als Emmy soms deed tegen juf! En het sprak toch vanzelf, dat juf zich verantwoordelijk voelde! Altijd, maar nu vooral, nu mijnheer op reis was.

Ze werd ook een beetje bang, omdat Emmy zo dwaas deed. Wie weet wat ze verzon, als ze samen bleven!

Maar ze probeerde niets van die vrees te laten merken. Ze wilde flink zijn. Juf moest gaan. Ze moest met een gerust hart gaan!

Juf zei nog: „Ik reken er op, dat je geen dwaze dingen doet.”

En Emmy antwoordde bits en bitter: „Wat zou ik kunnen doen? Hier op mijn divan? Als Marjootje en Lucy me niet steunen, kan ik er niet eens af komen. En natuurlijk doet Marjootje dat niet, terwijl u weg bent!”

Juf keek naar Marjootje.

Die zei: „U moet gaan. Uw zuster heeft immers niemand dan u.”

„De juffrouw, bij wie ze inwoont, is wel heel vriendelijk...”

„Maar ze is toch een vreemde!”

„Ja.”

Juf aarzelde nog even; zei toen: „Als het te laat wordt, neem ik terug een taxi.”

Emmy spotte: „Anders vindt u de zoete kindertjes in slaap.”

Je kon zien, dat haar manier van praten juf pijn deed. Het leek, als wilde ze nog iets zeggen. Ze deed het niet. Tenminste, ze zei niet anders dan: „Ik ga dus maar. Ik hoop, dat het geen gevaarlijke operatie voor Ruurd zijn zal.”

Toen ze alleen waren, probeerde Emmy het boek, waarin ze schijnbaar zo gespannen had liggen lezen, op de tafel te mikken.

Het viel er precies naast.

Marjootje raapte het op.

„Zie je wel, dat ik niets kan? Niets eens een boek neergooien op de plaats, waar ik het hebben wil.”

„Wie gooit er nu ook zo met een boek? Je kon het toch aan mij geven, om het weg te leggen?”

„Je kon! Je kon! Voel jij er eigenlijk wel ooit iets van, wat het is, als je niets zelf kan en alles aan een ander moet vragen?”

„Ik weet niet... ik heb wel meelijden met je.”

„Meelijden! Wat helpt me dat?”

„Je wordt toch beter!”

„Het duurt zo lang. Soms, o, soms denk ik, dat ik het niet langer uit houd. Dat ik wat gek zal doen. Wat gek *moet* doen. Ineens opstaan of zo.”

„Emmy, je zal toch niet...”

„Ook al zo'n bange wezel!” spotte Emmy.

„Het is geen bangheid. Maar je zoudt je zelf erger maken. Het zou daarna weer veel langer duren.”

„Ik zie jou al liggen, maanden achter mekaar. Een model van braafheid natuurlijk. Kan je wel anders, dan braaf zijn?”

Marjootje kreeg een kleur. Dacht Emmy, dat het haar niet moeilijk toeleek?

Ze zei: „Ik vond het verschrikkelijk voor je, dadelijk de eerste keer al, toen ik je zag. Eerst was ik echt verdrietig, dat

ik Kitty weer missen moest. Maar toen ik jou gezien had — toen ik wist — vond ik het prettig, dat ik ze terug bracht. En ik kwam toch om jou hier, toen je vader het vroeg.”

„k Dacht, dat je het wel leuk vond, hier te komen logeren. „Een leventje als een prinses,” zou Lucy zeggen.”

Marjootje had een boos antwoord op de tong. Lucy, wat had zij ermee te maken? Liet Emmy zich door haar opstoken? De manier, waarop ze dat zei tegen de werkster: „dat kind van de kat,” was ook al zo hatelijk!

Met moeite hield ze de bitse woorden terug. Het was moeilijk voor Emmy; ze mocht dat niet vergeten!

Emmy keek naar Kitty die op haar gewone plaatsje op de divan lag; toen keek ze naar Marjootje.

„Zeg maar gerust, dat je mij een draak vindt,” zei ze eindelijk.

„Nee. Ik begrijp best, dat het moeilijk voor je is.”

— Ik wilde, dat ik haar opfleuren kon — dacht Marjootje. Omdat ze niet wist hoe, bladerde ze wat in het boek.

„Saaie bedoening,” zei Emmy.

„Dat juf weg moest?”

„Nee, dat boek, bedoel ik. Niets aan.”

„En je leek zo verdiept.”

„Ja, dat scheen zo!”

Alweer die spotachtige toon, alsof zij, Marjootje, een klein kind nog was, dat niets begreep!

„Nu vind je me weer een draak!”

„Toe, Emmy, praat niet aldoor zo. Wat heb je eraan, mij kwaad te maken? Laten we liever wat gezelligs verzinnen.”

Emmy geeuwde.

„Wat gezelligs! Noem jij eens wat.”

„Een spelletje dammen. Of Halma.”

„Bah.”

Marjootje las een paar bladzijden. Er viel niets aan te vangen met Emmy.

Emmy-zelf lag stil.

Toen vroeg ze ineens: „Wil je wat voor me doen?”

Haar toon maakte Marjootje voorzichtig. Als het maar iets was, dat mocht!

Ze vroeg: „Wat?”

„Mijn viool halen van boven.”

„Maar waarom? Je kan zo toch immers niet spelen. Liggend bedoel ik.”

„Ik verlang zo, hem eens weer in mijn handen te hebben. Alleen maar het hout tegen mijn kin te voelen, alsof ik spelen ga. En ik kan erop tokkelen. Zoals je een gitaar bespeelt of een mandoline. Toe, haal hem voor me.”

Hierin was niets, dat verkeerd leek.

Toch aarzelde Marjootje.

Ze vroeg: „Waarom wil je dat juist nu? Terwijl juf weg is?”

„'t Kwam zo ineens in me op. De gedachte en het verlangen. Omdat ik me verveel.”

Dat kon.

„En als het er erger van wordt in plaats van beter? Als je nog méér ontevreden wordt, omdat je niet spelen kan?”

„Toe, zeur toch niet zo aller-onmenselijkst. Je lijkt wel een ouwe opoe.”

Opnieuw kleurde Marjootje.

„Heeft juf mijn viool soms ook achter slot en grendel weggeborgen? Ga je daarom niet?” vroeg Emmy ineens.

„Natuurlijk niet. Juf sluit niet voor de aardigheid dingen weg. Alléén als het nodig is!”

„Phoe!”

Nu moest Marjootje wel gaan. Emmy zou zich dwaze dingen gaan inbeelden over juf. En het zou háár schuld zijn. Dat mocht niet.

Wat zou ze ook voor kwaad kunnen met de viool? Bevoelen, betasten, . . . even erop tokkelen . . . daarvan zou ze geen schade ondervinden.

Ze schrok van de gretigheid, waarmee Emmy haar instrument aanvatte. Stil bleef ze liggen, haar vingers op de snaren. Zó was de viool een dood ding . . .

Eindelijk hief ze hem in de goede positie; haar vingers tokkelden een wijsje; het leek, als luisterde ze zelf ingespannen, hoe het klonk.

„Geef me de strijkstok even aan.”

„Je wilt toch niet spelen?”

„Ik kan het wel liggend.”

Een enkele toon weerklonk door de kamer. Zó diep, zó donker, dat Marjootje ervan ontroerde.

Om alles gewoon te doen blijven — niet angstig en niet treurig — vroeg ze: „Is het moeilijk? Vioolspelen bedoel ik.”

Emmy zei: „Nogal. Je moet muzikaal zijn.”

En daarop, als een plotse ingeving: „Zal ik je les geven? Zo maar een keer voor de aardigheid? Om de tijd te doden?”

Marjootje zei: „Ja. Maar je moet niet kwaad zijn, als het nergens naar lijkt.”

Emmy gaf haar de viool: wees haar, hoe ze precies de strijkstok moest hanteren.

„Probeer nu, de g te spelen.”

Marjootje deed het. De viool gaf een knarsend geluid. Ze lachte.

„Lijkt nergens naar, wel?”

„Nee. Nog maar eens.”

Eerst vond Emmy het wel leuk, dat Marjootje zo tobde.

„Ja, 't is moeilijker dan de blokfluit.”

„Dat leek anders ook eerst wel kattengejammer.”

„Nu speel je wel leuk. Als ik opzitten mag, spelen we samen. Jij fluit en ik viool. Misschien vader piano.”

„Ik ken maar heel eenvoudige versjes.”

„Hindert niet”. —

Maar toen Marjootje er niet in slaagde, een zuiverder toon ten gehore te brengen, raakte Emmy's geduld uitgeput.

„Geef nog eens hier.”

Weer een lang-aangehouden, volle toon...

Marjootje luisterde.

„Eer ik het zó kan!”

Toen gebeurde het.

Emmy zat rechtop. Haar ogen glansden. En ze speelde... speelde... Ze vergat alles. Dat ze liggen moest... dat Marjootje naast haar zat...

Er was alléén maar meer dit éne: muziek. Eindelijk weer muziek... Niet maar enkel vader, die haar voorspeelde, doch

zij zelf . . . Zij zelf en haar viool . . .

Marjootje luisterde, verloren in verwondering.

Was dit Emmy ?

Of was het een vreemde, die zo speelde ? . . . Zó, als ze het zelden nog hoorde . . . Als een verre stem, uit ongekende ver-ten . . . Zoals muziek tot je kwam door de radio . . . je wist niet vanwaar — je wist niet door wie . . . maar je luisterde . . .

Toen hervond ze zichzelf.

Ze zag, bewust, Emmy rechtop zitten. Ze wist weer, dat dit niet mocht.

Ze smeekte: „Emmy, toe, houd op. Ga weer liggen . . .”

Ze had net zo goed tegen een dove kunnen praten.

Emmy gaf geen enkel teken, dat ze haar hoorde. Ze speelde . . . en speelde . . .

Eindelijk zonk de hand, die de strijkstok voerde, vermoeid op de divan-deken.

De viool zweeg.

Maar Emmy bleef rechtop zitten. Ze keek niet naar Marjootje. Ze staarde voor zich uit, als zag ze daar iets . . . iemand . . .

Marjootje smeekte weer: „Emmy, toe!”

Het was niet meer dan een fluistering.

Even zag Emmy haar kant uit. Maar wist ze wel echt, dat daar iemand zat? Iemand, die haar iets vroeg? Die iets van haar wilde ?

Ze hief haar hoofd, dat een beetje gebogen was geweest over de viool. En opnieuw speelde ze . . .

Marjootje durfde niets meer te zeggen.

Ze kon ook niets zeggen.

Ze luisterde, ademloos.

Het leek, als had Emmy, terwijl ze zo stil zat, een melodie opgevangen, die ze nu probeerde weer te geven. De tonen kwamen niet weifelloos en zeker, als zoeven, toen ze een wijsje speelde, dat ze uit haar boek kende. Ze verklonken aarzelend . . . soms was er een vlot-gespeelde passage . . . dan scheen ze te zoeken . . . te tasten . . . speelde ze hetzelfde loopje nog eens en nog eens . . .

Tot . . .

De viool gleed op het divandek.

De strijkstok viel op het vloerkleed.

Er was een zachte kreet, als van pijn.

Toen lag Emmy achterover, bleek, stil . . .

Een kreet vol angst van Marjootje.

Ze zag fijne zweetdruppels op Emmy's voorhoofd.

Ze riep haar naam, maar er was geen teken, dat Emmy hoorde.

Een kort moment, in opperste radeloosheid, was ze er aan toe Lucy te bellen.

Toen sloeg Emmy de ogen op, heel even.

Dadelijk lag ze weer stil, als bewusteloos.

Het had lang genoeg geduurd om Marjootje te herinneren aan haar vage, misschien ongemotiveerde, afkeer van Lucy.

Als het kon, moest die hier buiten blijven. Ze kon er van alles van maken, later. Kwaad-spreken van juf, dat die was weggegaan en hen beiden alléén had gelaten!

Ze beefde zo, dat ze nauwelijks opstaan kon.

Maar het moest.

Met trillende handen spoot ze eau-de-cologne op haar zakdoek, op Emmy's voorhoofd.

De scherpe lucht bracht Emmy bij.

Ze keek een ogenblik rond, als verdwaasd, scheen zich toen alles te herinneren.

„Mijn viool . . . is hij stuk?”

„Welnee. Maar jijzelf? Heb je pijn?”

„Nu niet meer. Daarnet wel.”

Ze probeerde wat gemakkelijker te gaan liggen.

Marjootje hielp haar.

Emmy streek met haar hand over haar rug.

„Nee, nu heb ik geen pijn meer. Ik werd ineens zo raar . . .”

Ze lag opnieuw een poosje stil. Maar er was nu weer kleur op haar wangen.

„Ik schrok zo,” zei Marjootje.

Emmy keek naar haar; lachte even.

„Mijn viool . . . breng hem boven. Juf moet niets hiervan

weten," zei ze toen.

„Maar als je . . .”

„Nee, ze mag het niet weten. Je mag niets zeggen. Je moet het beloven.”

Marjootje aarzelde. Was dit wel goed?

„Je moet het beloven.”

Emmy praatte nu haast even ongeduldig en bevelend als daareven, voor het gebeurde.

„Ik zal niets zeggen, als juf niets vraagt.”

„Hoe kan ze ooit hiernaar vragen? Als jij de viool maar op zijn plaats brengt.”

Marjootje gehoorzaamde.

Boven, op Emmy's kamertje, zag ze haar eigen verschrikt gezicht in de spiegel. Dat mocht ook wel veranderen, als ze niet zonder spreken alles zou verraden.

Ze dronk wat water; werd toen kalmer.

Maar er bleef een drukkende angst dat er iets gebeurd zou zijn met Emmy's rug.

Toen ze weer beneden kwam, leek Emmy gewoon.

Ze zei: „Geef me nu mijn boek maar. Ik ga nog wat lezen. Zoek zelf ook een boek, dan denkt juf dat we aldoor zo gezeten hebben.”

Marjootje deed het. Ze voelde het als een leugen. Maar ze durfde Emmy niet boos maken. Opwinding zou misschien verkeerdt zijn.

Toen juf terug kwam was het Emmy die naar haar neefje informeerde.

Was het erg? Zou hij lang in het ziekenhuis moeten blijven?

Juf vertelde.

Ze merkte niet, dat Marjootje stil was. Te vol was ze van haar eigen gedachten. De angst van haar zuster; haar opzien tegen de morgen, als ze Ruurd moest vertellen, wat er met hem gebeuren ging. Want ze had het beter gevonden, hem niet lang van te voren in te lichten.

Marjootje had een gevoel, alsof ze nooit meer onbevungen en gewoon met juf zou kunnen praten. Omdat ze iets voor haar verzwegen. —

Toen juf en Lucy Emmy in bed hielpen, gaf ze een klein kreetje.

Juf schrok ervan.

„Is er wat?”

„U deed me zeer. U was zeker onhandig.”

„Ik geloof toch niet...”

„Dan was het zeker Lucy.”

Marjootje zag Lucy's ogen... boze ogen...

Ze wist: het is niet alles zo goed, als Emmy laat voorkomen. Misschien houdt ze er iets van. Misschien moet ze nu weer langer liggen.

Ze kon niet slapen van angst en schrik.

Ze probeerde te bidden. Dat het goed aflopen zou. Dat er niets ergs gebeurd mocht zijn.

Maar ze wist, dat Emmy zelf schuld had aan wat er gebeurde. Haar ongeduld en ontevredenheid, de dag door... de onvoorzichtigheid, om rechtop te gaan zitten, als je niet mocht... het vermoeiende van haar vioolspel... misschien ook de emotie...

Mocht je dan bidden, dat dit alles zonder gevolgen zou blijven? Als je niet je schuld erkennen wilde...?

Maar het was niet Emmy, die hulp vroeg; zij, Marjootje, was het, die probeerde te bidden...

Als ze niet gedaan had, wat Emmy van haar wilde? Als ze de viool niet gehaald had?

Dan zou het een saaie avond geworden zijn met tot gezelschap een boze Emmy. Maar zou dit erge dan niet gebeurd zijn?

Had zij, Marjootje, er ook schuld aan? Zonder het te willen?

Had ze flinker moeten zijn? Had ze moeten zeggen: „vraag dit morgen, als juf er is. Dan kan zij beslissen, of het mag”? Ze wist het zelf niet. Ze zei, zacht voor zich heen: ik bedoelde toch niet, iets verkeerd te doen!

En ineens begreep ze, dat Emmy dit evenmin had bedoeld. Omdat ze zich verveelde, had ze liggen denken — hieraan — en daaraan — en op het laatst aan haar viool. Toen was het verlangen wakker geworden. Misschien had ze het aan juf

niet durven vragen. Misschien ook wel. Maar ze had waarheid gesproken, toen ze zei: „'t Kwam zo ineens in me op. De gedachte en het verlangen. Omdat ik me verveel.” En toen ze de viool in handen had, was het verlangen om te spelen haar te sterk geworden. Ze had er alles door vergeten. Je zag dat aan haar gezicht . . . Want Emmy was niet zo maar een meisje, dat aardig een wijsje speelde op haar viool, zoals zijzelf een versje speelde op de blokfluit en er plezier in had! Voor Emmy betekende muziek méér, veel méér. Omdat ze iets in zich had, dat alleen kunstenaars bezitten . . .

Marjootje wist dit zo zeker, alsof iemand het haar uitgelegd had. De Emmy van elke dag, die aardig was of onaardig, boos of vriendelijk — en de Emmy, die een wijsje zocht op haar viool — dat was hetzelfde meisje en toch was die laatste een andere . . .

Marjootje zuchtte verlicht. Nee, ze was nog niet rustig omtrent hetgeen er verder gebeuren ging met Emmy. Maar het was prettig te weten, dat ze niet opzettelijk, in een kwade bui, dingen had gedaan, die haar verboden waren!

's Morgens leek alles heel gewoon.

Marjootje kon niet laten, telkens onderzoekend naar Emmy te kijken. Had ze heus geen pijn, geen ziertje pijn?

Toen juf een poosje weg moest zei Emmy: „Kijk toch niet aldoor zo. Ze zullen nog vragen, waarom je dit doet.”

Zonder dat ze er erg in hadden, kwam toen ineens de dokter. Marjootje schrok ervan.

Had juf iets vermoed, gisteravond, en had ze hem getelefoneerd?

Juf deed gewoon. Dokter deed ook gewoon. Ze begon te begrijpen, dat dit één van zijn contrôle-visites was.

Ze ging zolang naar boven.

Ze was opnieuw bang.

Als hij nu eens iets ontdekte, dat niet in orde was? Als hij vroeg: „Hoe komt dit?”

Nee, juf zou begrijpen, dat ze niet anders had kunnen doen dan Emmy haar zin geven, toen ze om de viool bedelde. Niet

dáárom zou ze boos zijn. Maar ze zou verdrietig wezen, omdat Marjootje dit opzettelijk voor haar verzweg! Het zou niet meer zo zijn als eerst!

Ze hoorde, dat de doktersauto startte.

Ze durfde bijna niet teruggaan naar Emmy. Als toch eens . . .

Onder aan de trap was juf's stem: „Kom je, Marjootje? De baan is vrij!”

Dat klonk niet angstwekkend.

Heel even aarzelde ze nog, toen ze voor de deur stond. Toen moest ze wel ineens naar binnen, want Lucy kwam de gang door. Die zou zeker haar opmerkingen hebben, als ze hier stond, zonder verder te gaan.

Ze behoefde niets te vragen.

Emmy keek blij.

Ze vertelde meteen: „Dokter vindt, dat ik hard vooruitga. Hij heeft graag, dat ik nog een paar weken blijf liggen, voor alle zekerheid, maar dan mag ik langzamerhand weer gewoon gaan doen. Misschien wordt het niet eens zo heel veel later dan anders, dat ik weer naar school mag.”

Marjootje zei: „Fijn.”

Ze had graag willen zeggen: „O, ik ben toch zo blij,” maar dat zou juf bevreemden. Niet, dat ze blij was om Emmy, maar de toon, waarop ze het zei! Dus dacht ze het maar.

Even trok er een schaduw over Emmy's gezicht.

„Saai alleen, dat ik de klas over moet doen. 't Heeft te lang geduurd om het in te halen.”

Juf vond: „Zoveel te beter. Dan doe je eerst kalmpjes aan. Want je zal nog wel wat gauwer moe zijn.”

Marjootje zei: „Je had toch geen echte vriendin in deze klas, wel?”

„Nee.”

„Misschien krijg je die nu dan wel.”

„Ja, wie weet.”

Als Emmy weer naar school gaat; als ze met andere meisjes in de klas zit, heeft ze mij niet meer nodig — dacht Marjootje.

Vond ze het spijtig?

Ze wist het antwoord niet.

Zo als tussen haarzelf en Juut en de anderen zou het tussen Emmy en haar nooit worden, dat wist ze wel.

's Avonds bleven ze weer een poosje samen
Juf ging met haar zuster naar het ziekenhuis.

„De operatie is goed geslaagd, gelukkig, maar mijn zuster is zo zenuwachtig. Ik laat haar niet graag alleen gaan, al zal ik zelf Ruurd wel niet mogen zien,” zei ze.

En dat begreep Emmy ook best.

Ze zei ineens, toen ze weer net zaten als de avond te voren:
„Nu is 't niet nodig, dat ik het aan vader vertel. Dat van gisteren, bedoel ik. Nu er niets gebeurd is.”

Marjootje zei: „Nee, nodig is het niet.”

Emmy keek haar aan.

„Wat zeg je dat gek!”

„Vind je?”

„Ja. Net of je eigenlijk zeggen wil, dat ik het wèl moet vertellen.

Marjootje kreeg een kleur.

Ze vocht met haar eigen verlegenheid.

Toen zei ze, zo flink ze kon: „Als je maar één mens hebt, waarvan je echt veel houdt, dan moet je ook niets voor hem verzwijgen, dunkt me. Ik zou me dan net voelen, of het niet alles zo goed en zo rechtuit meer was als vroeger. Maar natuurlijk moet jij zelf weten, wat je doet.”

Emmy gaf niet dadelijk antwoord.

Marjootje verwachtte al een laatdunkend: „Och . . . jij . . . met je vreemde ideeën!”

Maar na een poosje zei ze: „Misschien heb je gelijk.”

En toen, vrolijker: „Dat voel ik dan vanzelf wel, als vader er is. Stel je voor: overmorgen al.”

Weer dacht Marjootje: dan heeft ze mij niet meer nodig.

't Zou ook wel prettig zijn, straks weer gewoon thuis te zijn.
En over een week naar Lunteren.

En of Emmy daarna nog naar haar vragen zou?

Afwachten maar.

TOEN Marjootje een boodschap deed, stond ze ineens voor To.

Ze wilde verrukt roepen: „Wat enig, zeg! Waar ga je naar toe? Loop je een eindje met me mee, dan vertellen we mekaar alles van onze vakantie!”

Toen pas zag ze goed het gezicht van To.

Dat was heel anders dan gewoonlijk: bang? bedroefd? Ze wist het niet goed te zeggen. Maar er moest iets gebeurd zijn. Zo keek To nooit. Zelfs niet na een slechte repetitie. Dan zei ze: „Een strop, jongens, 'k had toch wel zo'n beetje mijn best gedaan. Enfin, een volgende keer bof ik wel.”

Ze vroeg: „Is er wat? Thuis?”

En To zei: „Mientje is ziek. Heel erg.”

Marjootje werd er een ogenblik stil van.

Het was niet in te denken! Drukke, bazige, leuke Mientje, die nu in bed lag! Niet spelen kon; niet bazen kon over het veel zachtere, maar ook minder bij-de-handte Fientje!

Ze vroeg: „Is het al lang?”

„Nee. Een paar dagen pas. Nog geen week. Maar het was ineens heel erg. De koorts en zo. Dokter dacht eerst van longontsteking en toen een erge bronchitis, en nu moet er aldoor gestoomd worden.”

„Jullie zijn toch naar zee geweest? Was ze toen goed?”

„Welja. Net zo goed als Fientje en als ikzelf. We waren al een week weer thuis, toen ze hongerig deed en dadelijk daarop die hoge koorts. Ik was net van plan eens te kijken, of jij al terug was. Toen kwam er natuurlijk niets van. Moeder zit aldoor boven bij Mientje. Er moet toch ook iemand beneden zijn.”

„Vanzelf. Wij kwamen Zaterdag pas terug.”

Gek, zoals alles, wat ze wel graag van To had willen horen en aan haar had willen vertellen nu onbelangrijk leek bij dat

éne: Mientje erg ziek.

Ze liepen even zwijgend door; toen vroeg Marjootje: „Waar moet je nu heen?”

To scheen ervan te schrikken. 't Leek, als had ze vergeten, waarom ze hier liep. Vond ze 't alleen maar rustig, naast Marjootje te lopen: een vriendinnetje, dat niet hoorde bij al het moeilijke thuis. Even was zijzelf er uit geweest, uit dat zware; nu viel het weer op haar terug, als een steen.

Ze zei: „Ik moet een paar pyama's kopen voor Mientje. Geesje, ons dienstmeisje, is ook ziek geworden. Vanmorgen was er een briefje, dat ze niet kon komen. En Mientje maakt natuurlijk méér goed vuil dan anders, nu ze ziek is.”

„Maar hoe doen jullie dat dan? Het werk en het eten en zo?” —

To had een triest lachje.

„O, vandaag heb ik zelf zo'n beetje huisvrouwetje gespeeld. En voor vanavond staan er nog wat restjes eten van gisteren. De jongens moeten er dan maar een boterham bij nemen.”

„En morgen?”

„Ja, dan zal ik wel moeten koken. En de rest zo'n beetje op z'n beloop laten. We krijgen een noodhulp, want Geesje zal ook wel niet een, twee, drie beter zijn. Maar die heeft Vrijdags en Zaterdags werkhuisen. Die mensen kan ze ook maar niet zo ineens in de steek laten. Volgende week wel, zegt ze, dan kunnen ze er op rekenen.”

„Maar kan je dat allemaal doen?”

„Och,” zei To, „als het niet om die ziekte van Mientje was, zou ik het voor een keer wel leuk vinden. Zo net te kunnen werken, als je zelf wilt, en koken, waar je zin in hebt. Alleen moest er niet zo vaak iemand aan de bel komen. En nu moet je er nog erg op letten ook, want de gewone leveranciers weten, dat Mientje zo erg is en dan wachten ze wel, of je uit je zelf komt. Want als ze soms even slaapt, schrikt ze weer wakker van de bel.”

„Weet je, wat het allermoeilijkste is?” ging ze wat later weer door. „Dat Fientje al maar achter je aan loopt. Ze kan niets spelen zonder Mientje, ze wil geen plaatjes kijken en

geen prentjes kleuren zonder Mientje; ze wil niet eens d'r gum-mibeesten in een teil met water laten drijven zonder Mientje. En anders vindt ze het dol, zich nat te spetteren. En soms huilt ze ineens en vraagt ze, of Mientje morgen weer beneden komt. En dan zou ik ze wel graag willen knuffelen, maar daar heb ik echt geen tijd voor, met al die soesah om me heen."

Het geluid, dat Marjootje nu van To hoorde, leek heel veel op een snik.

Ze begreep: wat To zei over het werk thuis, dat ze het wel prettig zou hebben gevonden, als het niet om Mientjes ziekte zo moest, dat was ook maar groot-houderij. To liet het nooit merken, als ze in de put zat. Maar natuurlijk was dit alles veel te druk voor haar. Eén dag — dat ging nog — maar tot Maandag! En Fientje, die bezig-gehouden moest worden!

Als ze bij To aan huis kwam, had ze altijd méér gelet op Mientje dan op Fientje, wist ze nu. Omdat Mientje zo grappig bij de hand was. Ze vroeg als vanzelf je aandacht. Fientje, nu ja, die hoorde bij Mientje — daarmee was alles gezegd. Maar daarom was het nu ook zo vreselijk moeilijk voor kleine Fien!

Marjootje wist ineens, dat ze hetzelfde wilde doen als To: Fientje eens lekker knuffelen! Misschien hielp het niet voldoende; zij en To zouden Mientje niet kunnen vervangen bij het tweeling-zusje. Maar zo heel erg alleen zou ze zich dan toch niet voelen.

To zei: „Hier moet ik zijn. Tot kijk. Of — ga je even mee naar binnen?”

Marjootje hoorde aan haar toon, dat ze het prettig zou vinden, wanneer ze dit deed.

Ze zag ineens zichzelf alléén staan in het warenhuis, die keer, dat ze iets kopen moest voor Emmy; ze voelde haast opnieuw, hoe ze toen verlangd had, To of een van de anderen bij zich te hebben. Ze had toen gedacht: To is zo flink. Die weet, wat ze wil.

To zou ook nu wel weten, wat ze kiezen moest. Maar met al die zwaarigheid in huis en de angst om Mientje voelde ze zich misschien even alléén en eenzaam als zijzelf toen, die avond.

Naast To stapte ze de winkel binnen.

Ze hielp kiezen.

Ze hoorde To zeggen: „Deze lichtblauwe, die zal schattig staan bij haar blonde vlechtjes.”

En toen keek ze ineens een heel andere kant uit.

De juffrouw moest twee keer vragen: „Dus deze maar?” voor To schorrig kon antwoorden:

„Ja. Maar ik moet er twee hebben.”

„Twee eendere?”

Marjootje zag een andere, van dezelfde kleur blauw, maar met een beetje andere garnering. Ze haalde die onder de stapel vandaan. Ze vroeg aan To: „Deze, hè?”

En To knikte.

Marjootje zag de ineengefrommelde zakdoek in haar hand.

En ze wist: daarnet, onder het uitzoeken en het kiezen, had To even vergeten, dat ze iets kocht voor een *ziek* zusje. Maar toen ze dat zei van die vlechtjes, toen zag ze haar in bed liggen, zoals ze nu is . . . en ze zag haar ook, zoals ze anders was . . . Daardoor werd het zo moeilijk.

Toen ze buiten stonden zei To: „Ik ga weer met de tram terug. 't Is zo'n eind, maar moeder had liever niet, dat ik in een vreemde winkel ging.”

Marjootje zei: „Ik breng je tot de halte.”

En ineens daarop dat andere, waarover ze aldoor had lopen denken: „Zal ik bij je komen, morgen? En overmorgen? Zolang die noodhulp er nog niet is? Om wat met Fientje te spelen en op de bel te passen en zo?”

To vroeg: „Zou je dat willen? 't Is nu erg saai bij ons.”

Marjootje zei: „Als ik je helpen kan.”

En To weer: „Maar natuurlijk. Graag. Zou je moeder het goed vinden?”

„Waarom niet? Als ik alles vertel!”

To leek werkelijk een beetje opgefleurd, toen ze in de tram stapte . . .

Marjootjes moeder wilde eerst precies weten, wat Mientje mankeerde.

Hermien moest de vader van To opbellen, vragen, of het

geen besmettelijke ziekte was.

Ze keek heel ernstig, toen ze weer binnen kwam.

„Nee, besmettelijk is het niet. Wel heel ernstig. 't Is goed, dat Marjootje gaat. Mijnheer noemde het zelfs een uitkomst. Maar 't is niet voor een pleziertje . . . daar moet je wel aan denken. Met zo'n zwaar ziek kind in huis.”

Marjootje zei: „Ik zou me schamen, als ik nu aan plezier-
maken dacht.”

Toen ze in bed lag, hoorde ze beneden moeder en Hermien praten.

Ze vroeg zich af: hebben ze het over mij? En over Mientje? Vindt moeder me te jong, om zoiets te doen? Om te helpen in een huis, waar een zwaar ziek kind is?

Maar vroeger, in ons eigen huis . . .

Ze wist nog best, hoe het geweest was, toen vader stierf.

Ze had er later nooit tegen gekund, dat de andere kinderen over hem praatten of vroegen, of zij geen vader had. Dan was ze over iets anders begonnen. Om dat verdriet te vergeten.

Je kon het wel vergeten, maar daarom was het niet weg. Nu leek het weer heel gewoon, zoals hun gezin was — maar zou moeder het wel ooit gewoon vinden?

Het verdriet, dat in je leven kwam! In ieders leven! Waar je geen raad mee wist en dat je toch niet wegduwen kon!

Ze dacht aan de moeder van To. Zoals die de hele dag zat bij het bedje van Mientje. Hoe ze haar hielp, hoe ze bad . . . en als Mientje eens niet beter werd . . .

Zijzelf bad ook voor Mientje. En voor To . . . Omdat het voor hen zo heel erg zijn zou . . .

Maar ze was oud genoeg om te weten, dat je gebed niet altijd zó verhoord wordt, als je dat zelf graag zou willen.

Dat je moest kunnen zeggen: „Uw wil geschiede!”

Het leven, het grote leven! Er waren andere vragen dan die éne, die haar soms kwelde: wat je worden moest. Hoe je je eigen plaats moest vinden onder de mensen.

Ze was bang voor het leven.

Maar daar werd niet naar gevraagd.

Je groeide.

Je werd ouder.

Je werd volwassen.

Je moest verder.

Ze dacht weer aan Mientje. Ze zei zinnen, die ze als kind al geleerd had: „Onze Vader, Die in de hemelen zijt — Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op aarde.”

En ineens hoorde ze opnieuw woorden, die ze afliuisterde van moeder, toen vader pas weg was. Moeder praatte met een vriendin; ze wist niet, dat Marjootje in de achterkamer zat en alles hoorde.

Moeder schreide.

En toen zei ze, wel moeilijk, maar toch zo, dat Marjootje het verstaan kon: „Omdat God het doet, daarom kan je het dragen. Omdat Hij je helpt. Omdat je weet, dat het geen willekeur is.”

Marjootje had het toen niet helemaal begrepen. Ze wist niet eens, dat ze die woorden onthouden had.

Nu waren ze er weer en nu begreep zij ze.

Geen willekeur. Iemand deed je leven zo worden, als het zijn moest. Wanneer er verdriet kwam, was dat ook, omdat Hij het nodig voor je vond. Iemand . . . God . . .

Fientje was wel erg verrukt, dat Marjootje kwam, helemaal alleen voor haar.

Ze wilde al het speelgoed tegelijk aanslepen; het was moeilijk, haar een keus te laten doen. Het was nog moeilijker wanneer ze eenmaal gekozen had, te zorgen, dat ze ook bleef spelen. Want al wilde je als meisje van zestien nog zo je best doen, om een klein kind bezig te houden — je was en bleef per slot zestien en geen vijf.

Soms stond Fientje ineens een poosje naar het speelgoed te kijken. Dan zette ze wat op zij en vertelde: „dat is voor Mientje.” En dan leek het wel of ze van plan was te wachten tot Mientje kwam . . .

Dat was nog veel moeilijker dan het spelen zelf.

Want de dokter was geweest, vroeg op de morgen al, vlak na zijn spreekuur. Ze hoorde hem op de trap praten met

ZE WILDE AL HET SPEELGOED TEGELIJK AANSLEPEN (bldz. 88).

mevrouw. En toen hij weg was, kwam mevrouw de huiskamer binnen. Even maar.

Misschien had ze Marjootje willen groeten.

Ze vergat het.

Ze zat in haar stoel; haar hand gleed over Fientjes vlechtjes — donkere vlechtjes — doch 't leek, als wist ze dat zelf niet.

Marjootje durfde niet naar haar te kijken. Zo als ze er uitzag: bedroefd . . . angstig . . .

Alsof iemand haar riep, zo stond ze weer op.

Een ogenblik hield ze één van Fientjes vlechtjes in haar hand; toen liet ze het los.

Marjootje dacht: Mientje heeft blonde vlechtjes . . . zouden er straks, over een poosje, weer twee kleine hoofdjes naast elkaar in bed liggen, twee blonde en twee donkere vlechtjes? Zou het? Of . . . nooit meer?

Begreep mevrouw, wat ze dacht?

Ze keek haar aan.

Ze zei: „Ja. Het is heel erg. Maar er is nog hoop. En God kan helpen. Als ze maar slapen kon.”

En toen ze al bij de deur was: „Ik ben heel blij, dat je wilde komen, Marjootje. Anders werd To misschien ook nog ziek.”

To . . .

Het was wel heel lastig, dat Fientje niets alléén kon doen. Ze kreeg een bevend lipje, als Marjootje een paar keer achter mekaar naar de bel moest. Dan zei ze:

„Mientje is weg. Jij mag niet weggaan.”

Of ook: „Ik wil naar Mientje.”

En als je zei: „Mientje is ziek,” verbeelde ze zich: „Fientje is ook ziek. Ik moet ook in bed. Ik wil bij Mientje in bed. Vanavond wil ik bij Mientje in bed. Niet weer bij To.”

Want eerst had ze het wel een aardige variatie gevonden, bij grote zus te mogen slapen, maar To vertelde, dat ze soms midden in de nacht wakker werd en om Mientje riep. En dat ze gisteravond niet in het grote bed had willen liggen. Vader moest er aan te pas komen, en op 't laatst was To zelf maar vroeg naar bed gegaan. Ze was toch moe, en je had meelijden

met het zusje, dat nooit alléén was en nu alles alléén moest doen.

Nu wilde Marjootje graag To helpen: stof afnemen, of kopjes wassen, maar Fientje liet haar niet gaan.

Op 't laatst verzon Marjootje, dat het goed van de poppen nodig gewassen moest worden en trokken ze naar de keuken, waar Fientje een teil met sop kreeg, waar ze zorgzaam het poppegoed in stopte, terwijl Marjootje To zou helpen aardappelen te schillen. Gelukkig was er een machientje; To draaide en Marjootje pitte.

„Anders waren we in geen uur klaar . . . als je zoiets nooit doet zijn aardappels de meest onhandelbare dingen, die je jezelf denken kunt,” wist To.

En ze had een verhaal over Flip en Harm, die in een erg regenachtige vakantie-tijd verzonnen hadden, dan maar in hun tuin te kamperen. Natuurlijk met een paar vrienden. Maar 't moest echt zijn; ze wilden zelf koken. Het mocht in hun schuurtje, dat nogal groot was. Maar de verontwaardiging van Geesje, toen ze per ongeluk de geschilde aardappelen zag! De meesten niet groter dan een dobbelsteen en niet ronder ook. „Daar gaat nou je goeie eten!” had ze geroepen, en de jongens waren niet zo goed geweest, of ze moesten de schillen weer uit de vuilnisbak halen en in een zak doen. „Dan hebben de beesten nog een koningsmaal.” —

Ze vergaten in hun ijver weer voor een poosje, waarom ze hier zo bezig waren . . .

Er moest haastig gedekt worden voor de koffiebiterham. Mijnheer, die anders op kantoor over bleef, kwam nu ook thuis.

— Omdat hij ongerust is over Mientje — wist Marjootje. Ze zag Flip en Harm aankomen.

Harm keek naar de ramen van de slaapkamer boven.

Hij zei wat tegen Flip.

Die zei iets terug; haalde z'n schouders op.

Het leek een beetje een onverschillig gebaar.

„Als het kan om Mientje, staat moeder om deze tijd voor het raam, naar de jongens uit te zien. Nu kon het zeker niet.

Ik zie het aan Harm z'n gezicht," zei To.

Even gaf de aanwezigheid van Marjootje afleiding.

Flip begon al: „Marjootje, Marjo, hoe zie ik jou zo?”

Toen beet hij op z'n lip.

Hij zei iets. Het leek wat op „sorry”.

Marjootje zei: „Hindert immers niks. Maar doen jullie wat stil. Dokter zei: „als Mientje maar slapen kon.” Misschien slaapt ze nu wel . . .”

Ze deden stil . . .

Mijnheer kwam; ging ineens door naar boven.

Toen hij terug kwam zagen ze aan zijn gezicht, dat er nog geen bewijsje van beterschap te bespeuren viel.

Hij at haast niet.

Marjootje kon ook bijna niet eten.

Toen ze klaar waren vroeg Harm: „Mag ik niet even . . . op mijn tenen?”

En mijnheer zei: „Ja. Allebei. Maar heel zachtjes. Wie zal zeggen . . .”

En toen kon hij niet verder.

To vroeg: „Kan u niet thuis blijven?”

„Nog niet. Het kan wel dagen zo duren. En op 't kantoor zijn ook zieken.”

's Middags, toen Marjootje haar een verhaaltje voorlas, viel Fientje in slaap. Ze dekten haar wat toe en waren blij, dat ze voor een ogenblik het gemis van Mientje vergat.

To en Marjootje overlegden omtrent het eten. Hoe moest dit en hoe moest dat?

„Was ik maar alvast op de huishoudschool,” zei To.

„Dan had je nog lang niet alles gehad van koken,” wist Marjootje.

To zei: „Ik ga even aan moeder vragen, hoe laat ik alles opzetten moet.”

Toen ze terug kwam, keek ze wat opgewekter.

„Mientje slaapt . . . ze slaapt heusch. Maar over het eten kon ik niets vragen. Moeder durfde niet eens te fluisteren. Ze hield Mientjes handje vast, tot ze in slaap viel; als ze zich nu

maar even beweegt, kreunt Mientje. Moeder zal zo moe worden: ze zat zo ongemakkelijk . . .”

„Ze zal ook blij zijn. Misschien wordt het nu wat beter met Mientje.”

„Als het eten nu maar niet mislukt.”

„Wat dan nog? Dat Mientje slaapt komt er meer op aan.”

Terwijl To in de keuken bezig was, zat Marjootje in het halletje, vlak bij de voordeur. Als er maar een schaduw van een mensch te bekennen viel door het ruitje, stond ze al over-eind. Want ze hadden de bel afgezet; alles om Mientje.

Zou ze nog slapen?

To ging af en toe voorzichtig kijken . . . Mientje sliep door. Fientje werd wakker.

Als zij nu ging huilen! Of drukte maken!

To zei: „Weet je wat? Laat de bel maar de bel. Zoveel mensen zullen er heus niet komen. En ga jij een eindje wandelen met Fientje . . .

Toen ze terug kwamen, was Mientje wakker geworden. Moeder had een kopje thee gedronken, boven. Maar ze zei: „Ik durf niet weg gaan. Ze is nu kalm. Als ze gaat schreien, komt de benauwdheid misschien terug. Je moet het maar zien te redden met het eten.”

To zei: „'t Wordt altijd wat.”

Maar het was wel met een heel bezorgd gezicht, dat ze Marjootje aanklachte: „Kom eens kijken naar de aardappels! Ze doen zoo raar. De helft is al pap en als je er in prikt, zijn ze nog hard.”

Marjootje kwam kijken, doch wist weinig raad.

„'k Zou ze maar afgieten. 't Zijn zeker afkokers.”

Hoe je die speciale soort, waarover zelfs hun Ant soms nog klaagde, moest behandelen, wist ze evenmin als To.

De appelmoes was dun.

„Kan je er nu nog rauwe appels bij doen?” vroeg To.

Marjootje zei: Welnee. We eten ze met een lepel. Eten en drinken tegelijk.

Toen kwam er uit de pan met rijst een vreemde reuk.

„Gauw. Je rijst brandt aan!”

„Ik kan ze toch niet koud laten worden? De jongens zijn er nog niet. Als ze nu maar op tijd komen. Ze zijn zeker met Kees meegegaan, omdat het hier zo . . .”

To slikte . . .

Marjootje dacht: Straks gaat ze huilen. Ze zei: „We moeten de pan met rijst in kranten wikkelen. Dan blijft ze warm” . . .

De jongens kwamen pas, toen de tafel al gedekt stond.

„Ik heb geholpen!” vertelde Fientje trots.

„Jij hebt wat!” plaagde Flip.

„’t Is toch zo! Waar, Marjootje?”

„Wat weet Marjootje daar nou van?”

„Welles! Ze heeft zelf mee gekookt.”

„Jongens, dan zal ’t wel lekker zijn!”

To vroeg: „Toe, doe nu niet zo druk.”

’t Hielp even.

Ze vonden het wel naar, dat Mientje zo ziek was. Heel naar. Maar To zei immers, dat ze geslapen had! Dus zou ze nu wel gauw opknappen! En bij Kees hadden ze zo leuk gespeeld!

„’k Vraag aan vader, of ik morgen de hele dag naar Kees mag,” zei Harm.

Morgen! Hoe zou het dan met Mientje zijn? To, die veel meer van de zorg merkte, omdat ze niet, zoals de jongens naar school ging, vroeg het zich angstig af.

„Maar als die broer van hem d’r is, ga ik niet mee!” be-
weerde Flip.

„Flauwerd! Omdat hij verder springen kon dan jij.”

„Nietes! Omdat hij gemeen deed.”

„Welles! Hij deed niet gemeen!”

„Ik zag het toch zeker zelf!”

„Je keek verkeerd!”

„Als je me nou . . .”

’t Werd ruzie.

To vroeg weer: „Toe, wees nou stil. En laten we gaan eten.”

„Moeten we niet op vader wachten?”

„Nee. Vader zei, dat we maar moesten beginnen. Misschien kwam hij wel later. Anders moest hij vanavond nog weer weg en kon moeder niet rusten.”

Wat kalmer schoven ze aan tafel. Flip mompelde nog wel: „Hij deed toch gemeen,” maar Harm gaf geen antwoord.

Hij vond alles erger dan Flip: dat Mientje ziek was; dat moeder niet beneden kwam; dat hij ze nog maar heel even gezien had vandaag . . . Nu weer dit: dat ze moesten eten zonder vader en moeder aan tafel . . .

Hakkelend vroeg hij: „Zeg jij mijn gebedje, To?”

To deed het. Ze vond zelf, dat het vreemd klonk. Alsof ze nog niet echt konden beginnen, nu vader er niet was; nu ze niet konden luisteren naar *zijn* gebed.

En *als* vader er is, hoor ik soms de helft niet van wat hij zegt — wist Flip.

Nu schaamde hij zich hierover. Dat je zo gewend kon raken aan iets waarnaar je alléén maar eerbiedig luisteren mocht — en dan op een keer gebeurde het niet, en vond je het vreemd. En wist je, dat je dikwijls niet eens luisterde; nog veel minder meebad . . . dat je onderwijl al dacht aan wat je krijgen zou, straks. En vader bad altijd zo, dat ze het best begrijpen konden!

Hij probeerde, het vreemde gevoel, dat hem dwars zat, kwijt te raken.

Met een harde stem zei hij: „Nou ben ik vader!”

Kom, je kon er een spelletje van maken! 't Was best leuk zo met z'n vijven. En dan To en Marjootje wat plagen! Mientje was wel ziek, maar daarom ging ze nog niet . . .

Hij schrok terug voor het harde woord.

Hij wist ook, dat hij niet eens zichzelf kon verbeelden, dat ze een spelletje deden. Nu niet. Hij was een beetje met z'n houding verlegen . . .

To hielp Fientje met eten . . . Marjootje nam zelf — gaf de schaal door aan Flip.

„Wat gekke aardappels,” zei die.

Hij prikte in een van de grootsten.

„Keihard.”

Meteen zag hij de appelmoes.

„En die is net water. Nou, jij kan koken, To. Of heeft . . . ?”

Hij kwam niet verder.

Want To liet Fientjes vorkje, waarmee ze haar aardappelen moesde, kletterend vallen en begon te huilen. Ze snikte, dat haar hele lichaam schokte . . .

Flip, geschrokken, zei: „Nou . . . nou . . .”

En toen viel Marjootje uit: „Een akelige jongen, dat ben je! Herrie maken, en er niet om denken, dat je zusje ziek is, dat kan je! Natuurlijk is To moe. Natuurlijk heeft ze veel te hard moeten werken, gisteren en vandaag. Een mooie oudste broer ben jij! 'k Ben blij, dat ik er niet zo één heb!”

Ze kreeg een vuurrode kleur.

Ze dacht aan het gehate versje: „Marjootje, Marjo!” Straks begon Flip daar nog mee.

Bijna huilde ze zelf. Want ze was net zo goed moe als To. Van al het vreemde; van de spanning . . .

Ze beet op haar lip. Ze *wilde* niet huilen.

Ze zag Fientjes verschrikte gezichtje.

„Kom maar op mijn schoot, Fien, dan help ik jou wel. To is moe. En Flip is stout.”

„Flip stout,” echode Fientje.

Voor dit keer had Flip geen weerwoord. De situatie overrompelde hem.

„Haal liever een glas water voor To,” snauwde Marjootje tegen hem.

To zei: „Nee . . . Ik zal zelf . . .”

Marjootje had het roer in handen genomen.

„Jij blijft zitten. Je bent dood-op.”

Toen To in zover kalm was, dat ze een hapje kon eten, zetten ook de jongens de gestoorde maaltijd voort.

Flip had later zelfs geen aanmerking op een stukje bruine korst, dat hij in zijn rijst vond.

En Harm, goediger, meende: „Wij kunnen wel afwassen.”

To zei: „Dat hoeft niet. Als jullie de boel maar naar de keuken brengt. En leg dan een servet over een hoekje van de tafel met vaders bord en zo . . .

Toen mijnheer thuis kwam, vond hij een rustige familie en een uitgekledede Fientje, die alleen maar door hem naar bed gebracht wilde worden.

Bij de deur zei ze nog: „En Marjootje moet morgen weer komen spelen.”

Marjootje beloofde.

Ze bleef komen, tot de noodhulp verscheen en het, gelukkig, met Mientje wat beter ging.

En veertien dagen later kreeg ze een plechtige uitnodiging, om te komen eten. Want die dag voor het eerst zou Mientje weer aan tafel zitten.

Het was To zelf, die grappen maakte over de half-mislukte maaltijd, die ze hen voorgezet had. Wat kwam het er nu meer op aan, dat alles toen zo zwaar had geschenen en zijzelf zo moe was! Nu was Mientje weer beter; nu kon je over alles grappen maken.

Flip zei: „Jonge nog an toe, dat jij zo opspelen kon, Marjo! Dat had ik nooit van je gedacht.”

Het leek warempel, alsof hij haar daarin bewonderde!

Marjootje lachte en kreeg een kleur.

Flip plaagde niet eens.

Och, al had hij het gedaan, dan kon het haar nu niets schelen. Vandaag was er niets, dat er op aan kwam.

Ze keek naar Mientje en Fientje, die naast elkaar zaten. Dat mocht anders nooit; het was te lastig. Maar vandaag mocht ook dat. Mevrouw zei er zelfs niets van, dat Fientje, terwijl ze met haar rechterhand het eten lepelde, met de linker Mientjes schortje vasthield. Alsof ze bang was, dat het zusje nog eens weer opnieuw haar zolang alleen zou laten.

Later hielp Marjootje de tweeling naar bed brengen. Voor het eerst weer samen in één bed. Twee blonde en twee donkere vlechtjes op de kussens.

Ze zag dat in mevrouws ogen tranen stonden. Ze wist: het is van blijdschap. Voor haarzelf waren Mientje en Fientje feitelijk niet méér dan de zusjes van een vriendinnetje, en toch voelde ze zich zo vrolijk, omdat nu alles weer goed was. Hoe blij moest dan de moeder wel niet zijn. Blij en dankbaar!

Toen ze naar huis ging, dacht ze nog wel aan Mientje, en aan de prettige middag, maar ook aan wat anders. Aan de toon, waarop Flip haar naam genoemd had: „Marjo!” Niet

Marjootje, maar Marjo. Alsof hij haar nu niet zo'n verlegen kind meer vond.

Het was eigenlijk dwaas geweest, dat opspelen.

Ze wist best, dat ze het nooit had durven doen, wanneer ze kalm was geweest.

Maar ze wist ook, dat ze het prettig zou vinden, als de mensen haar vaker „Marjo” gingen noemen. Thuis, nu ja, ze was er aan gewend, en moeder dacht er niet eens bij, dat het een beetje een kindernaam leek. Maar onder vreemden . . . mensen, die je niet alle dag zag . . . Het was, of het je hielp, flink te zijn. Te durven handelen.

Toen lachte ze zichzelf een beetje uit.

Wat viel er voor haar te handelen? Naar To behoefde ze nu niet meer te gaan. Tenminste niet om te helpen. En wat viel er verder te doen? Van die type-lessen had Hermien ook nog geen werk gemaakt. Ze zou er haar nog eens naar vragen.

Ondanks dit voornemen, voelde ze zich echt weer Marjootje, toen ze hun huiskamer binnenkwam.

Daar wachtte haar de verrassing!

BEN je daar eindelijk, kind!"
 Marjootje keek een beetje onthutst bij die begroeting.
 „Was ze zo lang weggebleven?"

„Maar u wist toch, dat ik bij To bleef eten?" zei ze. „En toen hebben we samen de tweelingen naar bed gebracht. Fientje was zo innig blij, dat ze nu weer met Mientje samen slapen mocht."

„'t Is ook niet omdat je te lang weg bleef, maar ik heb je nodig."

„Mij? Waarvoor? Nog een boodschap? Dat kan al niet meer."

„Er is een brief van tante Martha."

„Voor mij?"

„Nee, voor mij. Maar hij betreft jou."

„'k Begrijp er niets van."

„Luister dan ook eerst rustig. Tante Martha is gevallen en heeft haar been gebroken."

„Ach, de stakker. Hoe kwam dat zo?"

„Ja, dat weet ik niet precies. Dat komt er ook niet op aan."

Moeder leek warempel wat ongeduldig. Ze was uit haar gewone doen. Door de schrik? Marjootje nam zich vast voor, niets meer te zeggen of te vragen, eer moeder met haar verhaal klaar was.

„In elk geval was het een lelijke breuk. Ze moest naar het ziekenhuis in de stad. Vandaag kon ze weer naar huis. Maar natuurlijk moet ze nog weken liggen. Zo jong is ze ook niet meer. En nu vraagt ze, of jij zolang bij haar zou willen komen. Omdat je toch niet meteen voor het een of ander verder studeert. Ze heeft wel een dienstmeisje, maar die is er alléén 's morgens. Ze schijnt moeilijk hele dagen thuis gemist te kunnen worden. En dan — 't is natuurlijk ook ongezellig voor tante . . ."

Marjootje was er beduusd van. 't Leek wel leuk. Tante Martha, al was ze nog ouder dan moeder, kon echt vrolijk zijn. Marjootje hield van haar . . .

Maar — 't leek ook moeilijk. Tante was ziek. Of nee, ziek eigenlijk niet, maar ze moest liggen. Ze zouden nergens samen heen kunnen gaan. Zij, Marjootje, zou telkens alles alléén moeten doen. Dat dienstmeisje was ook vreemd. Misschien kwamen er telkens vreemde mensen naar tante kijken . . . Ja, tante was er dan zelf wel bij, maar als ze iets niet wist, of als er iets niet goed ging, zou ze nooit eens stilletjes kunnen wenken: toe, kom u eens even achter! Hoe moet dit en hoe moet dat? Het was haast net zo erg, als toen zij en To maar moesten zien, dat ze het eten klaar kregen! Een succes was dat juist niet geweest! Als tante moest zeggen: „Het gaat zo niet! Er moet maar zolang iemand anders komen! Iemand, die flinker is! Wat zou ze zich schamen!

Ze keek naar moeder.

Ze vroeg: „Denkt u, dat ik dit kan?”

„Wat kan?”

„Och, alles. Voor tante zorgen. En thee en koffie zetten en brood snijden en, misschien, visite voor tante ontvangen.”

Hermien, die net weer de kamer inkwam, lachte hardop.

„Je weet al aardig goed, wat er van je gevraagd zal worden in je nieuwe betrekking. Je kan er nog wel het een en ander bij noemen: boodschappen doen en oppassen, dat je niet verdwaalt, want het kan aardig donker zijn in de buurt, waar tante woont. En misschien, wie weet, het daghitje uitbranders geven, omdat ze het handje licht met haar werk, nu tante haar niet nalopen kan . . .”

„Nee toch!” zei Marjootje verschrikt.

Hermien lachte weer.

Moeder keek bezorgd.

„Ik begrijp wel, dat Martha dit vraagt. Waar krijgt ze zo gauw iemand anders. Maar . . .”

„Maar u had liever, dat ze uw nestkuikentje met rust liet,” vulde Hermien aan.

„Ik ben geen nestkuikentje. Ik wil het niet zijn,” zei Mar-

jootje boos.

„Of je 't niet bent, weet ik nog niet zo zeker. Dat je 't niet zijn wilt, lijkt me niet zo kwaad.”

Hermien keek nu ernstig.

„Werkelijk, moeder, ik geloof, dat dit nog zo'n slechte oplossing niet is voor het vraagstuk wat Marjootje aanvragen moet. Ze komt eens uit huis; ze ziet wat meer van de wereld; ze leert andere mensen en andere toestanden kennen, en ze is toch niet onder vreemden.”

„Als het niet bij Martha was, stond ik het zeker niet toe.”

„Natuurlijk niet. Maar het is bij tante Martha. En zij is een zuster van u. Nog wel uw enige zuster. Of durf je 't niet aan?”

Dit laatste tegen Marjootje.

„Ik wil tante graag helpen. Natuurlijk wil ik dat. Maar denk jij, dat ik het kan? Alles?”

Het was weer dezelfde vraag.

Hermien zei: „Wat je nog niet kan, kun je leren. Toen ik op 't kantoor kwam was er zoveel, waar ik vreemd tegenover stond. Maar als ik een fout maakte dacht ik: ziezo, dat is één keer; laat ik oppassen voor de tweede. Als jij bij tante een keer enkel een pan met water in de hooikist zet, omdat je vergat de rijst er in te doen, of je filtert heel zorgvuldig koffie in een kan, waar je geen koffie indeed . . .”

„Zeg, denk je, dat ik zo stom ben?”

„Het eerste las ik pas als een historisch feit in een meisjesboek en het tweede is je eigen grootvader overkomen, toen hij zich eens verdienstelijk wilde maken. Je ziet, het zit zelfs in de familie.”

„Maar ik ben geen man.”

Marjootje zei het zo komisch-verontwaardigd, dat zelfs moeder lachte.

Zij werd echter dadelijk weer ernstig.

„En als ze nu eens heimwee krijgt?”

„Toe, moeder, u zoudt zelf maken, dat ze niets meer durft!”

„Ach ja. En we kunnen Martha toch niet zonder hulp laten.”

„Tante schrijft zelf, dat ze naar iemand anders zal uitzien,

als het te moeilijk blijkt te zijn voor Marjootje. Maar dat het alles zo onverwacht kwam, en ze het een nare gedachte vindt, de hele dag te moeten omspringen met iemand, die ze niet kent en van wie ze afhankelijk zou zijn."

„Natuurlijk ga ik," zei Marjootje.

Ze scheen al haar bezwaren vergeten. Nu was er iets te doen voor haar; ze had hiernaar verlangd; en nu zou ze bang zijn? Haar bangheid de baas over haar laten worden? Nooit! Flip mocht dan verbaasd zijn, dat ze opspelen kon — ze zou hem toch wel eens laten zien, dat ze ook wat anders kon!

„Wanneer moet ik gaan?" vroeg ze nog.

„Zo gauw mogelijk natuurlijk. Liefst morgen meteen, schrijft tante. We moeten dan maar telegrafeeren, hoe laat je aankomt. Ze heeft een dienstregeling van de bus ingesloten."

Hermien zocht een geschikte aansluiting; Marjootje keek over haar schouder mee, want ze werd er zich ineens van bewust, dat ze zonder Hermiens hulp in een spoorboekje niet de weg zou kunnen vinden. Dat was toch te gek. Een meisje met een diploma U.L.O. en in het werkelijke leven stond ze soms zo vreemd als een klein kind!

Moeder zei: „Zou ik haar niet liever brengen? Dan kan ik meteen zien, hoe erg het is met Martha."

Maar Hermien vond: „Welnee. Ze kan best alléén gaan. Ze hoeft niet over te stappen dan voor de bus en die staat op het stationsplein, schrijft tante. Het lijkt me veel leuker, als u later eens gaat. In 't begin komen er natuurlijk allerlei mensen kijken, en tegen dat tante zich gaat vervelen blijven ze weg, omdat ze 't hele geval alweer vergeten zijn."

„Jij denkt niet al te liefderijk over je medemensen."

„Gaat het niet meestal zo?"

Hierop kon moeder geen „neen" zeggen. —

Marjootje sliep die nacht bijna even onrustig als die andere keer, toen Kitty bij haar op bezoek kwam.

Er was weer dat vreemde gevoel: dat ze het wel leuk vond, zo op eigen verantwoordelijkheid uit te gaan, maar dat het ook een beetje angstig was.

Eén keer, toen ze een poosje wakker lag, glimlachte ze in

het donker zo stilletjes voor zich heen.

— Ik lijk wel een ziekenverpleegster. Eerst Emmy, nu tante . . . Zou dat soms later . . . ?

Ze sliep weer in, voor ze dit had kunnen uitkienen.

Ongedurig, onrustig, keek Marjootje door het raam van de bus naar buiten. 't Viel niet mee, iets van de omgeving te zien. 't Werd al schemerig. En al had ze alles kunnen bekijken — wat dan nog? Ze kende het dorp niet, waar tante Martha woonde. Tante had pas een jaar geleden ontslag gevraagd uit haar betrekking als lerares. Ze was in die tijd een paar keer bij hen gelogeed geweest. Marjootje had, evenals moeder en Hermien, een uitnodiging gekregen om een paar weken bij tante te komen. Doch toen stond het Luntersche plan al vast, en daarvóór had tante zelf gereisd: naar Denemarken maar eventjes.

Hè, als zijzelf ook eens — later — zover zou kunnen gaan!

Toen voelde ze weer de onrust binnen-in zich, die haar telkens aan den chauffeur wilde doen vragen: „Ben ik er nog niet?” En wist ze, dat ze voor verre reizen nog allerminst geschikt was. Als tante haar een keer wilde meenemen, ja, dan . . .

Toen ze de trein moest verwisselen voor de bus, had ze zich ook van alles in het hoofd gehaald. Als er nu eens geen bus stond! Als er verandering gekomen was in de dienstregeling!

Ze had haar hart angstig voelen kloppen, terwijl ze meeliiep met de stroom passagiers. Naar de uitgang — dat was gemakkelijk genoeg. Maar verder! Als . . . als . . .

Er was voortdurend één gedachte in haar hoofd, die haarzelf boos maakte — Als moeder me toch maar gebracht had. Of Hermien! —

En ze was er juist heimelijk zo trots op geweest, dat ze alléén ging! Dat ze geen kind meer was!

Nu ja, toen was ze thuis en nu liep ze hier, tussen vreemde mensen op een vreemd perron.

Zo gauw ze door de contrôle was, keek ze angstig het grote stationsplein over.

Een nieuwe schrik. Er stond niet één bus; er waren er wel

drie. Welke moest ze hebben?

Ze liep er langs; er omheen; ze probeerde haar aardrijkskundige kennis op te frissen. Zanddorp — welke route liep over Zanddorp?

Ze meende het te weten; ze vermande zich en vroeg den chauffeur. Gelukkig was het in orde.

Toen kwam de vraag, waar ze uitstappen moest.

De chauffeur had beloofd te waarschuwen. Als hij het eens vergat!

Telkens trok iemand aan de riem, die naar de bel leidde. Dan stopte de bus. Soms was er niets te bekennen, dat op een dorp leek. Dan weer waren er wat huizen bij elkaar gekropen en piekte een kerktoren de lucht in. Was dat nu Zanddorp, of was het Zanddorp niet?

Een juffrouw tegenover haar vroeg, of ze nog ver moest.

Ze zei het.

O, dat trof. De juffrouw moest ook in Zanddorp zijn. Een tien minuten nog. Waar moest ze uitstappen?

Marjootje zei: „Bij de kerk.”

De juffrouw bleek nieuwsgierig te zijn. Had ze familie in Zanddorp?

Weer zei Marjootje het.

Was juffrouw Dijkman een tante van haar? Wel, wel! Een lief mens, juffrouw Dijkman. Maar ze was immers zo gevallen en lei nu in 't ziekenhuis? Twee gebroken benen zeiden ze en d'r arm gekneusd.

Marjootje bracht, voor zover ze zelf op de hoogte was, het geval tot zijn juiste afmetingen terug.

Wel, wel! Nou, dat was dan gelukkig. De mensen zeiden anders, dat juffrouw Dijkman wel drie maanden in 't ziekenhuis zou moeten blijven.

Marjootje vertelde, dat ze gisteren thuis was gekomen. En dat zij er nu heen ging om haar te helpen.

Ja, dan zou het wel zo zijn, als juffrouw Dijkman zelf geschreven had . . .

Marjootje vond, dat de juffrouw net keek, of ze haar niet geloofde.

Of — zou ze misschien denken, dat ze te jong was om iemand te helpen, die met een gebroken been op bed lag?

Als ze eens heus te jong was? Te onervaren? Als ze eens alles verkeerd deed? Als dat dagmeisje eens net zo keek als deze dikke juffrouw? Zoiets van: wat verbeeld-jij je wel?

Was ze toch maar niet —

Ja, maar natuurlijk moest ze gaan!

Tante had het immers zelf gevraagd?

Ze was ook blij, dat ze ging. Blij... blij...

De wielen, wier beweeg eerst het rythme had van: waar zijn we nou... waar zijn we nou...? zeiden nu enkel maar: blij... blij... blij... Straks werd het: flink... flink... flink...

Toen remde de chauffeur en riep naar binnen: „Zanddorp. Kerk.”

De juffrouw bleek nog verder te moeten.

Ze riep Marjootje na: „Riek staat al te wachten.”

Marjootje had op dat moment geen flauw besef, wie Riek zijn kon. Ze meende, dat de andere passagiers lachten. Ach, wat kon het haar schelen?

Ze stond op een straatweg.

Toen was daar ineens een wat schelle, jonge stem, die zei: „O, jij bent zeker het nichtje, dat ik halen moest? De juffrouw zei: „Ga jij nou naar de halte, want mijn nichtje weet de weg niet en 't wordt al donker. En ik zei: „Maar dan lig u alléén!” En zij zei: „Ze halen me niet weg. En op bed kan ik geen been breken.” Nou, en ik vond het wel griezelig dat ik zo maar de deur achter me in 't slot trok en de juffrouw alléén liet liggen. Maar als jij verdwaald was, zou ze ook ongerust zijn geworden, waar of niet? Als je niet op tijd kwam! En ze zei: „Als de bus niet stopt, steek je maar je hand op en vraag je, of zij d'r is. Want ze komt met deze bus en ze is hier nog nooit geweest en de chauffeurs rijden soms door.” Maar jij had De Leeuw en die vergeet nooit om te stoppen, als je 't hem vraagt. Had je 't hem gevraagd?”

De vraag werd, na de lange woordenstroom, zo onverwacht afgevuurd, dat Marjootje er beduusd van werd.

„Had je 't hem gevraagd? Ja toch zeker?”

„Natuurlijk,” zei Marjootje.

„Dacht ik ook. Zal ik je koffer dragen? O, heb je niks als dit kleintje?”

Marjootje voelde zich dalen in de achting van Riek. Ze wist niet veel van hotels af, maar ze kon zich voorstellen, dat een portier op die manier zou kunnen praten tegen een gast, die hem niet voornaam genoeg voorkwam.

Haastig zei ze: „De rest wordt gestuurd.”

„O.”

Dat leek toch wel weer een beetje voornaam. Kwam Riek er van onder de indruk? Ze deed ineens verschrikt.

„Ik zeg zo maar „jij” tegen je, en misschien mag dat niet eens. 'k Heb de juffrouw niet gevraagd, wat ik zeggen moest. En je lijkt nog zo jong.”

„Ik ben zestien.”

„Ik ook. Nou, en zo kwam het. Maar als het „juffrouw” moet wezen, zeg je 't maar.”

„Ben je mal?”

„Als je 't goed vindt, dan is 't wel gemakkelijker. En je heet Marjo, is 't niet?”

„Ja.”

Ze dacht er niet over te zeggen, dat het gewoonlijk „Marjootje” was!

„En jij Riek.”

„Ja. Maar hoe weet je dat?”

„Er zat iemand in de bus, die riep me na: „Riek staat al te wachten.”

Riek schaterde.

„Och, de mensen noemen me altijd: Riek van juffrouw Dijkman. Maar ik heet Riek Hutters.”

Er scheen zich een nieuw bezwaar voor te doen.

„En als de juffrouw 't nou niet goed vindt, dat ik „Marjo” zeg en „jij”?”

„Dan zeg je maar, dat ik 't niet anders wil.”

„Nou, maar de juffrouw weet anders best, wat zij wil en daar verander je niet veel aan.”

TOEN WAS DAAR INEENS EEN WAT SCHELLE, JONGE
STEM.... (bldz. 105).

„Ze zal 't wel goed vinden.”

„Denk je?”

Riek zuchtte verlicht.

Toen begon ze te vertellen, hoe het ongeluk gebeurd was; hoe erg ze geschrokken was; hoe hard ze naar den dokter was gehold . . .

't Verhaal was nog niet uit, toen ze aanwees: „Ginds is het. 't Derde huis van die laan. 't Heet „Casa Mia” en 't betekent „Mijn huisje”. Maar dat weet je vanzelf wel, omdat je zolang op school bent geweest.”

Toen ze vlak bij waren vertelde ze nog gauw: „Ze zeiden allemaal, dat ik me flink gehouden had met dat ongeluk. Maar toen ik thuis was, heb ik een deuntje gehuild. Nou, daarvoor ben je dan ook thuis, wat jij? En m'n moeder zei, dat het zenuwen waren . . .”

Het deed Marjootje goed, dat deze bij-de-hande Riek ook nog huilen kon en het zelf durfde te vertellen.

„Vanavond ben je nog tot zeven uur op non-actief,” zei tante Martha. „Morgen gaat Riek weer op d'r gewone tijd naar huis. Zo om een uur of drie. Dan is het werk hier klaar en helpt ze thuis d'r moeder nog wat. Ze heeft zeven broertjes en zusjes, dus je begrijpt, dat er wel wat te doen is. Vrijdags blijft ze altijd wat langer. We zullen wel zien, hoe 't nu gaat, maar dat is de voorlopige regeling.”

„Ik kan best meehelpen, als u eerst maar af en toe zegt, wat ik doen moet. Thuis wil Ant nooit, dat ik haar help.”

„Ze noemen je thuis nog Marjootje, is 't niet? Tenminste, moeder noemt je zo in haar brieven.”

Marjootje kreeg een kleur.

„Ik noem je liever Marjo, als je 't goed vindt. Nu je zo'n zelfstandige hulp wordt! En tegenover Riek klinkt het beter.”

„Graag, tante.”

„Meen je dat?”

„Ja.”

Tante lachte. Marjootje had ook even een klein glimlachje. 't Was zoiets van: we zullen mekaar wel begrijpen en best met

mekaar opschieten.

Toch kwam dat vreemde gevoel (was het angst? was het onrust?) nog wel even terug, toen Riek kwam vragen: „Zal ik nu maar gaan?”

Nu bleef ze alleen met tante! Een tante, die niet lopen kon! Als er wat gebeurde! Als er brand kwam!

— „Ze zeiden allemaal dat ik me flink gehouden had”. —

Flink! Zij wilde ook flink zijn! Natuurlijk gebeurde er niets. En eer ze slapen gingen kwam de wijkzuster nog, om tante te helpen.

Eer ze 't besepte, was ze eigen geworden met tante. Die had zoveel gezien en beleefd! Op haar reizen, maar ook op de scholen, waar ze les gegeven had. Zoveel meisjes had ze gekend, die nu al lang volwassen vrouwen waren.

Ze wist ineens dat, als het op de één of andere manier eens een keer moeilijk werd, tante haar zou helpen om flink te zijn. —

Er werd gebeld.

Marjo schrok er van.

„'t Ja,” zei tante. „Zeker nog iemand, die komt kijken, hoe ik het maak. Voor de zuster is het nog te vroeg. Doe maar eerst het raampje in de deur open, dan kan je zien, wie het is. 't Knopje van het buitenlicht zit rechts, als Riek soms vergeten heeft het op te draaien.”

Riek had het niet vergeten.

Op de stoep stond een lange vrouw, die zei: „Doe maar gerust open, Riek, ik ben het.” En toen: „O, maar u is Riek niet.”

„Ik ben een nichtje van juffrouw Dijkman,” zei Marjo.

„O, ja. De juffrouw zei, dat u zou komen, maar ik dacht: morgen pas. Daarom kwam ik nog maar eens vragen, of ik soms ergens mee helpen kon.”

Marjo liet haar binnen.

Tante zei: „Leuk, dat u nog eens komt kijken, juffrouw Heldrig. Kon u wel weg?”

„Maartje past zolang op de winkel. Dat is haar wel toe- vertrouwd. Maar ik wist niet, dat u me niet meer nodig had.”

„En wie zegt u, dat ik u niet meer nodig heb?”

„Ik dacht — nu uw nichtje er al is . . .”

„Ik heb mijn goeie vrienden altijd nodig, en deze weken, dat ik liggen moet, wel heel erg.”

„Ja, dan . . .”

Het leek Marjootje, alsof het gezicht van juffrouw Heldrig veranderde. Zachter werd. Eerst vond ze haar stug. Was ze echt een vriendin van tante? Had tante veel vrienden hier? Ze woonde pas zo kort in Zanddorp!

Ze hoorde die twee samen praten; ze verstond namen . . . allemaal vreemde namen . . . Toen haar eigen naam.

„Ik heb al gedacht over Zondag. Marjo zal hier dan nog erg vreemd zijn. Riek komt 's morgens oppassen. Kan Maartje misschien Marjo komen halen om naar de kerk te gaan? Zo'n eerste keer en alles vreemd . . . en een kerkgang moet je een vertrouwd gevoel geven.”

Verbeelde ze 't zich, of keek juffrouw Heldrig haar even oplettend aan, eer ze zei: „Dat kan wel. Ja zeker kan dat?”

Zo, alsof ze vragen wilde: „Wie ben jij precies? Pas je wel bij Maartje?”

Maar waarom zou ze zoiets vragen? Dacht ze, dat zij, Marjo, een nuf was, die op dorpsmeisjes neerkeek? Ze moest eens weten, hoe ze nu alweer opzag tegen die kennismaking. Veel liever was ze met Riek gegaan. Maar dat kon niet. Zij of Riek moesten bij tante blijven.

Toen juffrouw Heldrig vertrokken was, vroeg Marjo: „Wie is Maartje? Een jonger zusje?”

„Nee. Haar dochter.”

„En u noemt haar-zelf „juffrouw”.”

„Zanddorpsche gewoonte, kind. De mensen zouden het gek vinden tegen iemand, die in een winkel helpt, mevrouw te zeggen.”

„O . . .”

Marjo had nog wel meer willen vragen. Maar tante leek moe. Het duurde ook niet lang, of de zuster kwam.

Ondanks de vele nieuwe indrukken sliep Marjo rustig.

ZONDAG . . .

De Riek, die nu verscheen, was een andere, dan Marjo kende van de door-de-weekse dagen. Netter. Maar ze deed ook gewichtiger.

„Ik kan wel tot één uur blijven, als Maartje soms vraagt, of je met haar mee gaat uit de kerk,” zei ze tegen Marjo.

Tante vond: „Dat zou wel leuk zijn. Ik zal het tegen Maartje zeggen. Je moet toch een paar kennisjes hebben, hier.”

„Maar u hebt me nodig! Ik kan u niet telkens alléén laten!”

„Ze kunnen ook hier komen. En Riek is er nog om in te vallen.”

Daar viel niets tegen te zeggen.

Het enige, wat ze had kunnen antwoorden, wilde niet over Marjo's lippen: „Ik ben bang voor nieuwe kennissen.”

Dat zou te verlegen klinken.

Verlangde ze er heus niet naar?

Ze wist het zelf niet.

Emmy, thuis, dat was zo ineens gekomen. Hield ze van Emmy? Hoopte ze, dat ze vriendinnen zouden blijven? Waren ze eigenlijk wel echt vriendinnen van elkaar?

„Droomster,” zei tante.

Marjo kleurde.

„Schaam je maar niet. Ik was ook zo vroeger. Ik droom eigenlijk nog wel graag. Maar je moet het werkelijke leven er niet om vergeten!”

Het werkelijke leven!

Dat was op dit moment Riek, die vlug alles aan kant maakte, omdat de juffrouw beloofd had, dat ze mee mocht luisteren naar de radio-preek.

Ze vond dat feitelijk veel gewichtiger dan een gewone kerkdienst. Juffrouw Dijkman had gezegd: „Het is een mooie vergoeding voor wie niet naar de kerk kan gaan.” Maar Riek vond

het eer een bijzonderheid, waar je blij mee wezen mocht. Het was niet alleen om die dienst; het was vooral, omdat ze bij de juffrouw in de kamer zou mogen zitten, net of ze er hoorde. Niet als dienstmeisje, maar als ... als ... Ze kon het goeie woord niet vinden, doch in haar gedachten spookte zo iets van: net als Marjo.

Ze vond Marjo heel geschikt, o ja. En niks groosig. Maar het viel niet te weerspreken, dat Marjo voor de juffrouw allerlei dingen deed, die zij, Riek, graag gedaan zou hebben.

Omdat ze — nou ja — omdat ze van de juffrouw hield.

En vanmorgen mocht zij ze doen.

Zouden ze ook zingen, samen ?

Juffrouw Dijkman kon mooi zingen. Maar 't zou wel niet meevallen, als je plat op bed lag ...

Het werkelijke leven.

Dat was voor Marjo ook Maartje, die nu ieder ogenblik komen kon.

Hoe zou ze er uit zien ?

Zou het een leuk kind zijn ?

Of — kind ! Ze was een jaar ouder dan zichzelf, wist ze. Misschien vond ze haar wel erg jong nog. Haalde ze haar een keer, omdat tante het gevraagd had, maar daarmee uit.

De bel !

Marjo schrok er van.

Riek liet iemand binnen.

Een klopje op de kamerdeur.

Toen zag ze Maartje.

En weer schrok ze.

Ze voelde zelf, dat ze er een kleur van kreeg.

Ze hoopte maar, dat Maartje het niet merkte. Of, dat ze het aan verlegenheid toeschreef.

Want Maartje, al was ze dan een jaar ouder, was klein. Vooral niet groter dan zichzelf.

Maar bovenal: Maartje was vergroeid. Ze had een hoge schouder. Bijna een bult. En ze hield haar hoofd wat scheef, alsof aan de ene kant een spier te kort was.

Maartje had ook een beetje erge kleur.

Had zij begrepen?

O, maar dat was ellendig!

Tante scheen niets bemerkt te hebben. Ze praatte met Maartje; informeerde naar haar moeder; naar de broertjes.

Maartje vroeg, of Marjo mee kon gaan om koffie te drinken. „Moeder vroeg het, maar ze wist niet, of Riek zolang bleef.”

Ja, Riek bleef. En kwam Maartje dan vanavond nog een poosje? Na de avondkerk? Dan kon ze wat spelen en zingen. Als moeder mee wilde komen, graag, maar misschien kon dat niet om de jongens.

Maartje dacht, dat het moeilijk gaan zou. Maar zichzelf, ja . . .

„Als Lena wil, kan ze meekomen.”

Ook dat werd aangenomen.

Toen zei tante: „Het wordt jullie tijd.”

Marjo liep naast Maartje. Ze voelde, dat de mensen naar haar keken. Sommige mensen. Was het, omdat zij een vreemde was? Of — kwam het door Maartje? Omdat zij zo . . . zo . . . opviel?

— Ik wilde, dat tante een gewoon kind gevraagd had. —

Ze betrapte zichzelf op die wens.

Ze schaamde er zich voor.

Ze kon er niets aan doen dat ze, ook nu ze naast elkaar liepen, aldoor Maartjes vergroeide figuur voor zich zag.

Een bochel! Hoe voelde dit, als je een bochel had? Als je wist, dat de mensen je daarom nakeken? *Nariepen* soms?

Ze hoorde Maartje praten.

Ze gaf antwoord.

Nee, Maartje moest niet merken, dat ze aldoor dacht aan . . . aan . . . die bochel.

Ze begreep nu ineens, waarom Maartjes moeder zo naar haar gekeken had.

Die donkere ogen van haar hadden heus gevraagd: Wat ben jij voor een meisje? Pas je wel bij Maartje? Zal je meelijden met haar hebben of — zal je haar uitlachen?

Uitlachen? Nee, natuurlijk lachte ze haar niet uit.

Natuurlijk had ze medelijden.

Maar was het wel prettig te weten, dat iemand meelijden

met je had?

Deed het niet even goed pijn als uitlachen? Omdat je aldoor wist, dat je niet was als een ander?

Zou Maartje willen, dat ze meelijden met haar had?

Ze kon het niet vragen. Zoiets kon je niet vragen.

O, waarom had tante haar niet eerst gewaarschuwd?

Gewaarschuwd — waarvoor?

Dat het meisje, waarmee ze naar de kerk zou gaan, een bochel had? En dat ze haar hoofd een beetje scheef hield? Was dat iets, waartegen je gewaarschuwd moest worden?

Het kwam er toch maar op aan, of ze aardig was?

En Maartje leek aardig.

Ze scheen ook veel mensen te kennen. Telkens was er iemand, die groette.

Och ja, als je op een dorp woonde en een winkel hield! Als je misschien zelf af en toe hielp in die winkel!

Zouden al die mensen, die kennissen van haar waren, er ook telkens aan denken, dat Maartje een bochel had? Of zouden ze 't vergeten, omdat ze er aan gewend waren geraakt?

Zou . . . zou zijzelf . . . zou Maartje-zelf er altijd aan denken?

Of zou ze 't ook wel af en toe vergeten? Raakte je gewend aan zoiets? Zoals je wende aan de kleur van je ogen, van je haar? Je dacht soms, als je blond was: ik vind donker mooier, of: ik wou, dat ik krullen had — maar je wist: zoals ik ben, zo ben ik mijzelf.

Zou Maartje dat wel ooit kunnen denken?

Was het voor haar niet heel moeilijk, dat te denken?

Marjo wist ineens heel zeker, dat Maartje zoeven, toen ze elkaar voor het eerst zagen, wel heel goed had geweten: ik ben niet als ieder ander.

En het was wel waarschijnlijk, dat ze het zo voelde, telkens, als ze een vreemde ontmoette.

Maar — wat werd het leven dan zwaar!

Wat werd het dan moeilijk, opgewekt te zijn en vriendelijk!

Ze wist ook ineens heel precies, hoe ze zich houden moest tegenover Maartje.

Geen medelijden tonen, ook al voelde je inwendig nog zoveel

meelij. Precies doen, of Maartje net was als ieder ander. Nee, dat kon niet. Ook dat zou ze merken! Precies doen dan, of je 't gewoon vond, dat ze was zoals ze was. Of je 't vergat.

Ook dat zou wel moeilijk zijn. Misschien verried je telkens dat je er toch aan dacht. Maar als je mekaar vaak zag, zou je er wel aan wennen.

Zouden ze mekaar veel zien?

Ze wist niet, hoe het kwam, maar ze hoopte van wel. Ze was nu blij, dat tante dit gezegd had over blijven-koffie-drinken en vanavond bij háár komen.

Was het om iets, dat Maartje gezegd had? Of om de manier, waarop ze de dingen zei?

Ze had een mooie stem.

Kwam het daardoor?

Of omdat er nog zoveel was, dat ze van haar weten wilde?...

Of...

Ja, waarom voelde je bij de éne mens dadelijk, dat je met mekaar zou kunnen opschieten, en gaf je om een ander niets?

Maartje zei: „We kunnen wel naast elkaar zitten in de kerk. Dan gaat mijn moeder op de plaats van je tante. Maar als jijzelf liever dáár zit...”

Marjo zei: „Nee, ik zit liever naast jou.”

„Maar de jongens moeten naast ons zitten. Ik neem ze wel aan mijn kant.”

Marjo vroeg: „Hoe oud zijn ze?”

„Tien.”

„En de ander?”

„Allebei tien. Ze zijn tweelingen. Klaas en Dirk heten ze.”

Marjo vertelde over de tweelingzusjes van To... over Mientje, die zo ziek was en over Fientje, die zich verveelde... Ze was blij, dat ze ineens iets vond om over te praten. Misschien had Maartje haar eerst wel stil gevonden en stug...

Toen ze bij de kerk waren, kwam er van de andere kant een meisje, dat er zowat even oud uit zag als zij beiden.

Maartje zei: „Dat is nou Lena. Ze is mijn vriendin. Tenminste, Zondags zijn we meest bij mekaar. Daarom zei je tante, dat ze wel meekomen mocht, vanavond. Door de week

zien we elkaar weinig. Ze gaat op de Kweek in de stad en moet hard studeren.”

Marjo dacht, dat Lena, die eerder bij het hek was dan zij, wel wachten zou.

Maar ze liep door.

Ze zwaaide alleen even, nonchalant, een groet.

En ze keek niet vriendelijk. Marjo was er zeker van, dat ze niet vriendelijk keek. Ze wilde iets vragen aan Maartje: waarom liep Lena door? Waarom wachtte ze niet?

Ze keek opzij om te weten, of Maartje het ook gemerkt had. Of zij het ook vreemd vond.

Toen zag ze, hoe Maartje keek. Een beetje boos, maar ook bedroefd. Meer bedroefd dan boos.

Ze vroeg niets.

Maar in de kerk dacht ze wel aldoor aan Lena. Als zij Maartjes vriendin was, waarom deed ze dan zo?

En als ze straks bij jufvrouw Heldrig kwam koffie-drinken — als ze vanavond meekwam met Maartje naar tante — zou ze dan ook zo kijken? Zo'n beetje uit de hoogte, alsof zijzelf eigenlijk méér betekende dan een ander?

Lena kwam niet koffie drinken.

Juffrouw Heldrig vroeg, of ze niet in de kerk was geweest. Zijzelf had er niet op gelet. Lena zat achterin, aan de andere kant van de kerk.

Maartje zei: „Ja, ze was er wel. Ze heeft ons nog gedag gezegd.”

't Leek of ze er liever niet verder over praatte.

Juffrouw Heldrig vroeg ook niets meer.

Maar haar gezicht stond weer net zo, als toen Marjo haar voor het eerst zag bij tante. Stug, gesloten, afwerend.

— 'k Ben blij, dat Maartje niet op haar moeder lijkt. Ik weet niet, of ik van háár wel houden kan. Soms ben ik een beetje bang voor haar. En soms denk ik, dat ik nog te weinig van haar weet. Dat er dingen zijn, die ik niet begrijp. —

Marjo overlegde dit bij zichzelf, terwijl ze in de haar vreemde kamer zat, koffie dronk en krentebrood at.

„Dat is zo onze gewone tractatie op Zondagmorgen,” had

juffrouw Heldrig gezegd.

En Marjo vond, dat het een beetje klonk of ze er bij wilde zeggen: „Als je 't niet goed genoeg vindt, laat je 't maar staan.”

Maar ze vond het wèl lekker.

Ze zei dat ook.

Juffrouw Heldrig legde uit: 't Is eigengebakken brood.”

„Doet u dat zelf?”

„Nee. Ik heb het te druk met de winkel om me met het huishouden te bemoeien. Dat is Maartjes werk.”

Marjo vond: „Wat ben jij dan knap. To, mijn vriendin thuis, wil naar de huishoudschool, een volgend jaar. Maar toen we laatst eten zouden koken, omdat haar zusje zo ziek was, kwam er niet veel van terecht.”

„Maartje kan een heleboel dingen. Dat zal je wel merken, als je een poosje hier blijft.”

Het scheen Marjo toe, als had Maartjes moeder er plezier in, haar dochter te prijzen.

En ze begreep: dat komt ook al, omdat ze bang is, dat de mensen haar een beetje achteraf zullen duwen. Omdat ze niet is als een ander.

Maartje zei: „Toe, moeder . . .” alsof ze het vervelend vond, zo geprezen te worden. „Marjo zal me nog een verwaand nest gaan vinden.”

„Niks hoor!” zei Marjo.

Juffrouw Heldrig meende: „Een verwaand nest — die naam past beter voor iemand anders.”

Dacht ze nu aan Lena?

— Als ze vanavond komt, misschien zal ik dan wel merken, of ze verwaand is — overlegde Marjo.

Maar ook 's avonds verscheen Lena niet.

„Ze had geen zin, zei ze,” vertelde Maartje.

„Graag of niet,” vond tante. „Ze zal wel bijdraaien.”

— Bijdraaien? Waarom moest Lena bijdraaien? Was ze misschien jaloers, omdat zij, Marjo, met Maartje naar de kerk was gegaan? En bij Maartje koffie had gedronken? Maar dat kwam toch alleen, doordat zij hier een vreemde was! Die nog niet eens de weg naar de kerk wist! Als die Lena daarom

jaloers was, wel, dan was zij zeker wat juffrouw Heldrig haar noemde: een verwaand nest.

Noemde jufvrouw Heldrig haar zo? Bedoelde ze werkelijk háár?

Wel, wie zou ze anders bedoeld hebben?

Marjo piekerde er een beetje over, terwijl Maartje voor het orgel zat en speelde.

En hoe goed speelde ze!

Haar moeder mocht wel zeggen, dat ze een hele boel dingen goed kon!

Nu vroeg tante haar om te zingen.

„Als Marjo meezingt. Of — speel jij liever?”

Nee, Marjo wilde wel proberen te zingen, als Maartje tenminste beide gelijk kon doen.

„Als ik niet zo erg stijf meer ingewikkeld zit, dat ik wat overeind kan komen, zing ik weer mee. Nu heb ik geen stem genoeg,” zei tante.

Toen vroeg ze, of de repetities voor Kerstfeest al begonnen waren.

Maartje zei: „Nee, nog niet. Volgende week, denk ik.”

„Zou mijnheer Velders het goed vinden, als Marjo mee kwam zingen? Ze moet hier een klein beetje inburgeren, anders wil ze te gauw weer weg.”

Marjo zei: „Foei, tante.”

Maartje vroeg: „Waarom zou hij het niet goed vinden?”

„Wil je wel, Marjo?”

Marjo durfde niet „nee” zeggen. 't Leek haar wel leuk. Alleen — de eerste keer — allemaal vreemden — en als die het raar vonden, dat ze meekwam . . .

Ze zei zoiets.

Maartje vond: „Welnee. Waarom zouden ze dat nu vreemd vinden?”

En ze vertelde, dat ze zongen op het feest van de Zondagschool, en later nog op een avond in een Tehuis, waar oude mannen verpleegd werden. „En voor die oudjes maken we altijd een cadeautje, meest een kalendertje, dat we zelf beplakken of tekenen.”

„Daarvoor komen jullie maar weer hier. Dan heb ik meteen gezelligheid,” vond tante.

Marjo vroeg: „Maar hoe moet dat, als ik 's avonds weg ga? U kan toch niet alléén in huis blijven.”

„O, ik heb kennissen genoeg, die wel een keer op me passen willen. We zullen een lijstje opmaken van de avonden, dat jij weg bent, en dan het werk eerlijk onder hen verdelen!”

„Het werk!” Marjo vond dit geen goed woord.

„De eer dan!” lachte haar tante.

Ja, dan zong Marjo wel graag mee, als het mocht van mijnheer Velders.

„Wie is mijnheer Velders?”

„Lena's vader.”

„Het hoofd van de school.”

Maartje zei het eerste.

Tante het laatste.

Marjo begreep, dat Maartje zich de onwil van Lena, om mee naar hier te gaan, aantrok.

Ze beseftte ook ineens, dat ze niet zozeer gedacht had aan meisjes, die ze niet kende, maar meer speciaal aan Lena, toen ze zich afvroeg, of ze haar, een vreemde, wel wilden opnemen in hun zangclubje.

Toen ze weer samen waren, vroeg ze haar tante: „Waarom zei u dat van Lena? Dat ze wel bijdraaien zal?”

Tante gaf niet meteen antwoord.

't Was, als dacht ze ergens over na.

Toen zei ze: „Misschien is het beter, dat je dat zelf uitvindt. Vroeger, toen ik nog les gaf, dacht ik wel eens, als er een nieuwe leerlinge kwam: die en die zullen goed bij mekaar passen. Of — die en die worden nooit vriendinnen. En 't viel soms heel anders uit. Als ik je nu zeg, waarom Lena, naar ik vermoed, wegbleef, vanavond, zie je haar door *mijn* ogen en niet door die van jezelf. Wacht maar met je oordeel, tot je haar zelf hebt leeren kennen.”

„Juffrouw Heldrig noemde haar „een verwaand nest.”

Het was eruit, voor Marjo zich recht bedacht, wat ze ging zeggen.

„Zei ze dat zo?”

„Nee, eigenlijk niet precies . . .”

Marjo vertelde nu, hoe Maartjes moeder die woorden gebruikt had. En hoe ze er toe kwam.

„Juffrouw Heldrig is altijd bang, dat men Maartje op de één of andere manier pijn doen zal. Dat is wel te begrijpen, maar ze moest het niet zo duidelijk tonen. Om Maartje-zelf niet. Die weet dan dadelijk weer, dat ze niet is als een ander. En als ze niet zo'n lief karakter had zou ze, door de manier, waarop haar moeder haar meent te moeten beschermen, ergdenkend en argwanend worden.”

„Maar vindt u het dan aardig van Lena? Zoals ze vanmorgen deed bij de kerk en nu vanavond weer? Dat ze niet eens wilde komen? Wie weet, wat ze tegen Maartje gezegd heeft.”

„Nee, aardig vind ik dat niet. Maar je moet iemand niet naar één minder-mooie daad beoordelen. We doen allemaal telkens dingen, die niet mooi en niet goed zijn. We hebben allemaal wel een boezemzonde, waartegen we heel ons leven moeten vechten. Biddend vechten. En daar komt het nu juist op aan: of we vechten, dan of we er aan toegeven. Jij weet niet en ik weet niet, of Lena vandaag heeft gevochten of toegegeven. We zullen dat later wel merken. Als je maar niet vergeet, dat het soms lijkt, of iemand toegeeft, terwijl hij toch vecht. Misschien vecht hij dan nog niet hard genoeg; misschien vecht hij alléén nog maar in eigen kracht. Als we te hard zijn in ons oordeel is het mogelijk, dat we iemand de moed benemen om verder te vechten. Dat hij gaat denken: het helpt toch niet. Ze begrijpen niet eens, hoe hard ik vecht.”

Marjo had nog wel méér willen weten: over Lena — over Maartjes moeder.

Maar tante vroeg ineens: „Schrok je, toen je Maartje zag?”

„Eerst wel,” erkende Marjo.

„Ik wist niet, of ik 't je van te voren vertellen moest. Ik was bang, dat je er dan aldoor over zou denken, hoe je aan Maartje moest laten voelen, dat je 't niet erg vond. En dat je

haar daardoor juist pijn zou doen. En mensen met een gebrek zijn dikwijls ontzettend fijn-gevoelig.”

„Ik heb er wel over gedacht, waarom u me niets gezegd had.”

„Ik vertrouwde, dat je zelf fijngevoelig genoeg zou zijn om te weten, hoe je je houden moest.”

Met die laatste woorden was Marjo blij.

Ze dacht: tante meent het, als ze me „Marjo” noemt. Ze vindt, dat ik aan het kinderachtige „Marjootje” ontgroeid ben.

WAS ze er aan ontgroeid?
Marjo vroeg het zichzelf af, toen ze met Maartje het zaaltje binnen kwam, waar het zangclubje op mijnheer Velders wachtte.

Mijnheer Velders, die hoofd van de school was en — Lena's vader.

Zong Lena niet mee?

Had ze het te druk ervoor?

Ze durfde het niet aan Maartje vragen. Ze durfde Lena's naam niet tegen Maartje noemen. Er ging hier iets verkeerd, maar kon zij, Marjo, het helpen, dat het verkeerd ging? Was het niet enkel Lena's schuld?

Kom, misschien was ze vanavond al bijgedraaid, zoals tante het noemde.

Als ze tenminste kwam.

Ze stonden al gauw midden in een groepje.

Riek was er ook.

Ze lachte even tegen Marjo, of ze zeggen wilde: „dat dacht je niet.”

Er werd naar Lena gevraagd.

Maartje zei, niet te weten, dat ze wegblijven zou.

„Dit uurtje kan ze er nog wel afnemen, dunkt me.”

Toen kwam mijnheer Velders en met hem Lena.

Ze zei, in het algemeen: „Dag!” en zocht zich een plaats. Niet naast Maartje.

„Zij zingt alt. Ik sopraan,” zei Maartje. Dus: dat ze niet bij hen kwam, behoefde niets te betekenen. Nu niet. In de pauze, als ze dan ook wegbleef, dan wèl.

Mijnheer zei enkele woorden tegen Marjo.

„Zing vanavond maar met de sopranen mee. Dan burger je alvast wat in. En kom van de week nog even bij me, dat ik je stem kan keuren.”

Hij zocht in zijn boekje met aantekeningen; noemde een dag en een uur.

„Kan je dan?”

„Jawel. Als er zolang iemand anders bij tante oppassen kan.”

„O ja, dat vergat ik. Weet je wat? Ik kom bij je tante aan huis. 'k Wil haar toch graag eens opzoeken; dan kan dat in énen door.

Gelukkig — niet op een avond bij hem aan huis. —

Het was weer om Lena, dat Marjo dit dacht.

Er bleef geen tijd om verder over deze vreemde verhouding te piekeren. Kon ze er iets aan veranderen? Kon ze het niet?

Nu moesten ze zingen.

Marjo begreep al gauw, dat het niet maar zo een clubje was, dat bij één of andere gelegenheid een aardig versje zong. Neen, mijnheer Velders nam het ernstig. De meisjes namen het ook ernstig.

— 'k Ben blij, dat ik een behoorlijke stem heb — dacht Marjo. Want ze voelde het een beetje als een eer, dat ze mee-doen mocht.

Toen kwam de pauze.

En toen vroeg ze zich af, of ze niet voor die eer, die tegelijk een groot plezier was, zou moeten bedanken.

Ter wille van Maartje.

Want Lena bleef bij haar clubje, ook nu.

Marjo zag verwonderde gezichten; er waren meisjes, die keken naar haar en Maartje.

Iemand vroeg iets aan Lena.

Die haalde de schouders op, gaf antwoord.

Op haar gezicht kwam een lachje — een smalend lachje — dat het lelijk maakte.

Het andere meisje scheen het niet met haar eens te zijn.

Lena haalde weer de schouders op; keerde zich om, of ze zeggen wilde: moet jezelf weten, of je mij gelooft.

De ander kwam hun richting uit.

Zocht ze Maartje?

Er kwamen telkens meisjes naar hen toe; Marjo begreep,

dat ze allen Maartje wel mochten. Dat ze ook een beetje tegen haar opzagen. Omdat ze goed spelen en zingen kon? Of om iets anders?

Misschien vond ze dat later wel uit.

Ze hoorde, dat iemand Lena's naam zei.

Ze glipte tussen de anderen door naar Riek.

Maartje moest over Lena kunnen praten, zonder dat zij, Marjo, in de buurt was. Ze moest niet om haar de woorden behoeven te wikken en te wegen!

Riek was er trots op, dat ze met háár kwam praten. Het nichtje van haar juffrouw! En de anderen, die dit zagen!

Marjo vond het vanzelfsprekend, dat ze haar zocht. De enige, die ze kende, Maartje niet meegerekend. En Riek was leuk. Dat zij het dienstmeisje was, en Marjo-zelf het nichtje, deed er toch zeker niets toe.

Ze wist niet, dat ze juist door met Riek te praten woorden van Lena logenstrafte.

„Een ingebeeld kind, dat Maartje ingepalmd heeft. Maar ik dank er voor. En als ze weer weg is, komt Maart zeker weer naar mij toe! Moet ze dan ook maar zien, dat ze iemand anders vindt,” had ze gezegd.

„Maartje kan vriendinnen genoeg krijgen. Ieder gaat graag met haar,” had de ander geantwoord.

En Lena weer: „Zo, denk je?”

„Niemand let daar toch zeker op, dat ze zó is. Hier tenminste niet,” zei de ander driftig.

„Hier niet, nee. Maar wie weet, hoe die vreemde met haar de spot drijft, later.”

„Dat zou gemeen wezen.”

„Gemeen, nou ja. Moet je net die stads-nuffen hebben.”

Ja, Lena kende die stads-nuffen!

Maar de andere liet zich niet zo gemakkelijk overtuigen.

Zij kende Lena. Al vanaf het eerste jaar op de gewone school. Altijd graag baas spelen. Altijd graag de eerste zijn!

„Juffrouw Dijkman had zeker jou moeten vragen als gezelschap voor haar nichtje. Dan zou je wel anders praten!”

Lena zei: „Poeh!”

Maar de kleur, die ze kreeg, kon wel eens niet enkel door boosheid worden veroorzaakt! 't Kon ook wel eens wezen, dat de ander precies goed geraden had!

En toen Marjo zo maar uit zichzelf naar Riek ging, waarvan ze allemaal wisten, dat ze bij juffrouw Dijkman enkel maar dienstmeisje was; dat ze in een klein huisje aan het Zandpad woonde en dat haar vader maar heel gewoon arbeider op een steenfabriek was — toen geloofden ze in 't geheel niet meer, dat ze tot de stads-nuffen met een te grote portie inbeelding gerekend moest worden.

Nee, de schuld zou wel weer eens een keer bij Lenaatje liggen.

En zoals ze zich nu tegenover Maartje hield: net doen, of ze haar niet zag, al kon ieder merken, dat Maartje juist in haar buurt bleef praten om te proberen, of het niet vanzelf weer goed werd tussen haar beiden — dat was gewoonweg lelijk. —

Zo kwam het, dat Marjo door iets, wat zijzelf heel gewoon en vanzelf-sprekend vond, een plaats won in hun kringetje. Een plaats, die ze hield, zolang ze in Zanddorp bleef.

Want het meisje, tegen wie Lena haar ergernis over „stads-nuffen” gelucht had, hield haar mening niet vóór zich, als anderen bij haar informeerden waarom Lena en Maartje, die je anders altijd bij mekaar zag, als het zang was, nu ineens niet naar mekaar omkeken. En wat ze hierop antwoordde klonk wel een beetje anders, dan Lena-zelf het voorstelde.

„Vond je het niet gezellig?” vroeg Maartje aan Marjo, toen ze samen naar huis liepen.

„Jawel. Zeker wel.”

Ondanks die laatste bevestiging klonk het antwoord mat. En Maartje hoorde dat.

„Je bent zo stil.”

„Ik liep ergens over te denken.”

„O.”

Maartje was te bescheiden om te vragen: „Waarover?”

Dus zei Marjo zelf: „Ik dacht, of het toch niet beter was, als ik thuis bleef.”

„Om je tante? Maar er is heus wel altijd iemand, die graag een paar uurtjes bij haar zit. Je moest eens weten, hoe de mensen hier van haar houden! Ze hoort al echt bij ons.”

„Nee, 't is niet om tante. 't Is om jou.”

„Om mij?”

Maartje slaagde er niet in, deze paar woorden zo verwonderd te doen klinken als ze graag wilde.

Want ze begreep best, waarop Marjo doelde. Ze *wilde* het alleen niet weten.

„Ja, om jou. En om Lena natuurlijk.”

„Daar zou het nu toch niet meer door veranderen.”

„Ik dacht... als ik niet meer met jou ging...”

„Nee.”

Maartje zei het haast heftig.

„Lena is toch je vriendin!”

„Ja...”

Het klonk aarzelend.

Marjo vroeg: „Tenminste?”

„We gaan altijd met mekaar, ja. Als Lena vrij is, en Zondags. Vroeger, op school, waren we al vriendinnen. Maar in de stad heeft Lena natuurlijk nieuwe kennissen gekregen. Die kan je net zo goed haar vriendinnen noemen als mij. Soms blijft ze er een Zondag over. Dat vindt ze heel gewoon, al ben ik dan alleen. 't Is ook gewoon.”

„Maar?” vroeg Marjo, toen ze niet verder ging.

„Maar ze is jaloers, als ik een keer met een ander loop. Als ze denkt, dat ik een andere vriendin zal kiezen naast haar. Och, ik gaf er niet veel om. Natuurlijk zijn hier wel meisjes, waarmee ik opschieten kan. Maar echt als vriendin... ik weet niet. Misschien komt het ook door moeder: omdat zij soms alles zo moeilijk vindt — dat ze alléén voor de zaak staat, bedoel ik, en dat van mij, dat ik... nou ja...”

Ze slikte en ging wat haastig verder: „Andere meisjes vinden het niet altijd gezellig bij ons. Lena is er aan gewend. Ik was bang, dat jij het ook saai had gevonden, Zondag.”

„Saai? Welnee. Bij ons is het ook stil. In huis bedoel ik. Ik ben de jongste. Mijn zuster is veel ouder. Mijn moeder is veel ouder dan jouw moeder. D'r komen wel soms vriendinnen bij Hermien, dat is mijn zuster, maar dan zitten ze vaak op haar eigen kamer. Ik heb zelf ook wel vriendinnen, van school, maar ik ging meest naar haar toe. Nee, saai vond ik het niet bij jullie. Je broertjes waren er toch ook nog!”

Marjo was eerlijk, terwijl ze dit zei.

Maar het was niet alles, wat ze gevoeld had, 's Zondags.

Ze ging verder: „Soms vond ik wel, dat je moeder me erg opnam. Zo, alsof ze wilde weten, of ik wel goed genoeg voor jou was. Maar dat is toch ook weer niet zo erg vreemd, wel? Ze weet niets van me dan dat ik een nichtje van tante ben. Die kon best een drakepit van een kind tot nicht hebben!”

Ze lachten om het gekke woord en dat gaf ontspanning.

„Je wilt toch wel, dat het weer goed wordt tussen Lena en jou?” vroeg Marjo toen.

„Natuurlijk wel. Maar ze moet begrijpen, dat de schuld bij haar ligt. Dat wij haar niet op zij schoven. Ze moet me niet zo willen binden, dat ik niets mag doen buiten haar om.”

„Dat is ook geen vriendschap. Zó'n band bedoel ik.”

„Ze behoeft het niet precies zo te zeggen. Als ik maar voel, dat ze 't begrijpt. Als ze niet van me vergt, dat ik jou in de steek laat.”

„Is dat . . . ?”

Marjo zocht de goeie woorden.

Wat Maartje zei — de toon, waarop ze het zei — maakte haar blij. Maar begreep ze 't misschien verkeerd? Was het om tante — omdat ze tante niet tegenvallen wilde — dat Maartje 't zo voelde? Ging het wel om háár, Marjo?

Maartje zei rustig: „Ik ben blij, dat je tante juist mij vroeg, om met je mee te gaan. Anders had het misschien veel langer geduurd, voor we mekaar leerden kennen. Als ze Lena gevraagd had — dat kon toch ook — dan zou zij jou wel zo'n beetje voor zichzelf gereserveerd hebben. Of als ze er niet

aan gedacht had, iemand te vragen! Dan had ik mijzelf niet durven opdringen."

„Opdringen!”

Marjo vond dit geen goed woord.

„En ik zou niet uit mezelf naar jou toe zijn gekomen. Ik zou naar niemand zijn toegegaan. 'k Ben veel te verlegen. 'k Vond het wel prettig, dat ik tante mocht gaan helpen, maar je weet niet, hoe ik daar tegen op zag, dat ik alles alléén moest doen: alléén mensen ontmoeten en alléén naar de kerk...”

Ze lachte weer.

Even was ze bang geweest, dat Maartje zou denken: natuurlijk zou ze niet uit zichzelf mij gezocht hebben. Een meisje met een hoge rug! Daarom zei ze: „'k zou naar niemand zijn toegegaan.”

Gelukkig scheen ze 't niet zo opgevat te hebben.

Ze zei: „'k Ben blij, dat je hier kwam. 'k Hoop, dat je niet gauw weer weggaat.”

„Als tante weer beter is . . . maar ze moet eerst weer goed kunnen lopen ook. En feitelijk heb ik niets te doen, thuis. Dus, wie weet.”

Ze waren bij 't huis van tante.

Maartje zei: „Nou dag. Tot Zondag. Of . . . ?”

Marjo vroeg: „Kom nog eens aanlopen, als je tijd hebt.”

„Ja. Graag.”

Groeide er nu tussen hen vriendschap, echte vriendschap?

Kon dat, zo ineens? Als je nog maar heel weinig van mekaar wist?

Marjo vroeg het zich af.

Van één ding was ze zeker: tegenover Maartje stond ze anders dan tegenover Emmy. Dat was een toevallige ontmoeting. Je vond mekaar niet onaardig, maar het deed ook geen pijn, als je niets meer van mekaar hoorde.

Kwam het omdat Maartje anders was?

Of omdat juist zij, met haar vergroeide figuur, vragen in je wakker riep, waarop je geen antwoord wist?

Was het hierom, dat je diep in jezelf dacht: er is nog veel, waarover ik graag eens met haar zou praten?

Eén ding wist ze: dat ze 't niet saai zou gaan vinden, hier in Zanddorp. Niet zolang ze tante en Maartje had.

Eén ding ook bleef hinderen: dat door haar Maartje en Lena kwade vrienden waren geworden.

Ze had het niet geweten; ze had het niet gewild.

Betekende dit nu ook, dat ze er niets aan kon veranderen?

NU duurde het maar vier weken meer, eer het Kerstfeest was!
 Marjo voelde zich al geheel ingeburgerd in het zangclubje.

Thuis tekende ze, met behulp van tante, kalenders voor de oudjes. Maartje kwam dan ook.

„Ik kan beter zingen dan tekenen,” zei ze.

„En ik doe alles zo'n beetje: een beetje zingen, een beetje tekenen, een beetje orgel-spelen, een beetje huishouden.”

„Als je dan met al die beetje's maar één ding goed doet,” vond tante.

„Vind u, dat ik proberen moet één ding echt en in de puntjes te leren? Maar wat? Als ik het nou nergens verder in brengen kan?”

„Me dunkt, een goed huishoudstertje zou je wel kunnen worden. Maar dat bedoel ik niet.”

„Wat dan wel?”

„Dat je met al die beetje's probeert wat voor anderen te zijn. Die oudjes b.v., die zien heus niet, of het ontwerp voor zo'n kalendertje artistiek is of maar heel gewoontjes. Ik denk dat ze deze éne van Maartje, die wel een klein beetje scheef is uitgevallen, om de sprekende kleuren nog mooier vinden dan deze van mij, waarin ik zonder mezelf te verheffen, geen verkeerd lijntje kan ontdekken.”

Maartje lachte en kleurde tegelijk.

„Is het erg?”

„Wat?”

„Dat scheve.”

„Welnee. Dan scheurde ik het ding middendoor en liet je het overdoen.”

„Was u erg streng op school, tante?”

„Nou! Als je blijft. Geloof je 't niet?”

Marjo keek diep in de grijze ogen, waarin meestal een lichtje twinkelde, maar die toch soms wel donker en streng waren. Wanneer er sprake was van iets, dat lelijk was of gemeen.

„Geloof je 't niet?” vroeg tante weer.

„Jawel. Tenminste . . .”

„Nu?”

„Als het opzet was, dat iemand verkeerd deed. Of als ze u er tussen wilden nemen. Ik bedoel niet plagen, maar spieken, of op een andere manier bedriegen. Maar als ze niet beter konden . . .”

„Soms denk je zelf wel eens, dat je niet beter kan, en is het enkel verlegenheid, of erger, lafheid. Dat je je werk, of je taak, niet aanpakt. Maar ik hoop, dat ik nooit streng ben geweest tegen iemand, die niet beter kòn. Hoewel 't niet gemakkelijk is, met zoveel meisjes om je heen, en de één laat zich meenemen door de ander . . .”

„Maar u hield van ze. En van uw werk.”

Marjo zei het zo stellig, als had ze zelf bij haar tante in de klas gezeten.

Die glimlachte even. Toen zei ze: „Ja, ik hield van ze en van mijn werk.”

„'k Wilde, dat ik wist, waar ik echt van houd. Waar ik genoeg van houd om mijn leven lang niets anders te doen.”

Nu lachte haar tante echt hardop.

„Het is nooit één ding,” zei ze toen. „Gelukkig maar, dat het nooit één ding is. En dan is het ook niet alléén het werk zelf, maar evengoed de mensen, met wie je erdoor in aanraking komt.”

„Daar ben ik juist bang voor.”

„Voor de mensen?”

„Ja. Voor vreemde mensen. Of, als ze niet aardig tegen je zijn.”

„Marjootje-Marjo,” zei tante.

Dat was zo hun afspraak, als Marjo zich een beetje kinderachtig toonde. Als ze niet recht durfde.

„Ja u . . . u was natuurlijk nooit verlegen!” Marjo zei het

een beetje pruilend.

„Denk je van niet? Ik was de oudste, dat scheelde natuurlijk wel. Maar toen ik voor 't eerst van huis moest, en op het internaat al die vreemde meisjes zag — denk je, dat ik dit ook eerst niet erg vond? En later werden we vriendinnen voor het leven: sommigen van ons tenminste.”

„Ja later . . . maar in 't begin!”

„Dan moet je proberen te denken aan wat ik daarnet wilde zeggen over dat éne ding. Want toen dacht ik niet aan muziek of aan tekenen of aan huishouden.”

„Waarom dan?”

„Dat je proberen moet wat voor anderen te zijn. Anderen te helpen. Of je nou knap bent of dom — dat kan ieder. Als je maar niet altijd aan jezelf loopt te denken. En als je maar durft.”

„Maar je mag toch ook wel proberen één ding, waar je van houdt, *goed* te leren? Je mag toch wel . . .”

Maartje, die zo vol overtuiging begonnen was, aarzelde om verder te gaan.

„Wel?”

„Je mag toch wel blijven vragen om de gelegenheid, als . . . als het niet in eens kan?”

„Natuurlijk wel. En misschien komt jouw gelegenheid nog wel eens. Moed houden maar.”

Waarom dachten ze nu? Waarover praatte Maartje nu? Tante begreep het.

Marjo begreep het niet.

Hoopte Maartje, dat ze nog eens beter worden zou? Dat het op de duur helpen zou: de gipscorsetten en de behandelingen in de kliniek in Leiden, telkens weer?

Maar dat was toch geen werk?

Wilde Maartje iets en kon het niet, omdat ze was zoals ze was?

Ze durfde het niet vragen, ook later niet, toen ze samen waren. Ze was bang, haar pijn te doen. Want als er toch verband bestond tussen dat, wat ze wilde, en haar mismaaktheid?

Ze koos de gemakkelijkste weg: ze vroeg het aan tante.

Het hielp haar niet veel.

„Ik zou je veel kunnen vertellen over Maartje en over haar moeder. Zeker kan ik dat. Maar voor een deel zijn het dingen, die juffrouw Heldrig me toevertrouwde, omdat ze behoefte had aan iemand, tegen wie ze eens vrij-uit praten kon. Omdat ze begreep, dat ik kan zwijgen. En voor het andere deel — Maartjes deel — wel, als jullie kennismaking uitgroeit tot echte vriendschap, zal ze er zelf wel eens over praten. En als dat niet gebeurt, wat heb je er dan aan, of ik je nieuwsgierigheid bevredig?”

„Nieuwsgierigheid!”

Marjo vond dat geen mooi woord.

„Als het belangstelling is, kan je ook wel wachten, tot Maartje met je over zichzelf praat.”

Er was nog meer, dat Marjo wilde weten.

„Zou Lena heus bijdraaien, denkt u? Ik bedoel, uit zichzelf.”

„Dat weet ik niet. Zo goed ken ik haar niet. Misschien moet ze een beetje geholpen worden. Misschien wacht ze daarop.”

Geholpen! Door wie?

Eigenlijk wist Marjo het wel. Juist daarom vroeg ze het niet hardop. Als tante eens zei: „door jou!”

Het was wel iets voor tante, er zo over te denken. Er niet om te geven, dat dit alles begonnen was buiten haar, Marjo, om.

Maar hoe kon ze dat ooit doen: zomaar naar Lena toegaan en zeggen . . . ja . . . wat moest ze zeggen? „Ik kon het niet helpen?” Klonk dat niet erg gek? Erg kinderachtig?

„We hebben maar vier weken meer.”

Nu was het mijnheer Velders, die dit zei.

„En men heeft mij gevraagd, of we tweede Kerstdag 's avonds in de kerk willen zingen. Wat denken jullie daarvan?”

Er was een gemompel van „O”, en „Leuk”, en „Eng”.

Marjo keek naar Lena's gezicht. Ze voelde het zelf als

hinderlijk, dat ze bij alles zich afvroeg: wat zou zij ervan denken?"

Lena keek net of ze zeggen wilde: maken jullie daarover zoveel drukte?

Nu ja, natuurlijk wist zij ervan!

„Dat is dus afgesproken.”

Mijnheer Velders scheen de gave te bezitten uit verwarde, losse uitroepen een antwoord te distelleren. Want niemand had eigenlijk „ja” of „neen” gezegd.

Maar er was ook niemand die tegen zijn conclusie in verzet kwam.

„Mooi. Dan doen we natuurlijk nog eens extra ons best. Ja?"

Nu was er een algemeen gemurmel van „Ja”.

„Waarom?"

Ze keken hem verwonderd aan. Dat sprak toch vanzelf? Hij verwachtte het toch zeker zelf ook? Stel je voor, dat ze lelijk en vals zongen! En je vader en moeder, en allerlei andere kennissen, die er naar luisterden!

Mijnheer Velders keek hen aan, alsof hij op een antwoord wachtte.

„Nou, dat spreekt toch zeker vanzelf!” zei er een.

„Omdat er zoveel mensen naar ons luisteren? Omdat we graag willen, dat ze mooi vinden, wat wij zingen?"

„Ja! Natuurlijk.”

„Dus: om onszelf? Om onze eigen eer?"

Nu leunde hij naar voren over zijn lessenaar.

Nu was het, of hij hen allen één voor één aankeek.

Sommigen schuifelden wat met hun voeten. Anderen keken vóór zich. Nog anderen kleurden.

Toevallig keek Marjo opzij naar Maartje. Toen zag ze haar ogen. Die glansden, vreemd en vreugdig.

Marjo wist ineens: Maartje begrijpt het.

Ze wist nog meer: Maartje is verder dan één van ons allen, omdat ze het moeilijker heeft in haar leven.

Dus — daarvoor diende het, dat je het moeilijk had, soms! Daarvoor moest het dienen! Je moest er door groeien!

Mijnheer Velders praatte weer.

„Als alle mensen zeiden, dat we prachtig zongen, en we deden het voor ons zelf — niet op de goeie manier — dan zou er voor onszelf geen zegen in liggen. Weet je, wat we moeten bedenken? Dat we, door ons zingen, een boodschap hebben te brengen. Aan de Zondagschoolkinderen; aan de oudjes in het Tehuis; aan de mensen in de kerk. Een boodschap, zó verheven, zó heilig, als er geen tweede op de wereld ooit bestaan heeft of bestaan zal. „Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.” Die boodschap is het waard, om zo goed en zo zuiver mogelijk tot de mensen gebracht te worden. Van die boodschap zingen onze kerstliederen. En dáárom moeten we ons best doen, goed te zingen. Dáárom.”

Het bleef even stil.

Toen zei mijnheer: „Laten we nu beginnen.”

En toen klonk er in hun zingen iets, dat er de andere keren niet was.

Tenminste: zo voelde Marjo het.

En ze was opnieuw blij, dat ze hieraan deel hebben mocht.

Maar er was nog een ander gevoel dan eerbied en vreugde in haar hart.

Er was ook onrust.

Want toen het pauze werd, toen was er niets veranderd.

Toen stond Lena weer, net als de vorige avonden, midden in een groepje meisjes en praatte, tot ze er een kleur van kreeg.

Haar lach klonk zo hoog en schel, dat haar vader een paar keer haar kant uitkeek.

En ook om Maartje heen waren meisjes. Wie weet, of ze niet dachten: ik wil wel Maartjes vriendin worden, als Lena boos op haar blijft.

Maartje praatte ook. Maar 't leek, of het niet van harte ging. Of ze aan iets anders dacht. Iets, dat moeilijk was.

Marjo praatte ook: met Riek; met een paar andere meisjes, die toevallig in de buurt van Riek stonden. Waarom zou ze

niet? Het was toch niet h  r schuld, als een ander verkeerd deed?

Maar het hielp niet, dat ze zo dacht. Wel voor een ogenblik, doch dan was het er weer: die onrust, alsof ze iets doen moest, en ze durfde niet. Ze was . . .

Nog ontweek ze het woord, dat zo'n onaangename klank had. Doch onderwijl wist ze, hoe tante haar aarzeling, haar onwil, zou noemen. Ze was te laf om te proberen, Lena en Maartje weer bij elkaar te brengen. En toch was de verwijdering door haar gekomen. Niet door haar *schuld*, maar toch door haar!

En hoe kon je ooit zingen: „Nu zijt wellekome, Jesu lieve Heer! Gij komt van alzo hoge, van al zo veer?” wanneer je niet alles doen wilde, om vrede te maken? Vrede ook tussen meisjes, waarvan je de een nauwelijks kende en de ander graag tot vriendin had?

Ze schrok van die laatste gedachte. Het was waar: ze wilde Maartje graag tot vriendin houden. Maar — was het misschien ook zo, dat ze 't wel goed vond, als Lena boos bleef?

Omdat ze dan Maartje voor zich all  n hield?

Omdat het met z'n drieën misschien niet meer zo prettig zijn zou?

Was het misschien ook een beetje zo?

Had ze er wel ooit een ogenblik over gedacht, dat Lena, ondanks haar branie, toch misschien ook wel een beetje verdriet had? Dat ze dit alleen niet wilde tonen? Dat ze daarom zo in het oog lopend druk en lacherig deed met anderen?

Ze hadden gezongen: „Uit hogen hemel daalt Hij neer, Ei-ja . . . Ei-ja. Gloria!”

Toen zei mijnheer Velders: „Ik zou dit graag proberen, zoals het er staat. De eerste regel door twee stemmen en dan het koor invallen. Ik had gedacht, dat ik vanavond de solisten zou kunnen aanwijzen . . .”

Hij wachtte even.

Marjo hoorde namen fluisteren.

Ze meende te verstaan: „Maartje! Lena!”

Mijnheer ging verder: „Maar ik geloof, dat het beter is, hiermee te wachten. Ik hoop, dat het een volgende keer wèl kan. Laten we het dus nog maar eens met z'n allen overdoen.”

Opnieuw zongen ze het Middeleeuwse Kerstlied. Maar Marjo miste de steun van Maartjes stem.

En Lena? Zong zij?

Ze durfde niet te kijken.

Dus: mijnheer Velders wist er iets van. Hij vond het niet goed. Hij vond zelfs, dat ze niet samen zingen konden. Zó niet. Maar dan kon hij . . . dan kon hij toch wel met Lena praten! Tegen haar zeggen, dat het zó niet mocht! Haar verbieden, langer lelijk te doen tegen Maartje!

Verbieden!

Alsof het iets hielp, wanneer je het verkeerde liet omdat je vader het je verbood! Alsof het niet uit je zelf moest komen! Uit je eigen hart! Omdat je zelf erkende, dat je verkeerd deed.

Er was even een soort verlichting geweest in die gedachte, dat mijnheer Velders wel ingrijpen zou. Alsof ze zich daar achter kon verschuilen.

Het duurde niet lang.

Als Lena en Maartje niet uit zichzelf weer bij elkaar kwamen, dan was er maar één mens, die proberen kon, het weer goed te krijgen. En die éne was zij, Marjo.

Hoe dichterbij de kerk kwam, waar de bus stopte, hoe trager Marjo liep.

Lena moest deze kant uitkomen; ze moesten elkaar wel ontmoeten. Als tenminste de bus er al niet langs was.

Deze mogelijkheid gaf meteen uitzicht op uitstel.

— Ik wilde, dat het waar was — dacht Marjo.

Toen maakte ze een beweging, of ze zichzelf door elkaar wilde schudden.

— Flauwerd. Je weet, dat het moet. En dus kan het ook. — Had ze daarvoor zo ernstig met tante gepraat, vanmiddag? „Ik kan er wel niets aan doen, maar het is toch door mij

gekomen. Ik wil zo graag proberen, of ik het niet weer goed krijgen kan”.

„Ik hoopte, dat je hiertoe komen zou,” had tante gezegd.

„En u zei het nooit! Ook niet, als ik er over wilde praten.”

„Ik wachtte, of je uit je zelf die weg zou gaan.”

Ze had even gezwegen.

Toen begon ze weer: „Ik weet niet, of ik het goed zie, maar 't lijkt me zo toe, dat moeder en Hermien er wel wat erg een gewoonte van maakten om voor jou te denken. En ik vind je nu oud genoeg, om voor je zelf te denken en te oordelen. Tenminste — 't is natuurlijk best, en erg verstandig, als je ouderen om raad vraagt. Zoals je nu met mij praatte, daareven. Maar je moet er niet altijd op wachten, dat een ander voor je *beslist*.”

— Dus: dat was het, waarom ze tante anders vond dan moeder! Daar vandaan kwam dat gevoel, dat soms wel prettig was en soms ook een beetje benauwend! Want het was wel prettig, dat een ander je zo'n beetje als volwassen ging beschouwen; maar het was ook moeilijk. Veel gemakkelijker was het, wanneer een ander eenvoudig zei, wat je moest doen en wat je moest laten. Zij althans vond het gemakkelijker.

Maar — dan bleef ze Marjootje en werd ze niet Marjo! —

En had ze daarom, alléén op haar kamertje, gebeden om moed? Om nu weer weg te willen lopen, nu het zover was?

In de verte was het geluid van een claxon; waar ze nu stond en wachtte kon je, omdat er een bocht in de straatweg was, een heel stuk van die weg overzien; daar scheen, door het donker van de avond, licht, dat al dichterbij kwam; nu zag ze ook het vakje, waarin de verlichte plaatsaanduiding, voor op de bus; nu . . .

Bijna was Lena haar nog ontglipt!

De bus stopte niet eens volkomen; gewend als ze was om heen en weer te reizen, stond ze met een sprongetje op de straat; er was verder niemand die uitstapte; de chauffeur zette meteen weer aan . . .

Marjo deed een paar haastige stappen.

„Lena, toe, ik wil je zo graag wat zeggen.”

Liep Lena langzamer? Stond ze stil? Of — had ze daarom zo'n haast met het uitstappen, omdat ze Marjo gezien had?

Marjo wist het niet.

Ze vroeg het ook niet.

Ze hoorde zichzelf praten en ze had er nauwelijks besef van, dat zij het zelf was. Iets dreef haar: de gedachte aan Maartje, aan het Kerstfeest, aan een paar regels uit een versje, die niet gezongen konden worden met onvrede in het hart.

„Je moet het geloven, Lena. Maartje kon er niks aan doen, dat ik met haar meeinging, die eerste Zondag. Tante had het gevraagd, omdat ik zo alleen was, en omdat ze wist . . . nou . . . omdat ze wist, dat ik erg verlegen ben en 't vreselijk zou vinden, alleen naar een vreemde kerk te moeten gaan.”

„Maar hoe kwam ze dan bij jullie? Toch zeker, omdat ze gehoord had, dat jij er was? Omdat ze 't wel leuk vond de eerste te zijn, die jou kende. Iets om mee te geuren: het nichtje van juffrouw Dijkman, helemaal uit . . . nou ja, wat kan het me schelen, waar je eigenlijk vandaan komt.”

Het klonk zo gek; eerst die heftigheid van Lena, en toen haar verwarring, omdat ze niet eens wist, waar Marjo woonde! Ze had aldoor gepraat over „stadsnuffen”, maar wist ze eigenlijk wel, of dit kind echt uit een stad kwam?

Ze stapte weer harder door alsof ze wilde tonen, dat zij nu het hare gezegd had en het hiermee wel uit was.

Maar voor Marjo was het niet uit.

Dus: dit dacht Lena! Dat Maartje zelf bij haar was geweest. Dat ze uit zichzelf was gekomen en haar vriendschap had gezocht! Het was niet omdat ze samen waren op die Zondag! Het was om wat ze meende, dat daaraan voorafging!

IJverig legde ze uit: „Maar zò was het niet. Tante vroeg het niet aan Maartje zelf. Die had ik niet eens gezien vóór ze me kwam halen, 's Zondags. Maar juffrouw Heldrig kwam 's avonds, toen ik er pas was. Ze wist niet eens, dat ik er al was. Ze dacht, dat ze tante misschien ergens mee helpen kon. De vorige avond was ze er ook geweest. Toen was ze gebleven, tot de zuster tante kwam helpen voor de nacht. Want die eerste dagen mocht tante zich haast niet bewegen. Nou,

en ik kan toch niet helpen, dat zij van tante houdt? Dat er zoveel mensen zijn, die van haar houden?"

„Ik zeg toch niks van je tante?"

„En toen vroeg tante het aan juffrouw Heldrig. Dat van de kerk, van het halen. En toen kwam Maartje 's Zondags."

„Niet eerder?"

„Nee."

Marjo werd ineens kwaad.

„En wat zou het nog, al was ze eerder hier gekomen? Jij had toch geen tijd; je was niet eens in Zanddorp! En 's avonds moest je leren. En al was je er geweest, dan mocht Maartje toch zeker nog wel vriendelijk zijn tegen mij? Als jij gekomen was, had ik 't ook leuk gevonden."

„Zeg je nu!"

„Ja. Als ik geweten had, dat je zo gauw kwaad was; dat je Maartje alleen voor jou wilde houden; dat je dit vriendschap noemt, misschien had ik het dan niet leuk gevonden."

— 't Was weer net als die keer bij To: nu ze eenmaal bezig was, zei Marjo dingen, waarvan ze zelf schrok.

Had ze 't nu erger gemaakt in plaats van beter?

„'t Kan mij wat schelen, wat Maartje doet! Laat ze d'r gang gaan! Ik heb op de Kweek vriendinnen genoeg."

Lena probeerde dit erg onverschillig te doen klinken.

„Waarom werd je dan kwaad?"

„Waarom vroeg zij niet, of ik meeging, jou aanhalen? Waarom wilde ze jou voor zichzelf houden?"

Dus: dat was het! Lena was jaloers!

„Tante vroeg jou voor 's avonds. Dat heeft Maartje toch zeker gezegd?"

„Ja."

„Nou dan."

Hun gesprek scheen op het dode punt gekomen. Ze liepen een poosje zwijgend naast elkaar.

't Was nog al een eindje, van de bus naar Lena's huis. Maar nu waren ze er toch haast.

Marjo begon weer: „Je weet best, dat je ongelijk hebt. Dat Maartje niets verkeerd deed. En je vader weet het ook.

Waarom liet hij jullie anders niet samen zingen?"

„Hoe weet je, dat *wij* het doen moesten?"

De meisjes zeiden jullie namen. Ik verstond het. En Riek vertelde, dat er nooit iemand anders solo zingt dan jullie. Omdat niemand zo'n goeie stem heeft als Maartje en als jij. En ik had het toch wel begrepen, omdat ik Maartje had horen zingen, 's Zondags, bij tante, en omdat ik het wist van jullie..."

„Stuurde Maartje je, om mij op te wachten?"

„Nee. Ze weet er niets van."

„Waarom kwam je dan?"

„Omdat ik voelde, dat het niet goed was. Dat we zo niet goed zouden kunnen zingen met Kerstmis, geen van drieën. Niet echt goed, zoals je vader het wil. En ik dacht, dat jij dat ook wel zo voelen zou. Omdat je... nou ja... omdat je het alles net zo goed weet als ik... Dat je 't alléén maar moeilijk vond om de eerste te zijn, en uit jezelf naar Maartje te gaan. En Maartje hoefde niet eerst bij jou te komen, omdat ze geen schuld heeft. En omdat het over mij ging, jullie ruzie, daarom dacht ik, dat ik proberen moest het weer goed te krijgen."

Ze stonden nu voor Lena's huis.

Lena schuifelde wat met haar voet over de grond, alsof ze geen antwoord wist.

Ineens zei ze: „Nou ja, ik ben d'r. Dáág."

Ze wilde het hekje openduwen.

Maar Marjo hield het vast.

Hakkelend zei ze: „Ik houd van Maartje, al ken ik haar pas. Ik zou vreselijk graag willen, dat wij bij mekaar konden blijven komen, zolang ik hier ben. Maar als jij weer goed wordt... als jullie denken, dat het beter gaat, wanneer er geen derde tussen komt... dan wil ik wel weg blijven. Bij Maartje... en uit de zang..."

Toen liet ze 't hekje los.

Lena zei ruw: „Klets!"

Meteen was ze in het donker verdwenen.

Het was echt weer Marjootje, die alléén de weg terug liep. Want ze hilde... Ze kon er niets aan doen. Ze bedoelde het

zo goed en ze bereikte niets, naar ze meende.

Hoe kon ze weten, dat Lena thuis d'r goed in een vaartje op de kapstok mikte en meteen door liep naar haar kamertje?

Dat ze daar, in d'r eentje, ook een deuntje hilde, zodat haar ogen nog rood zagen, toen ze beneden werd geroepen om te eten?

Hoe kon ze weten, dat mijnheer Velders en Lena daarna op mijnheers kamer een even ernstig gesprek samen hadden als zijzelf 's middags met tante?

En vooral: hoe kon ze weten, dat er later op de avond aan het meestershuis werd gebeld, en dat dit Maartje was, die naar Lena vroeg?

Dat ze toen een poos samen op Lena's kamertje zaten, en Lena lelijke woorden zei, niet over Maartje of over Marjo, maar over zichzelf? Dat ze een draak was geweest en een jaloers kind. Dat ze, zo gauw ze hoorde, dat er een nichtje zou komen bij juffrouw Dijkman, gedacht had: natuurlijk word ik gevraagd, om zolang haar vriendinnetje te zijn. En toen was het Maartje, die gevraagd werd.

Ze had wel echt gedacht, dat Maartje er uit zichzelf heen was gegaan, maar niet dáárom was ze zo kwaad geweest. Het was, omdat ze zich voorbij gegaan voelde. En ze had gemeend, dat Maartje op het avondje van de zang wel weer naar haar toe zou komen, maar toen was Marjo er ook geweest. En toen was ze opnieuw kwaad geworden. En later — ja — later wist ze al lang, dat ze verkeerd deed, maar toen was ze te koppig, om toe te geven. Ze had ook niets willen vertellen aan haar vader. Ze was ook kwaad op hem geweest, omdat hij dat zei over niet-samen-kunnen-zingen. Maar ze was ook verdrietig geweest. Want ze wist, dat ze niet zo doorgaan mocht. Dat vader gelijk had. En toen was Marjo gekomen en had haar van de bus gehaald...

Hier had Maartje verwonderd gevraagd: „Marjo? Wat wilde zij?”

Toen moest Lena dit eerst vertellen, en zeggen, hoe ze zich geschaamd had. Want Marjo kon er toch niets aan doen, dat ze ruzie kregen om háár. En dat ze toen wèl met vader had

willen praten, en hij gezegd had, dat ze naar Maartje moest gaan, als haar werk af was. En nu kwam Maartje bij haar.

Dit alles, tenminste voor zover het nodig was, hoorde Marjo de dag daarop van Maartje.

Dus: nu was het toch goed gekomen! Nu was het in orde!

Ze vroeg: „Zei Lena nog, hoe het nu verder moet? Ik bedoel: of ik bij jou blijf komen, 's Zondags, en zij ook, en jullie 's avonds hier?”

„Natuurlijk blijf jij komen. En Lena wil nu wel graag mee-gaan, 's avonds, als je tante het goed vindt.”

„Zeker vind ik dat goed.”

„Ik ben toch blij . . .” begon Marjo, en zweeg toen, terwijl ze een kleur kreeg.

„Wel?”

„Ik ben toch blij, dat we ook nog wel eens samen kunnen zijn. Niet altijd met z'n drieën. En natuurlijk vind ik het ook best, als je af en toe eens alléén met Lena gaat.”

„Komt wel in orde,” zei Maartje monter.

Wat ze niet zei was dit: dat ze feitelijk Marjo prettiger vriendin vond dan Lena. En dat ze voelde: al is Lena nu weer goed, en al zal ze de eerste tijd wel echt hartelijk doen, we raken toch van elkaar af. Als zij later ergens anders onderwijzeres wordt — als we mekaar niet dikwijls meer zien.

Deed ze pijn, deze gedachte?

Deed het méér pijn te vrezen, dat ze ook Marjo weer kwijt-raken zou, later?

Ze probeerde, deze vragen van zich af te schuiven.

Voor het ogenblik was alles in orde, daar kwam het op neer. Dat was goed. Om Lena, ja, maar vooral om dat andere: dat er nu niets meer was, dat haar blijdschap om het Kerst-feest remde.

Ze geloofde, dat Marjo dit net zo had aangevoeld als zij. Dat ze daarom met Lena had moeten praten.

En Lena begreep niet, dat *dit* het voornaamste was. Die was tevreden nu de ruzie, die haar hinderde, uit de weg was. Want ze had gezegd: „Ik vind het wel aardig van Marjo, dat ze me opwachtte, maar hoe kwam ze er eigenlijk toe? Eerst

dacht ik, dat jij het gevraagd had, maar ze zei van niet.”

En toen Maartje geprobeerd had, haar dit uit te leggen, had ze gezegd: „Vader, nou ja, als je eenmaal zo oud bent, dan neem je zo'n kleinigheid zwaar. Maar wij zijn nog jong. En als ik nou niet net met jou samen had moeten zingen, dan zou ik niet geweten hebben, waarom het niet even goed zou gaan als anders. Al was ik inwendig op iemand kwaad.”

Dit zei Maartje niet tegen Marjo. 't Was al moeilijk genoeg geweest, er met Lena over te praten. Maar 't gaf je wel een rustig gevoel te weten, dat Marjo in veel dingen net zo dacht als jezelf dat deed.

HET was nog betrekkelijk vroeg in de morgen. Marjo was klaar met het opruimen van de huiskamer, waar nu ook tante's bed stond.

„Ik heb graag, dat jij dit werkje voor je rekening neemt. Riek heeft toch al genoeg te doen. En jij beweegt je zo rustig. Riek is best voor d'r werk, maar bij haar thuis was het altijd: haast je, rep je. Zo'n groot gezin. Dat zit er nog bij haar in.”

Op deze manier had juffrouw Dijkman het werk verdeeld, toen Marjo pas in Zanddorp kwam. En al keek tante erg critisch toe, of ze geen ding vergat af te stoffen; en was ze er erg op gesteld, dat elk kussen en elk vaasje weer precies op z'n plaats werd gezet — Marjo vond dit werken onder tantes toezicht toch wel prettig. Ze wist, dat ze iets deed, wat nodig was, en dat ze er door leerde.

Ze wilde ook haar eigen slaapkamertje, boven, op orde houden, maar dit vond tante alléén nodig, wanneer Riek extra werk had. Vrijdags en Zaterdags, en 's Maandags, als er kopjes waren blijven staan van de Zondagavond-visite en er kleinigheden te wassen vielen.

„Verder is het voldoende, wanneer je je eigen bed opschudt.”

„En nu?” vroeg Marjo, toen ze klaar was.

„Wil je even boven kijken, of de kousen al droog zijn? Dan kan je die meteen stoppen. Als Maartje dan vanavond komt, kunnen jullie beiden met de wanten beginnen. Dat is leuker. Moet je er nog heen, om de wol uit te zoeken?”

„Nee, Maartje zou ze meebrengen, vanavond. Voor mij donkerblauw met wit en voor haar zwart met wit.”

„k Vroeg aan Riek, om de kousen beneden te brengen, maar ze heeft het zeker vergeten. Ze heeft ook lang werk boven, vanmorgen, dunkt me. Niets voor haar.”

„k Zal wel eens gaan kijken.”

Zingend liep Marjo de trap op.

De kousen hingen er niet meer. Had Riek ze dan toch afgenomen?

Ze riep: „Riek, heb jij m'n kousen?” en duwde meteen de deur van haar kamertje open, waar ze Riek bezig wist.

Die stond in een beetje vreemde houding aan de wastafel te wrijven.

Ze gaf ook geen antwoord op Marjo's vraag.

„Heb jij m'n kousen al meegenomen, Riek? Zeg, hou je extra kamerdag, dat je zolang op m'n wastafel wrijft? Die blinkt mooi genoeg hoor.”

Wat ze in 't geheel niet gewend was — Riek ging niet in op het grapje. Ze bleef staan zoals ze stond en zei: „Je kousen? Nee . . . ja toch . . . ze liggen op je bed.”

Ze had altijd een beetje een hese stem, maar nu praatte ze zo vreemd-onduidelijk en snufte ze ineens zo hard, dat Marjo vroeg: „Wat heb je? Ben je verkouden?”

„Nee.”

Nog altijd stond ze met de rug naar Marjo toe. Maar ze had opgehouden met wrijven.

„Wat dan? Wat scheelt je dan?”

„Niks.”

„Welles.”

Marjo kwam dichterbij. Het was wel niet al te licht in die hoek, maar ze meende toch heel duidelijk op het gladde mahoniehout van de wastafel, dat Riek zo hardnekkig aan het wrijven was, druppels te zien.

Resoluut pakte ze Riek beet en deed haar omzwaaien, met het gezicht naar het raam.

Riek, die hierop niet verdacht was, moest wel meegeven. Maar ze deed meteen een stap achteruit, uit het felle licht.

„Je hebt gehuild! Je huilt nog!” zei Marjo verschrikt. „Ben je ziek?”

Riek schudde heftig van nee.

Nu rolden de tranen langs haar wangen — langs haar spitse neus. Er was geen tegenhouden aan.

„Heb je wat gebroken? Iets van tante of van mij?”

Marjo wist, hoe vreselijk Riek het vond, als ze een of ander

... EN DUWDE METEEN DE DEUR VAN HAAR KAMERTJE
OPEN (bldz. 146).

ongeluk had. „Net of ik niet deug voor mijn werk,” zei ze dan.

Weer schudde Riek heftig van nee.

Maar nu viel ze neer op de stoel, die 't dichtst bij haar stond, en met de handen voor haar gezicht snikte ze zo hard, dat Marjo dacht: straks hoort tante het beneden.

„Maar wat heb je dan toch?”

„M'n moeder is ziek.”

„Erg?”

Riek schudde ontkennend.

„Wou je naar huis om te werken? Ik kan het hier wel af.”

Weer een ontkennend hoofdschudden.

„Maar wat dan? Toe, zeg het dan! Of ga mee naar tante en vertel het haar.”

„Nee, zij mag het niet weten. Zij juist niet.”

„Waarom niet? Dat is toch heel gewoon, als je moeder ziek is, dat je haar dan wilt helpen. Of ben je bang, dat tante je daarom wegsturen zal? Zo is ze toch niet.”

„Nee, niet daarom.”

„Waarom dan wel?”

„Geurt . . .”

„Wie is Geurt nou weer? En wat moet hij?”

„M'n broer.”

„Is die ook ziek?”

„Hij heeft gestolen!”

„Wat? Gestolen?”

Van schrik deed Marjo een stap achteruit.

„Zie je nou wel: je loopt zelf al weg,” snikte Riek.

„Ben je mal? Ik schrok. Nog al wiesdes. Maar dat kan jij toch niet helpen?”

„'t Is toch mijn broer!”

„Nou ja . . .”

Marjo wist echt niet, hoe ze hiermee aan moest.

Riek zei, tussen haar snikken door: „Je tante mag het niet weten, hoor. Ik zou me doodschamen, als ze wist, dat ik een zuster ben van een dief. En als er wat gebeurde . . . als er hier wat weg raakte . . . en ze dacht dat ik . . . dat ik ook . . .”

„Maar dat zou tante nooit denken!”

„Ik zou toch 't gevoel hebben, dat ze 't wel dacht. Als ik wist dat zij het wist!”

Ja, daartegen viel niet te redeneren!

Marjo vroeg: „Vertel dan tenminste rustig, wat er gebeurd is. Want zo kan ik er geen touw aan vastknopen. En ik kan ook niet zo lang hier bij je boven blijven. Tante zal straks toch wel vragen, waar ik bleef. Even m'n kousen halen. En nu sta ik hier al zo lang.”

„Ga dan maar gauw naar beneden!”

„Kan je begrijpen. Eerst moet ik weten, wat er aan de hand is. Eerder ga ik niet.”

Toen vertelde Riek, nog wel snikkend af en toe, maar toch zo, dat Marjo begrijpen kon.

Ze had 's morgens, omdat haar moeder ziek was, nog gauw de bedden opgemaakt boven. Geurt was al naar z'n werk. En toen had ze meteen het zware veren bed, dat ze nog van moeders mevrouw gekregen hadden, en dat moeder-zelf zo slecht opschudden kon, omdat ze er pijn in de rug van kreeg, om willen keren. „Moeder vraagt dat altijd aan mij, als het te hobbelig wordt. Ze zegt, dat ze 't ook nooit zou gekregen hebben, als een matras niet veel makkelijker was. Want veren bedden bennen duur. Maar nou zie je ze niet meer.”

Marjo knikte maar eens bij deze wijsheid. Riek moest voortmaken met haar verhaal!

„Nou, en toen lag er van alles onder: pakjes spijkers, bij Geurt z'n baas vandaan en doosjes sigaretten en een pakje potloden.”

Marjo moest haar best doen niet meer te tonen, hoe erg ze dit vond. Want dan begon Riek weer te huilen. Ze was er na aan toe, dat zag je zo.

„En gisteren hadden ze 't bij ouwe Kee in 't winkeltje d'r net over, dat ze wel voorzichtig mocht zijn, en 's avonds vroeg d'r deur op slot doen, want dat er vreselijk gestolen werd op het dorp. En dat ze de daders maar niet konden pakken. Ze hadden ook al een paar keer, als het donker was, van een mevrouw de handtas afgenomen. Zo maar uit d'r handen gegrepen. Dat was dan iemand op een fiets, die dat dee. En

Kee zei, dat ze al wel eens gedacht had, dat ze doosjes sigaretten te min had, maar ze had het zich ontgeven. En die doosjes in Geurt z'n bed, dat waren dezelfde als die Kee verkoopt. Zo'n ouwe stumper te bestellen, 't is een schandaal!"

„Je moet het zeggen, thuis," ried Marjo. „Dan kan Geurt het weerom brengen, en dan vertellen ze 't misschien niet verder."

„Dat durf ik juist niet," zei Riek. „Want m'n moeder zou d'r wat van krijgen en m'n vader is zo driftig. Die slaat Geurt half-dood, als hij er wat van gewaar wordt."

„Dan moet je het tegen Geurt zeggen, dat je 't weet. Dat hij 't zelf weer goed maken moet, als hij niet wil, dat je vader het te weten komt."

„Geurt is ook zo driftig!"

„Is hij ouder dan jij?"

„Nee! Een paar jaar jonger. Maar hij is veel sterker."

„Hij zal jou toch niet slaan, als hij weet, dat dan juist alles uitkomt."

„Nee. Misschien niet."

„Nou dan . . ."

„Maar jij zegt niks tegen je tante! Ik zou me dood schamen! Ik schaam me nou al voor jou!"

„Gekheid. Nee, als 't anders kan, zeg ik niets. Maar jij moet me vertellen, of Geurt het weerom gebracht heeft. Of hij 't weer goed gemaakt heeft. Als hij dat niet wil, moet iemand het weten. Iemand, die ouder is dan wij."

„Ja . . ."

Riek zei het aarzelend.

„Als de politie er achter komt, wie het deed, en wij wisten ervan en zeiden niets, nu, ik weet, dat dit niet goed is."

„Nee . . ." zei Riek. Maar Marjo hoorde best, dat het niet van harte ging.

„Maak nou wat voort. Tante vond al, dat je zo lang boven bleef. Ze zal mij wel vragen, wat er was."

„Wat zeg je dan?"

„Dat je wat van streek was. Dat je moeder ziek is en ik je wat geholpen heb. Dan kan je vroeg weg vandaag en . . ."

„Ja. Anders ontkomt Geurt me nog. Hij zwerft tegenwoordig altijd op straat, 's avonds. Daar is vader soms al zo kwaad om. Maar soms moet hij ook naar de tekenschool, en dan weet je niet, of hij dáár is of op straat.”

Met de kousen in de hand ging Marjo naar beneden.

Was het nu goed, dat ze beloofd had te verzwijgen, wat er met Riek aan de hand was? Of bleef het verkeerd, al deed ze 't om Riek?

„Jullie hadden nog al zo'n gesprek boven,” zei tante.

„Ja. Riek was wat van streek. Haar moeder is ziek. Ik vroeg, of ik haar helpen zou, dan kon ze vroeg naar huis.”

„Ze had al lang klaar kunnen zijn boven. Dan was ze vanzelf vroeg.”

„Ja.”

Marjo zocht ijverig naar passende stopzij.

Haar tante vroeg niet verder.

Er was méér, dat begreep ze zo wel. Maar ze zei niets. Ze wilde wachten, of Marjo er vanzelf over begon. 't Was juist voor háár wel goed, dat ze eens zelf over de dingen piekerde en er niet dadelijk mee bij een ander kwam. Wanneer het iets was, dat verteld moest worden, dan zou ze er wel de een of andere keer mee voor de dag komen. Dat geloofde ze zeker. —

Marjo had telkens last, dat haar gedachten afdwaalden naar het geval met Geurt.

Als de politie er eens achter kwam, dat *hij* het deed, eer Riek thuis was!

En — deed hij het wel alléén? Waren er niet nog anderen? Een complot? Het moest haast wel! Wat zouden die zeggen en doen, als hij de boel verried? Zou hij dat wel durven?

's Avonds kwam Maartje.

Juffrouw Dijkman was te gezond, om niets te doen.

Ze kreeg wel bezoek; ze breide en haakte voor zichzelf en voor arme kinderen, maar ze had toch voorgesteld, Maartje en Marjo samen wat handwerkles te geven. Dat zou voor haar zelf de tijd korten en de meisjes vonden het aardig.

Nu gingen ze Noorsche wanten breien, een ingewikkeld patroon, met een mannetje en een vrouwtje en grote sterren

er in gebreid, en aan de binnenkant allemaal kleine figuurtjes. En om de bovenkant slingers van de lichte wol. Ze moesten het patroon eerst uittekenen op geruit papier, en Marjo zuchtte: „O, als ik daar maar wat van terecht breng.”

Maar Maartje vond: „Juist prettig, als het niet zo eenvoudig is.”

Ze werkten in gespannen aandacht, er was geen gelegenheid, met iets anders bezig te zijn.

Marjo, die eerst telkens gedacht had: nu is Geurt wel thuis van z'n werk; nu praat Riek misschien met hem; nu is hij misschien wel op weg naar ouwe Kee of naar z'n baas — maar zal hij wel durven? En als z'n baas nou toch eens kwaad wordt, en hem wegjaagt? Zou hij de pakjes misschien stilletjes terug kunnen leggen, zonder dat iemand het merkt? Maar is dat wel voldoende, als je kwaad doet, en je zegt het niet, maar je probeert het stilletjes weer goed te maken? — Marjo kreeg geen gelegenheid meer, aan iets anders te denken dan sterren en figuren en slingers, die precies op de juiste plaats getekend moesten worden, anders werd de hele want verkeerd.

Later breiden ze nog wat aan het boord van de want, dat was eenvoudig, maar ze had toch zo'n kleur van de inspanning, dat tante vond: „je moest Maartje nog maar even weg brengen, terwijl de zuster mij helpt voor de nacht; anders slaap je niet, straks.”

Marjo liep met Maartje mee; die liet iets los over haar wensen en verlangens: dat ze zo graag naar een industrijschool zou gaan, om van allerlei handwerken te leeren, en dan later een stukje van hun zaak alleen voor haar, waar ze handwerken zou kunnen verkoopen en alles, wat ervoor nodig was. „Als mijn broertjes of één van hen beiden, dan later de zaak van moeder overnemen, heb ik mijn eigen gedoetje, en zit ik hen niet in de weg, als ze trouwen.”

Het klonk zo komisch, over de wilde bengels, die Maartjes broertjes waren, te horen zeggen: „als ze trouwen”, dat Marjo even lachen moest.

Toen vroeg ze: „Maar waarom doe je dat dan niet?”

„Moeder wil het niet graag.”

„Waarom niet? Denkt ze, dat het niet kan? Dat er geen klanten zullen komen om handwerken, bedoel ik?”

„Dat misschien ook. Maar als ik het eerst in onze eigen winkel probeer, kost het niet zoveel. Dat zou moeder wel voor me over hebben. En als het niet ging, nou, dan was het voor mij een teleurstelling, maar ik had het dan tenminste geprobeerd. En wat je geleerd hebt, is nooit weg.”

„Maar waarom wil je moeder het dan niet?”

„Ze is bang, dat het te vermoeiend voor me zijn zal. Dat zegt ze tenminste. Maar . . .”

Maartje brak ineens af.

„Nou? Maar?”

„Ik denk, dat het wat anders is. Dat ze me niet onder vreemden wil laten gaan, die me misschien zullen uitlachen. Andere meisjes, bedoel ik . . . Moeder wil me sparen. Maar ik wil niet gespaard worden. Niet zo! Ik ben toch ook jong! Ik weet best wat ik *niet* kan. Een heleboel dingen niet. Maar ik weet ook, wat ik wel kan. Tekenen en handwerken en kleuren kiezen en in de winkel helpen. Als ik dat proberen mocht! Maar dan moet ik het *goed* kunnen. Beter dan een ander. Ik moet zelf weten en voelen, dat ik het goed kan. Omdat . . . nou ja, omdat dat andere me anders toch weer naar beneden duwt.”

Maartje zei het heftig. Zo kende Marjo haar niet.

Ze wilde iets vragen — nu — terwijl Maartje vertrouwelijk was.

Ze durfde het niet.

Toch deed ze het, fluisterend haast:

„Vind je 't niet erg moeilijk soms? Niet erg onrechtvaardig, dat jij . . . zo . . . en een ander kan alles . . .”

Ze schrok zelf haast van dat woord „onrechtvaardig”. Maar het was telkens in haar gedachten geweest: waarom is Maartje zó, en een ander flink en recht? Ze moest het een keer uitspreken.

Maartje zei: „'t Was soms heel moeilijk, ja. Vooral, toen ik het goed ging begrijpen. En moeder, die me niet binnen liet

komen, als er vreemden waren, niet omdat ze zich schaamde over mij, maar omdat ze hun meelijden niet wilde . . . Ik heb er vaak om gehuild . . . En 't was zo moeilijk, dat ik er niet met moeder over kon praten, omdat zij dan ook huilde. En ze heeft al zorg genoeg met alles, waar ze alléén voor staat, al gaat de zaak ook goed. Maar later kon ik het dragen; ik werd geholpen; je begrijpt wel, wat ik bedoel. Onrechtvaardig? Nee, dat kan immers niet? Als God het niet zo bedoelde, was ik immers niet zo? En dan dient het toch ergens voor, al weet ik niet waarvoor? En ieder mens heeft wel wat; van de één zie je het en van de andere niet, dat is het verschil."

Marjo dacht terug aan die avond, dat ze samen zongen en ze ineens geweten had: Maartje is verder dan wij, omdat ze het moeilijker heeft.

Ze zei: „Ik heb eigenlijk niets, dat me hindert. Nou ja, kleinigheden soms. En natuurlijk zou ik wel willen, dat vader er nog was. Maar jij hebt ook geen vader meer."

Maartje vond: „Wees daarvoor dan dankbaar. Misschien moeten er mensen zijn, die 't zelf niet moeilijk hebben, omdat ze dan veel vreugde kunnen geven aan anderen."

„Ik weet niet, of je dat dan juist wel kan. Of je 't wel begrijpt van anderen. Of je niet teveel met jezelf bezig bent."

„Jij begrijpt het wel," zei Maartje.

„Je bedoelt?"

„Dat ik dit zo prettig van je vond, toen je me pas zag: dat je 't wel zag, en er van schrok, maar je probeerde niet, erg lief te zijn en ook niet om te doen, of je 't niet merkte. Je was zo heel gewoon, alsof je 't vanzelfsprekend vond, dat ik zo was, en je daarover niet hoefde te denken of te praten."

„Wat ben ik blij, dat je dit zegt! Ik hoopte zo, dat je 't op die manier voelen zou! Maar nu praatte ik er toch wel over!"

„Nu kon het wel. En ik begon zelf."

Ze liepen even zwijgend naast elkaar; toen zei Maartje: „'t Is zo donker, en jij bent hier vreemd; ik loop nog een eindje mee terug."

En toen deden ze net als alle jonge meisjes, die mekaar

wegbrengen: nog even halfweg — en. nog een klein eindje . . .

Toen Marjo in bed duikelde, was ze te vervuld met wat Maartje gezegd had, om nog weer aan Riek en Geurt te denken.

Maar 's morgens, zo gauw ze Riek zag, was het weer in haar gedachten terug.

Want Riek keek haar zo veelbetekenend aan, en ze zag er zo terneergeslagen uit, dat ze begreep: het is niet in orde gekomen. Op de een of andere manier hapert er wat.

Toen de kamer klaar was, vroeg ze: „Zal ik de spruitjes nog maar even schoon maken? Dat houdt zo op en ik geloof niet dat Riek d'r moeder al beter is.”

Tante vond: „Je kan er wel mee hier komen, als het in de keuken te koud is om te zitten. Zo'n petroleum-vergasser geeft wel warmte genoeg als je bezig bent, maar als je stil zit . . . en je bent er niet aan gewend . . .”

Marjo zei: „In m'n schone kamer zeker. Met die blaadjesrommel!”

En haar stem leek daarbij zo precies op die van Riek, die ook altijd dergelijke dingen zei, dat haar tante er om lachen moest.

„Als Riek dan maar niet zegt: „in mijn schone keuken zeker!”

„Nee, want die is nog niet gedaan.”

Zo kregen ze vanzelf gelegenheid om te praten. Want het was niet te denken, dat twee jonge meisjes, die goed met elkaar overweg konden, samen in één keuken zouden bezig zijn en niets tegen elkaar zeggen.

„En?” vroeg Marjo gespannen.

„Niks hoor.”

Riek zei het moedeloos.

Marjo's hele wezen was één vraag.

„Toen ik dacht, dat hij thuis zou komen, maakte ik, dat ik wat in de schuur te rommelen had. Met emmers en zo. En toen hij d'r aan kwam, zei ik het. En dat hij alles weerom moest brengen, anders zei ik het tegen vader.

Nou, eerst werd hij kwaad en schold hij me voor „steekneus”. En later lachte hij en zei hij: „D'r is immers niks. Je heb je wat verbeeld. Ga zelf maar kijken.”

En toen ik ging, en 't bed omwoelde, was er niks. Zeker had hij 't 's middags al weggenomen. Dat kon best, nou moeder op bed lag en niks zien kon buiten.

En toen Geurt de straat op wou, liep ik hem achterop, en zei ik: d'r was wèl wat, vanmorgen. Als jij 't niet zeggen wil, ga ik naar vader.”

Nou, eerst lachte hij en later werd hij kwaad en nog later zei hij: „Ik kan 't immers niet goed maken, al wilde ik! En pas maar op, dat niemand hoort, wat jij weet, want dan ben je d'r bij.”

Ik zei: „van de politie zeker. Kan je denken.”

Maar hij zei: „Politie, welnee. Andere lui.”

Ik vroeg vanzelf: „Wie?” want ik had ook al gedacht, dat er hier meer achter zaten. Dat hij de spullen wel bij een ander gebracht zou hebben.

Hij zei: „Ken je begrijpen, dat ik je dat vertel.”

Ik zei: „Dan moet vader het weten”.

En hij zei weer: „Dan zeg ik nog niks. Als ik wat zeg, kan 'k beter nooit meer op 't dorp komen.”

En zoals hij dat zei begreep ik, dat hij bang was.

Hij praatte nou ook anders; niet kwaad meer, maar zo, dat ik medelijden met hem krijgen zou. Dat hij er graag af wezen wou, maar niet kon, want ze hadden hem nou in hun macht.

„Dan vliegen ze d'r toch zeker zelf ook in,” zei ik. Maar hij zei: „Denk je maar. Daar bennen ze te leep voor.”

Nou, en 't hielp allemaal niks, en toen ik weer binnen kwam, kreeg ik nog op m'n kop van vader, omdat ik ook al de straat op wilde 's avonds. En ik kon niet zeggen hoe of wat. En ik had nog tegen Geurt gezegd: „Schei er dan nou mee uit, dan komt het misschien niet aan 't licht, dat jij het was.” Maar hij zei: „Kon ik dat maar.” En toen was 't net, of hij zelf wel schreeuwen wou, en zei hij een lelijk woord, dat ik 't niet merken zou.”

Riek veegde weer langs haar ogen.

Marjo vergat de spruitjes.

Hoe moest je daar nu mee aan? 't Kon toch niet, dat je dit voor je hield? Maar als dan de politie kwam bij Riek d'r moeder aan huis, en die werd erger ziek van de schrik? En Geurt moest misschien naar een tuchtschool of zo, en Riek zou niet meer de oude Riek wezen van schaamte, en de anderen, die misschien méér schuld hadden, die kende je niet!

Riek zuchtte: „Ik ben zo bang. Iedere keer, als ik wat vreemds hoor, schrik ik me een ongeluk. Hier al. Ik zal 't nooit voor me kunnen houden, thuis. Vader merkt zeker, dat er wat is. Ik zou ook wel willen, dat hij 't wist, als hij maar niet zo driftig was. Hij zou een ongeluk kunnen begaan aan Geurt en er dan z'n levenlang verdriet van hebben!”

Marjo moest dit wel geloven, al begreep ze 't niet goed. Konden vaders zo zijn?

Ze dacht ineens weer aan wat ze een keer tegen Emmy zei: „Als je maar één mens hebt, waarvan je echt houdt, dan moet je ook niets voor hem verzwijgen, dunkt me.” Die éne was ook een vader — Emmy's vader. Konden vaders zo ongelijk zijn? Want van mijnheer Van Sloten zou ze nooit geloofd hebben, dat die zo driftig worden kon.

Was het, omdat alles bij Riek zo anders was? Dat ze armer waren, en méér zorg hadden, en haar vader alle dag hard werken moest, en de kinderen al gauw moesten verdienen? Kwam het daardoor? Of niet?

Ze wist het niet.

Ze zei bedachtzaam: „Iemand moet dit weten. Iemand moet het aan je vader zeggen. We mogen dit niet stil houden. En als Geurt bang is voor andere jongens, dan moet hij ook geholpen worden. Als ik het toch maar tegen tante zei?”

Riek vond: „Je tante kan immers niets doen! Ze mag nog niet eens lopen. En ze is een vrouw!”

Dit laatste vond Marjo geen bezwaar. Tante kon toch zeker net zo goed met Rieks vader praten als een man!

Riek zei weer: „En als je tante er wat van hoort, dat mijn eigen broer een dief is, een lelijke, gemene dief, die ouwe

mensen besteelt, dan blijf ik hier niet. Dan ga ik weg. Van het dorp weg."

En al vond je dit nu nog zo dwaas, en al was je er zeker van, dat Riek-zelf later, als alles voorbij was, het ook dwaas zou vinden — het was heel goed te zien, dat ze het nu meende.

„Weet jij dan iemand? De dominee misschien?"

„Nee. Die is hier pas. Die kent ons nog niet eens!"

„Ja, maar wie dan wel?"

„Ik weet niet."

Marjo dacht, een beetje ongeduldig: zo schieten we niets op. Maar Riek keek zo ongelukkig! 't Was ook net, of haar handen verkeerd stonden, zelfs voor 't heel gewone werk. Ze begon telkens ergens aan en dan keek ze weer, of ze niet wist, waarmee ze eigenlijk bezig was.

„Denk er dan nog eens over. Mijn spruitjes zijn klaar, en ik moet nog een boodschap doen voor tante."

Op weg naar de winkel kwam Marjo voorbij de school.

Ze hoorde de kinderen zingen.

Ze dacht aan het Kerstfeest, dat nu vlak bij was. Aan hun eigen zang. Aan mijnheer Velders en aan wat hij gezegd had. waardoor het zoo gekomen was, dat zij Lena opwachtte.

En ineens bleef ze bijna staan.

Mijnheer Velders! Hij kende Geurt, want Riek had gezegd, dat ze allemaal bij hem op school hadden gegaan. Als hij wist, wat er aan de hand was, zou hij wel raad kunnen schaffen. Hij zou weten, wat gedaan moest worden — wat goed en recht was — maar hij zou ook aan Geurt zelf denken.

Met haastige stappen nam ze de terugweg.

Ze kwam voorbij de winkel van juffrouw Heldrig; Maartje zag haar en zwaaide een groet. Zij zwaaide terug met haar pakje. Dat wilde zoveel zeggen als: „ik heb nu geen tijd." Maar het was niet om die boodschap en omdat tante wachtte, dat ze niet naar binnen ging. Het was om Riek, om wat ze tegen Riek moest zeggen!

Riek zuchtte.

Riek zei: „O, maar dat durf ik nooit. En ze zullen het thuis

merken! Als ik weg ga; als ik m'n goeie goed aan doe. En met mijn daagse kleren kan ik toch niet naar den meester gaan!"

Marjo vond, dat dit niets hinderde, maar Riek was niet van die gedachte af te brengen. Ze had soms vreemde ideeën, waaraan ze halsstarrig vast hield. Of — was het een uitvlucht?

Marjo wist het niet.

Marjo vroeg iets, wat de Marjootje van een paar maanden terug zeker nooit had durven zeggen: „Zal ik voor je gaan?"

Riek kreeg een kleur.

Riek hilde weer haast.

Ze zei „Nee!"

Maar ze bedoelde: „Ja, graag."

Het trof, dat tante 's avonds bezoek kreeg van een goeie kennis.

Ze zei tegen Marjo: „Als je soms nog een poosje naar Maartje wilt? Juffrouw Vlieger zet wel thee voor ons beiden. Ze weet hier de weg."

Marjo ging — niet dadelijk naar Maartje, maar de weg op naar Lena's huis.

Ze liep het voorbij; — ze ging een laan in; — ze kwam weer terug; — ze stond, aarzelend, voor het hekje.

Eindelijk lichtte ze de klink op.

Als mijnheer nu maar thuis was!

Lena's zusje dacht, dat ze om Lena kwam. Ze zei al: „Leen is in de stad gebleven, vanavond. Er was iets — een uitvoering, geloof ik."

Ze keek een beetje gek, toen Marjo naar haar vader vroeg.

Een ogenblik later zat ze in de studeerkamer en vertelde ze.

Soms moest ze iets over zeggen; zij zelf dacht al twee dagen aan weinig anders, en voor mijnheer Velders was dit alles vreemd.

Maar hij zei precies, wat ze gehoopt had: „Ik ben blij, dat je mij zo vertrouwt. En Riek ook. Ik moet er rustig over denken, hoe we dit zullen aanpakken. Maar breken jullie beiden er je hoofd maar niet langer over. Dit is werk voor

volwassen mensen.”

Marjo vroeg nog iets.

„De politie? Is het mogelijk, dat de politie er buiten blijft? Riek zou het zo vreselijk vinden. Ze schaamt zich nu al. Ze zegt, dat ze weg gaat, als tante er wat van hoort. En ze houdt echt van tante.”

Mijnheer Velders keek ernstig.

„Ik weet het niet. 't Hangt er van af, hoe erg alles blijkt te zijn. En voor een deel hangt het van Geurt-zelf af. Of hij berouw heeft, echt berouw. Of dat hij alléén maar zoveel bekent, als hij niet ontkennen kan. Om z'n vader en moeder hoop ik, dat we de zaak kunnen sussen. 't Zijn zulke flinke mensen. Maar Geurt zocht altijd verkeerde kameraden. Op school al . . .”

Hij stond op, om Marjo uit te laten.

„Als ik niet wist, dat je een nichtje bent van juffrouw Dijkman, zou ik het nu gaan vermoeden,” zei hij nog.

Marjo keek verwonderd.

„Omdat zij ook altijd klaar staat om andere mensen te helpen. Want het is niet de eerste keer, dat je hier bij m'n huis bent voor een ander, wel? Al kwam je toen niet binnen.”

Marjo kreeg een kleur.

Ze dacht: Lena! Hij weet, dat ik toen met haar praatte!

Ze was toch blij, om wat hij zei. Om de stevige hand, die hij haar gaf. 't Leek de hand van een kameraad; een sterke kameraad.

Hoe alles daarna precies ging — wat er afgesproken, — wat er beleden werd, — Riek noch Marjo hoorden er alles van. Dat was ook niet nodig. 't Was voldoende te weten, dat een taak, die voor haar beiden te zwaar was, door anderen werd overgenomen. Dat jezelf moed genoeg had gevonden, om naar dien ander toe te gaan.

Eén ding wist Riek zeker: Geurt had niet willen zeggen, wie de anderen waren. Ook niet tegen mijnheer Velders.

Durfde hij niet?

Op school klikte je ook niet, al wist je, dat je vrienden ver-

keerd deden.

Maar wàs dit klikken?

En nog een ding wisten ze: al leek het eerst of het met de winkeldiefstallen gedaan zou zijn — het was niet echt uit.

Misschien waren de dieven voorzichtiger geworden.

Waarschijnlijk had Geurt toch kans gezien, hen te waarschuwen, al mocht hij 's avonds niet meer van huis. Zelfs niet voor de tekenlessen.

„Als hij toont, dat hij voortaan flink wil oppassen en geen verkeerde dingen doen, zal ik hem zoveel leren, dat hij 't verder kan brengen in de wereld dan gewoon timmermansknechtje. Maar mijn tijd is te duur voor deugnieten.” —

Riek had gehoord, dat mijnheer Velders dit zei, toen hij bij hen in de kamer zat en ze allemaal, behalve Geurt, door vader naar bed waren gestuurd.

Mijnheer Velders had een zware stem; de zoldering boven hun kamer was maar dun en Rieks bed stond in die hoek — en, ja, had Riek, die toch feitelijk alles had uitgebracht, al mocht ze nu van niets weten, nog niet eens extra geluisterd?

Marjo dacht van wel, al zei ze het niet.

Ze vermoedde ook, dat tante meer wist, dan ze uitliet.

Ze praatte over niets en Marjo vroeg niets. Want geen van beiden wilden ze Riek missen. En als die eens echt gemeend had wat ze zei over weggaan, als juffrouw Dijkman hoorde, wat Geurt gedaan had? . . .

KERSTMIS bracht een verrassing: moeder en Hermien kwamen!

Moeder zei: „Je ziet er goed uit. 't Lijkt, of je gegroeid bent. Vind je ook niet, Hermien?”

Ja, Hermien vond het ook.

Ze zei het alléén een beetje anders.

„Ik geloof, dat ze méér volwassen is geworden.”

Moeder noemde haar nog altijd „Marjootje”.

Och, van moeder klonk dit ook heel gewoon. Maar Hermien nam al gauw, zonder verdere uitleg, tantes manier van zeggen over. En dat was prettig.

Ze bleven tot na Nieuwjaar.

Toen vroeg moeder: „Kom je al gauw weer thuis?”

Marjo aarzelde met het antwoord.

't Was prettig geweest, ze beiden terug te zien.

Ze wilde ook wel weer naar huis, zeker wel. Maar *nu* al? En — wat moest ze er doen? *Hier* had ze haar werk; hier was Maartje, met wie ze nog graag veel wilde bepraten; hier . . . ja, ze wist niet hoe of wat, maar 't was net, of ze nog niet klaar was met alles.

Ze zei: „Tante kan me nog niet missen, wel?”

Haar tante lachte.

„Nou, als 't moest . . . ik hompel al weer zo'n beetje met mijn stok door de kamer; ik zou wel naar de bel kunnen gaan, 's middags of 's avonds, als Riek weg is.”

„En als u dan weer valt?”

Marjo vroeg het verontwaardigd.

„Eerlijk gezegd houd ik je liever nog een poosje.”

Moeder vertelde: „We spraken al af, tante en ik, dat je nog wat mag blijven, als je zelf wilt. Ik heb nu gezien, dat de lucht je goed doet. En eer tante weer even flink loopt als vroeger, zullen er nog wel wat weekjes verlopen.”

„Als het ooit zover komt! 'k Ben dankbaar, hoor, maar ik vergeet mijn leeftijd niet.”

„We willen er 't beste van hopen. In elk geval kan je Marjootje nog wel een poosje gebruiken. En voor haar is het prettig, als dat andere meisje tenminste accoord gaat met je plannetje.”

„Welk plan?”

Marjo kon niet laten, het te vragen.

„Kijk, ik vond, als je nog hier wilde blijven, dat je dan wat meer te doen moest hebben. Nu ik je niet meer voor alle wissewasjes behoef te roepen. Echt werk, bedoel ik. En nu dacht ik er over, jou en Maartje kantslossen te leren. Jij kan mijn kussen gebruiken en Maartjes moeder zal voor haar wel een nieuw willen koopen. Ze is blij, als ze haar een extra pleiziertje kan gunnen.”

Marjo dacht aan hetgeen Maartjes moeder haar *niet* gunde. Maar ze zei het niet. Het was immers geen onwil! Alleen maar angst, dat Maartje er méér verdriet dan genoeg van hebben zou.

En deze lessen samen, met tante als onderwijzeres — ze zouden er beiden van genieten!

Ze wist niet, dat tante nog méér tegen moeder gezegd had dan dit ééne over de lessen.

„Je moest haar nog een poosje hier laten. Het doet haar goed. Toen ze kwam, was ze een onzelfstandig kind, dat gauw terugschrok voor alles, wat vreemd was. Ze heeft hier al heel wat geleerd. Ik bedoel niet: kamers doen en zo, maar andere dingen. Misschien heb je 't wel gemerkt. Als ze nog een poosje blijven mag, leert ze nog wat meer zelfstandigheid. Of — vind je mijn kijk op haar karakter verkeerd?”

En moeder had toegegeven: „Nee. Je ziet het wel goed, geloof ik. Je moet denken: ze was de jongste thuis. Zoveel jonger dan Hermien. Ik beschouwde haar altijd nog als een kind. Misschien was dat niet goed. Eerlijk gezegd overviel het me, dat we moesten denken over haar toekomst. Over wat ze worden wil, later. Ik vond het wel prettig, dat ze nog wat afhankelijk bleef. Dat ze mij nog zo nodig had...”

„Maar natuurlijk blijft ze je nodig hebben. Alleen maar op een andere manier! En je moet niet vergeten, dat wij niet jong meer zijn, Em. Jij niet en ik niet. Je ziet aan mij, hoe gauw er iets kan gebeuren. Nu was het enkel mijn been; het had erger kunnen zijn. Stel je voor, dat jou iets overkwam, en dat Marjo nooit geleerd had, op eigen benen te staan. Ergens zelf de verantwoordelijkheid voor te dragen!”

Moeder moest wel toegeven, dat haar zuster gelijk had. Ze wist ook, dat zij zelf Marjootje niet tot die zelfstandigheid opvoeden zou. Ze vond het al te moeilijk, om haar Marjo te noemen!

Een beetje spijtig zei ze: „Ik stuurde je een kind, tenminste nog bijna een kind, en als het aan jou ligt krijg ik een volwassen dochter terug.”

„Nou, of het zo gauw gaat!” lachte tante. En toen, ernstig: „een lieve, volwassen dochter. Geen eigenwijs, eigengereid nest. Vergeet dat niet.”

En hiermee was moeder tevreden. Omdat ze wel voelde, dat het tante Martha om Marjo's bestwil te doen was. En omdat ze toch ook te hulpbehoevend was, om haar nu al aan haar lot over te laten.

Want die Riek — ze mochten dan zeggen, dat ze een goed kind was, en flink voor haar jaren, maar aan een hulp als Ant was had je toch heel wat meer!

„Zou je tante je wel voor een dag kunnen missen, denk je?”

Een beetje verwonderd keek Marjo naar juffrouw Heldrig, die dit vroeg.

Het was al vreemd, dat zij iets vroeg. Ze ging altijd haar eigen gang, — rustig, — zeker, — een beetje stroef, maar niet onvriendelijk. Ze had ook wel iets voor je over. Marjo had zelfs een sterk vermoeden, dat ze meer voor anderen deed, dan ze weten wilde. Maar zelf scheen ze nooit iemands hulp te behoeven. Wat wilde ze nu?”

„Ik denk het wel. Als het moet. Tante kan al aardig overweg met haar stok. Langzaam aan, maar 's morgens is Riek er voor het werk. Ik heb een dames-leventje bij haar. Eigenlijk

veel te gemakkelijk. Als tante niet af en toe wat voor me te schrijven had, en als er niet een enkele keer een zieke was, die een bloemetje moet hebben — dan kon ze me best missen.”

„Moeten, nu ja, moeten is zo'n groot woord. Maar ik zou je graag een dag hier hebben om zo'n beetje op te passen.”

„O, dat vindt tante zeker goed!”

„Maartje vertelde je zeker wel, dat ik met haar naar Leiden moet. Och, 't is misschien voor niets, maar we spraken het nu eenmaal af, verleden jaar . . .”

Ze zweeg en scheen vergeten, wat ze zeggen wilde.

Marjo begreep, dat ze 't nog nooit overgeven kon: Maartjes gebrek, en dat het misschien nooit anders werd.

Toen merkte ze, dat Marjo wachtte, of ze verder praten zou.

„Marie is er natuurlijk voor het werk. En Toon kan een dag voor de winkel zorgen. Marie kan ook koken voor de jongens. Feitelijk kunnen die twee het wel voor een dag redden, samen. Maar . . . nou ja . . . 't is misschien dwaas, maar ik zou het een geruststelling vinden, als jij er ook was. Maar als het niet kan . . .”

„Natuurlijk kan het. Zou Toon het vervelend vinden, als ik ook eens hielp in de winkel? Ik vind het zulk leuk werk en ik weet er wel een beetje van.”

't Laatste was waar.

Als het druk liep, wanneer Marjo op bezoek kwam, en Maartje werd ook naar voren geroepen, dan ging Marjo soms mee. Toon was er eigenlijk meer om de klanten buitenaf langs te gaan, waarvoor hij een fiets met wagentje had, dan om in de winkel te helpen.

„Ik zal het hem zeggen, dan is het vanzelf goed.”

„Hij kan gerust zijn gewone werk doen.”

„We gaan Dinsdag. Dan behoeft hij er nooit op uit, omdat je de boeren op marktdag toch niet thuis treft. De vrouwen vaak net zo min. Maar misschien is er wat weg te brengen. Dus je denkt, dat je mag?”

„Welja. Waarom niet?”

Later praatte ze er met Maartje over.

Ze vond het wel leuk, zeker. Maar was het om Klaas en

Dirk, dat haar moeder het nodig vond? Als Toon toch bij de winkel bleef!

Maartje gaf niet dadelijk antwoord.

„Nou?”

„'k Weet niet. Misschien . . .”

„Ze zullen wel niet veel geven om wat ik zeg.”

„Och, ze moeten naar school, en veel kwaad kunnen ze hier niet. Ze spelen gewoonweg ook vaak bij d'r vriendjes en moeder zal wel zeggen, dat ze op tijd naar huis moeten komen.”

„'k Zou er niks om geven, als Toon juist weg moest.”

„Wie weet —”

Het klonk een beetje absent, als dacht Maartje ergens anders over.

Zag ze er tegen op, naar de kliniek te gaan? Al was het maar voor een onderzoek? Omdat ze bang was te zullen horen, dat er niets meer gedaan kon worden?

Marjo vroeg het.

„Zie je er tegen op, om te gaan?”

„Och nee. 'k Ben er aan gewend. Een nieuw gipskorset was soms wel niet alles, maar 't is toch te overkomen.”

Weer was ze stil.

Toen zei ze: „Ik dacht aan moeder. Zij vindt het altijd zo moeilijk.”

„Omdat ze bang is, dat het toch niets geeft?”

„Omdat ze denkt, dat zij er schuld aan heeft, dat ik zo ben.”

„Nee!”

Marjo zei het woord als een felle afweer.

„Ja. Jou kan ik het wel zeggen. Je praat er toch met niemand over. En ik wil graag eens horen, hoe een ander het opneemt. Iemand, die er buiten staat.”

„Je denkt toch zelf niet . . . ?”

Marjo kon het erge niet uitspreken.

„Nee! En al kwam het door wat moeder denkt, dan is er na die tijd zoveel geweest, dat het weer goed maakte.”

„Maar . . .”

„Ik zal het je zeggen. Grootmoe praatte er met me over, eer ze stierf. Ze was bang, dat moeder de een of andere keer iets

van die aard tegen me zeggen zou en dat ik er van zou schrikken. Misschien een poos van moeder vervreemden. Dat laatste kon ik me niet indenken. Maar 'k ben wel blij, dat grootmoe het mij nog gezegd heeft."

Ze zweeg weer, als vond ze het moeilijk, verder te gaan. Ditmaal vroeg Marjo niets; ze wachtte.

„Grootmoe zei dat moeder, toen ze nog niet zo lang met vader getrouwd was, veel van uitgaan hield. Niet van verkeerde dingen, hoor, maar een daagje naar de stad, of naar kennissen. Grootmoe zei het zo: ze had niet veel rust thuis. Je kan je dat nu haast niet meer voorstellen. Ze heeft ook zooveel moeten doormaken, daarna.

En mijn vader was een stille man. Ik herinner me dat nog best. 't Schijnt, dat ze toen een oudere bediende in de winkel hadden, dan Toon nu is. En vader ging ook wel zelf de klanten langs: niet hier, maar op andere plaatsen, waar hij kennissen had. Toen hij stierf, moest moeder dat deel van de zaak opgeven.

Nou, en als hij thuis was, wilde hij niet altijd weer met moeder uit. En toen ik klein was, vond hij, dat moeder thuis moest blijven, als hij op reis was. Om het toezicht op de zaak en om mij. En ik begreep van grootmoe, al zei ze er niet veel van, dat ze daarover soms woorden hadden samen."

Weer zweeg ze.

Marjo vroeg: „Als je 't soms liever niet zegt?" Want ze begreep, dat het niet prettig was dit van je vader en moeder te weten.

„Nee. 't Is niets. Later, de tijd, die ik me herinner, was het al anders. Ik zou dit nooit geweten hebben, als grootmoe het niet gezegd had. En zij zei het omdat ze meende, dat ik moeder dan beter kon begrijpen en helpen. In haar sombere buien, bedoel ik.

Wel, en toen een keer is moeder weer uitgegaan, naar een vriendin, of eigenlijk was het maar een verre kennis. En toen schijnt het meisje niet goed op me gelet te hebben, en ben ik van de trap gevallen. 't Was nog al erg; ze hebben den dokter moeten halen, en zo is het uitgekomen. En later merkten ze

dat van mijn schouder, en toen dacht moeder, dat het van die val kwam."

„En de dokter hier, wat zei die?"

„Het kon wel en 't kon wel niet. Er was niets met zekerheid van te zeggen. Maar voor moeder stond het vast, dat het zo was. Dat het een straf was, omdat ze altijd d'r eigen zin deed. Toen ze begon te begrijpen, dat ik nooit weer gewoon zou worden, en vooral, toen ik dat zelf ook begreep, heeft ze het erg moeilijk gehad. Ze waren zelfs bang voor een zenuwkwaal. Maar gelukkig had ze toen Klaas en Dirk al om voor te zorgen. Soms ben ik bang, dat ze méér om mij geeft dan om hen, maar misschien is dat enkel, omdat zij gezond zijn."

„En in Leiden? Wat zeggen ze daar?"

„Moeder durft het nooit te vragen. Ze is bang om te horen, dat ze gelijk heeft. Dat het door die val is gekomen."

„En jijzelf?"

„Ik ben nooit alléén met den dokter. Eerst is moeder er bij, en als ik geholpen moet worden, zijn er assistenten. Ik wilde, dat ik er nog eens een week blijven moest. Dan zou ik wel eens gelegenheid hebben, om het te vragen."

„En als het zo was? Als het wáár was? Zou je dat niet moeilijk vinden?"

„Nee. Waarom? Je denkt toch niet, dat ik het moeder verwijten zou? Nu nog?"

„Je had net zo goed kunnen vallen, al was je moeder thuis. Kleine kinderen krijgen zo dikwijls een of ander ongeluk. Dat het met jou nou net zo erg moest worden, ja, daar doe je niks aan."

„Daarom. Als het niet om vader was geweest — omdat hij er tegen was, dat ze zo vaak uitging — of als dat met mijn rug er niet bijgekomen was, later, dan zou moeder het nooit zo zwaar hebben opgenomen."

„Nee . . ."

Marjo liep een poosje in gedachten naast Maartje.

Dat het leven zo zijn kon! Zo zwaar! Je deed iets; je vond het niet erg . . . en later bleef er altijd iets van zitten. Ver-

driet of berouw . . . Je zou bang worden van het leven . . .

En toen herinnerde ze zich ineens, hoe ze de dag te voren in de kerk nog gezongen hadden:

„Zo ver het West verwijderd is van 't Oosten,
Zo ver heeft Hij, om onze ziel te troosten,
Van ons de schuld en zonde weggedaan!”

Dat had juffrouw Heldrig ook meegezongen.

Geloofde ze het niet?

Kon het leven zo worden dat wat je wel geloofde, je toch niet hielp?

Het was ook moeilijk, hierover met Maartje te praten.

Die zei ineens weer: „Ik zou het willen weten, als het *niet* zo was. Als ze zeker, of bijna zeker konden zeggen van niet. Dat ik die last van moeder wegnemen kon.”

Marjo vroeg zich af, of het voor Maartje zelf toch ook niet prettig zou zijn als ze wist, dat het niet daardoor kwam. Natuurlijk verweet je je moeder niets. Maar zou nooit, op een moment, dat Maartje-zelf haar gebrek weer heel erg voelde, de gedachte opkomen: *als* moeder toen thuis was geweest . . . *als* het meisje beter op me gelet had, zou ik dan anders zijn? Gewoon, net als anderen? — Emmy had toch ook moeten liggen, omdat ze gevallen was! Het kon dus.

En toen voelde ze ineens dat zijzelf, nu ze dit wist, niet minder, maar juist méér van juffrouw Heldrig hield. Omdat ze haar schijnbare stugheid begreep. Omdat ze — ja — omdat ze medelijden met haar had. Want wat moest het moeilijk zijn te denken, dat je mee schuld had aan het ongeluk van je eigen kind!

„Denk je, dat je moeder dáárom mij graag bij jullie heeft, als je beiden weggaat? Om de jongens? Dat hen niets overkomt?”

„Ik dacht het even. Maar eigenlijk geloof ik het toch niet. De jongens zijn geen kleine kinderen meer. Je kan ze onmogelijk een hele dag onder toezicht houden. Nee, ik denk dan nog eerder dat het om Toon is en om Marie. Dat zij niet aldoor samen gekheid zullen maken en het werk vergeten.”

„Nou, ik ben bang, dat ze dit om mij niet zullen laten.”

„Nee. Maar je bent er dan toch voor de winkel. Als er klanten komen, waar Toon misschien niet op letten zou.”

„Ik mag Toon niet. Ik vind hem gluiperig.”

Marjo gooide ineens dit oordeel er uit, zonder nadenken. Ze had telkens, als ze bij de Heldrigs kwam, gevoeld, dat ze Toon niet best kon lijden.

„Och, hij komt uit een verkeerd gezin, moet je denken. Z'n moeder is slordig, en laat de kinderen maar lopen. Ze drinkt. Iedereen weet dat hier. En Toon z'n vader schijnt een nette man geweest te zijn. Hij was knecht bij moeders vader, vroeger. Hij was zo wat zo oud als moeder. Daarom nam moeder Toon, toen hij zich aanbieden kwam. Omdat ze hoopte, dat hij op z'n vader lijken zou en niet op z'n moeder. Omdat ze hem helpen wilde. De mensen zeiden, dat het dwaas van haar was en geen taak voor een vrouw, een jongen als Toon op het rechte pad te houden. Misschien hadden ze gelijk. Misschien ook niet. Je hoeft niet te denken, dat moeder ooit iets ontgaat van wat er in de zaak gebeurt. En een strenge baas zou Toon misschien op stang jagen. Tegen moeder en mij is hij altijd beleefd. En tegen de klanten ook.”

„Kruiperig”, vond Marjo.

Maar direct zei ze er achter: „Misschien is het niet goed, dat ik zo praat. Ik weet niets verkeerd van hem. 't Is alleen maar 't gevoel, dat ik hem niet mag. En soms z'n gezicht. Net of hij iemand uitlacht, als hij denkt, dat ze 't niet merken.”

Maartje lachte ook, alléén niet achter Marjo's rug.

„Nou, ik hoop, dat je tenminste voor één dag zo'n beetje met hem overweg kan.”

„Maar natuurlijk! Ik ga geen ruzie maken! Wat denk je?”

NU was de helft van de dag al om.

Rustig voorbij gegaan.

Marjo, die heimelijk een beetje tegen de verantwoordelijkheid had opgezien, nam het nu kalmer op.

Ze vond alléén, dat ze weinig te doen had. Als er nu juist vandaag eens een klant kwam, die een extra grote bestelling deed! Het zou leuk zijn, dit vanavond aan juffrouw Heldrig te kunnen vertellen.

Het liep wel geregeld af en aan in de winkel, maar het waren heel gewone dingen: strengetjes stopwol, of klujtjes stopzij, knopen, band — soms een lapje katoen, een paar el voering.

Marjo zag door de glazen tussendeur alles, wat Toon uitvoerde. Niet, omdat ze hem bespiedde, maar omdat ze van de drukte in een winkel hield. Soms dacht ze: zou ik zelf wel in zo'n winkel willen staan, later? Maar ze begreep best, dat het nog al wat verschil maakte: een eigen zaak of bij een vreemde. En dat dingen, die je voor een keer zo'n beetje spelend deed, daarom nog niet prettig bleven, wanneer je ze alle dagen moest doen.

Eens, toen ze even de winkel doorliep naar buiten, omdat ze gemeend had al crocusjes te zien in de tuin, leek het haar, of Toon dit niet prettig vond. Hij stond voor een vak vol wol, en scheen iets uit te zoeken of te verschikken.

Maar ze ontgaf het zich meteen. Waarom zou hij niet willen, dat ze daar langs kwam?

Net toen Marie thee kwam brengen, stond ook Toon ineens in de kamer.

„Er is een boodschap gekomen van de Molenhoeve. Of ik dadelijk nog met een paar lappen goed wilde komen, die de boerin de vorige week op mijn kar zag. Zij zelf had ze niet nodig, maar haar zuster is gekomen, en die wil ze zien. Ik zeg

het maar even, dat je om de winkel kunt denken."

Marjo wist niet precies, of hij het tegen háár zei of tegen Marie. 't Leek een beetje op het laatste. Hij behoefde niet deftig te doen, maar zo was zijn toon toch wel wat heel familiêr. Vond hij het misschien niet prettig, dat juffrouw Heldrig haar gevraagd had om op te passen? Voelde hij zich beleedigd?

Ze zei: „Goed. Ik zal wel opletten. Weet je, wat je meenemen moet?"

„Natuurlijk wel."

Ze liep mee en keek toe, wat hij inpakte. Toen één stapel, waaronder hij een stuk goed uittrok, dreigde te kantelen, pakte ze gauw dat stuk van hem aan. Ze dacht, terwijl ze het neerlegde: ik zou hier best een jurk van willen hebben. Zou die zuster van de Molenboerin nog zo jong zijn? Want voor een oudere vrouw lijkt het me niet geschikt. Moet ze trouwens zelf weten.

Toch vroeg ze nog aan Toon: „Dit ook?" En hij zei: „Ja, dit was het net."

Weer leek het, of hij liever niet had, dat ze toekeek en hielp.

Hij gooide de stukken stof in zijn kar, een beetje ruw en onverschillig. Marjo ging terug naar de kamer en naar haar thee. Toen ze even later weer de winkel inkeek, ging Toon net weg bij het vak, waar de wol in lag. Moest de boerin ook wol zien? Ach, Toon zou het wel weten; beter, maar niets meer te vragen.

Ze ging breien aan haar want, die bijna af was. Door de kantklos-lessen was het breien er zo'n beetje bij ingeschoten. En nu was het juist een paar dagen vinnig koud.

— Ik kom er wel mee klaar voor 't donker — dacht ze.

Maar 't ging niet.

In de winkel brandde het licht.

Ze vond: „Ik kan even goed dáár gaan zitten. Spaart weer wat licht uit. Dubbel is niet nodig.

Een beetje deed ze het ook, omdat ze het wel gewichtig vond zo.

Als er nu maar klanten kwamen!

Ze kreeg haar wens: een meisje om een klos garen; een vrouw om een kaart elastiek. De vrouw, nieuwsgierig, maakte een praatje.

Toen Marjo net haar want had dichtgemaasd, tingelde de winkelbel opnieuw.

Ze stond meteen naast haar stoel, bijna als een soldaat in de houding.

Ze was geschrokken, toen ze zag, wie nu binnenkwam.

Ze had gedacht: was juffrouw Heldrig er maar! Of Maartje!

Maar meteen had ze tegen zichzelf gezegd: ben ik nou Marjo of ben ik nog Marjootje? Het zinnetje van tante, dat haast altijd hielp!

Dus groette ze, zo netjes ze kon, deze voorname klant: de vrouw van den nieuwen burgemeester.

Het ging nu ook niet over stopzij of elastiek! Mevrouw vroeg naar wol, en of ze ook patronenboekjes voor jumpers of jasjes verkochten.

Gelukkig vond ze een kleur wol, die haar aanstond.

Maar nu een patroon!

Marjo zei: eigenlijk verkoopt juffrouw Heldrig geen boekjes. Maar ik heb er wel één liggen, dat u kunt gebruiken, als u het geschikt vindt. Mag ik het even halen?"

Toen ze terug kwam, stond mevrouw met haar want in de hand.

„Kan ik die hier ook kopen? 't Is zo'n leuk patroon. Een vriendin van me is de volgende week jarig. Ik had al gedacht, er voor naar de stad te gaan, maar als ik nu hier terecht kan is dat veel prettiger.”

Marjo kreeg een kleur. Wat moest ze nu? Zeggen, dat deze wanten niet te koop waren? Een nieuwe klant, die juffrouw Heldrig zeker graag goed bedienen wilde, onverrichterzake wegsturen?

Al vond ze het jammer dat dit moest — ze begon de zaak uit te leggen. Dat ze niet hier hoorde, en alléén maar een daagje hielp. Dat de wanten van haar waren. „Maar Maartje, de dochter van juffrouw Heldrig, heeft net zo'n paar gebreid.

Alleen zijn die zwart met wit. Ze breit mooier dan ik. Misschien wil ze die wel verkopen. Of nieuwe voor u breien, als u de kleur niet goed vindt."

Ja, eigenlijk was zwart met wit nog beter dan blauw.

„Mag ik dan vanavond even de boodschap bij u afgeven? Als ik naar huis ga?"

Dat was wel goed.

Mevrouw maakte niet veel haast om weg te komen.

Ze neusde eens hier en daar; vroeg naar dit en dat.

„Ik moet nog zo'n beetje inburgeren," lachte ze.

Marjo zei gewichtig: „Juffrouw Heldrig is altijd goed gesorteerd."

Mevrouw lachte weer, misschien om die echte winkeljuffrouwen-toon; vroeg toen: „Ook in handwerken?"

Nu moest Marjo zeggen: „Niet zo erg." Om het weer goed te maken, vertelde ze er bij: „Maartje zou wel een afdeling handwerken er bij willen inrichten."

Mevrouw vond dit een goede gedachte.

„'t Viel me op, dat er zo'n soort winkel niet is op het dorp. Wel heel gewone dingen, maar nergens een echte handwerkzaak. Wil je eens aan juffrouw Heldrig vragen, of ze soms ook weefwol voor me zou kunnen bestellen? Of nee, ik kom zelf wel eens terug. Ik wil toch ook graag kennis maken met de mensen. Zeg maar, dat ik morgen naar die wanten kom vragen, en dat ik dan ook nog wel eens over die weefwol wil praten. Hoe oud is die Maartje? Is ze een vriendinnetje van je?"

Toen mevrouw zeventien wel erg jong scheen te vinden, zei Marjo: „Ze wil nog eerst lessen nemen."

En dat leek mevrouw verstandig.

„Dus — je zegt het wel?"

Marjo beloofde.

Stel je voor, dat ze dit zou kunnen vergeten! De burgemeestersvrouw voor klant gehad, en een aanmoediging voor Maartje, om haar plannetje dóór te zetten. Als juffrouw Heldrig nu maar haar toestemming geven wilde!

Een poos droomde Marjo weg in toekomstverwachtingen

voor Maartje! Leuk zou dat zijn! Wat zou ze zeggen van die wanten? Zou zij ze willen verkopen? Had ze niet direct moeten zeggen: „neen, die zijn niet voor de verkoop bestemd?”

Toen ineens zag ze, hoe donker het al was buiten.

En bedacht ze, dat de jongens nog niet thuis waren uit school.

Als er eens wat met hen gebeurd was!

Juist nu, terwijl hun moeder weg was.

Iets, dat even erg was als vroeger dat ongeluk met Maartje!

Of erger nog.

Een aanrijding met een auto, of met een motor.

Ze liep naar de keuken. Ze hoopte heimelijk, dat ze achterom waren gekomen en nu bij Marie zaten. 't Was wel vreemd, dat ze niets hoorde, maar wie weet...

Marie stond te strijken.

Ze was alléén.

Marjo zei: „De jongens zijn nog niet thuis.”

Marie keek op de klok, vond toen ook: „ze zijn laat.”

„Als er maar niets gebeurd is!”

„Welnee. Zijn ze veel te gehaaid voor!”

Marjo probeerde dit op te vatten als een geruststelling.

't Lukte niet best. Gehaaide jongens deden natuurlijk telkens onvoorzichtige dingen.

Ze vroeg: „Zou je niet eens kijken?”

Marie lachte.

„Waarom? Ze komen wel weer boven water.”

Marjo probeerde de zaak net zo kalm op te nemen als Marie dit deed. Die kende de jongens en hun gewoonten immers beter dan zij!

Ja. Maar die wist niet, wat Maartje háár verteld had. Als toch eens weer...!

En Toon kwam ook niet terug.

Waren ze misschien met hem meegegaan?

Kon dat? Was de school al uit, toen hij wegging?

Ze probeerde, het zich te herinneren. Zekerheid kreeg ze niet.

Er kwamen weer klanten. 't Liep zelfs even druk.

Marjo hielp.

Ze maakte een praatje over het weer.

Ze probeerde zich nergens mee te vergissen. Niet onhandig te doen. Ze wist, dat ze houterig deed, wanneer ze zenuwachtig werd.

Onderwijl keek ze met ieder nieuw belgerinkel hoopvol op. De jongens! Maar telkens ook was daar de teleurstelling: een vreemde! Iemand, die iets kopen kwam.

Wat ze anders prettig zou hebben gevonden: telkens weer een nieuwe klant, al was het maar om een kleinigheid, vond ze nu moeilijk.

Kwam Toon maar!

Eindelijk, toen de winkel net voor een oogenblik leeg was, verscheen hij.

„Zijn de jongens bij jou?”

„De jongens? Niet gezien.”

„Ze zijn nog niet thuis geweest uit school. Ik maak me ongerust.”

„Ze zullen wel bij Kees Verdoorn zitten.”

„Waar woont die?”

„Een paar huizen verder.”

„Toe, vraag even, wil je?”

„Ze komen wel vanzelf.”

„Vraag toch even. Straks komt de juffrouw thuis en als ze dan nog weg zijn!”

„Ze blijven wel vaker weg.”

„Vraag nou toch even.”

Hij draalde nog; gooide toen z'n vrachtje op de toonbank. In zichzelf mompelend liep hij naar de deur.

Daar keerde hij zich om.

„Ik ruim straks wel op.”

„Goed. Ga nu maar.”

Met haar gedachten bij Toon en bij de jongens verschikte Marjo wat aan de stapel. Het goed, dat ze zelf mooi vond, was wat op zij gegleden. Zou de boerin dit genomen hebben? 't Leek wel, of er minder op zat dan eerst. Maar zeker wist ze het niet . . .

De jongens . . . als Toon ze niet vond . . . wat moest ze dan ?
Buiten was een geluid van stemmen — jongensstemmen.
Zouden ze . . . ?

De deur vloog open.

Gelukkig!

Marjo moest er bij gaan zitten. Ze voelde nu pas goed, hoe ongerust ze geweest was.

„Wat komen jullie laat!”

De tweelingen hingen over de toonbank heen en hadden meteen een druk verhaal over wat ze beleefd hadden. Jonge hondjes waren er geweest, en ze kregen er één, als moeder het goed vond, en . . . en . . . een heele reeks woorden over dingen, die jongens belangrijk vinden. Dat iemand zich ongerust zou maken over hun wegblijven hadden ze blijkbaar geen moment bedacht. Ze dachten er nog niet over. Ze praatten en praatten maar, en Marjo voelde zich vrolijk worden met hen. Eerst hadden ze 't wat eng gevonden: Marjo, met wie ze nog niet volkomen eigen waren, bij hen in huis en moeder en Maartje weg. Maar nu waren ze over hun verlegenheid heen.

Marjo had ze wel willen knuffelen, zo blij was ze en zo leuk vond ze hen nu. Maar natuurlijk zouden ze daarvan niet gediend zijn!

Toon was intussen het goed aan het opbergen.

Marjo herinnerde zich haar gewichtigheid als winkeljuffrouw. Ze moest straks toch verslag kunnen uitbrengen, al zou Toon zelf dit ook wel doen.

Ze vroeg: „Hebben ze iets gehouden?”

Toon zei: „Nee. 't Was niet naar hun zin.”

Een beetje verwonderd begon Marjo: „O, ik dacht . . .”

Mopperend viel Toon haar in de reden: „Daarvoor laten ze je door de kou fietsen! Om de boodschap te krijgen, dat de boerin wel eens aankomt als ze weer op het dorp is.”

Blijkbaar was hij uit zijn humeur. Geen wonder eigenlijk. Dus dat er iets van dat stuk stof af was had ze zich verbeeld!

Ze vroeg nog: „Ik dacht, dat je ook wol had meegenomen.”

Toon zei zo verwonderd: „Wol? Welnee, waarom zou ik dat meegenomen hebben? Ze wilden immers goed zien, wollen goed?” dat ze er niet verder navraag naar deed. Misschien had z'n das of z'n pet in die buurt gelegen, en zag ze hem daarom bij dat wolvak staan.

Ze wilde tegen de jongens zeggen: „Ga mee in de kamer”, toen ze zag, hoe vuil ze waren. Lachend stuurde ze hen naar de keuken. „Nikkers.”

Zelf ging ze de tafel dekken. Straks kwam Maartje met haar moeder. Het moest gezellig zijn. Misschien waren ze moe. Misschien ook waren ze teleurgesteld, omdat ze ondanks alles een woord van hoop verwachtten, dat niet uitgesproken werd.

Al was deze laatste gedachte niet prettig — Marjo neuriede een versje. 't Was een goede dag geweest. Ze was nogal tevreden over zichzelf. Dat ze zich om niet ongerust had gemaakt over de jongens, was misschien een beetje kinderachtig geweest. Nu ja, een mens werd niet ineens wijs!

's Avonds lag Maartje, moe van de reis en van het onderzoek, op de divan.

Ze had gevraagd: „Je blijft toch nog wel? Je moet nog vertellen, hoe de klandizie was.”

„En jij, hoe je reis verliep.”

Feitelijk bedoelde ze niet zozeer de reis als wel het onderzoek. Maar dat durfde ze niet zeggen.

Maartje begreep het zo wel.

„O, 't viel niet tegen. 't Was niet erger geworden en ik behoef niet meer in een al te erg pantser te lopen. Een beetje steun moet ik wel hebben, natuurlijk. Er wordt nu een nieuw corset gemaakt, dat wat gemakkelijker te dragen is. Prettig zal dat zijn, van de zomer, als het warm wordt.”

— Ja, daar had Marjo nog nooit aan gedacht, dat de warmte wel erg hinderlijk moest zijn voor Maartje.

Juffrouw Heldrig liep af en aan; bracht de jongens naar bed; bepraatte wat met Marie.

Maartje vroeg: „Had je wat beters verwacht? Ik ben zo al dankbaar.”

Er schoten plots tranen in Marjo's ogen.

„Als het aan mij lag, was je morgen net als ieder ander.”

Er trok iets over Maartjes gezicht. Was het blijdschap, omdat Marjo dit voor haar wenste? Of verdriet, omdat het niet gebeuren zou? Nooit gebeuren zou?

Ze zei: „Vroeger, op school, als er verteld werd van zieken, die genazen, dan dacht ik: als dat nòg kon! En ik heb er vaak om gebeden. Later las ik van Paulus; het antwoord, dat *hij* kreeg. Ik weet niet, wat het was, dat hem hinderde. Maar ik denk nu soms: als ik dáár maar iets van mag voelen, dat je, al ben je zoals ik, toch niet onnut behoeft te zijn, dan ben ik blij.”

Marjo vond: „Je moet niet zeggen: „al ben je zoals ik.” Want ik heb het vaak zo gevoeld dat je, omdat je zo ben, ook méér van het leven begrijpt. Van de dingen, die moeilijk zijn, bedoel ik. Dat je anderen daardoor beter kunt helpen dan ik, of dan iemand anders.”

„Denk je?”

Maartje lag stil. Ze leek moe, maar tevreden.

Marjo vertelde over het bezoek van mevrouw Van Son, de burgemeestersvrouw.

„Denk je, dat je moeder je je gang zal laten gaan, als ze dit hoort?”

„Misschien wel. Ze vonden me ginds sterker geworden, maar dat heen en weer reizen leek ze nog al bezwaarlijk. Vooral omdat ik thuis nog zou moeten werken.”

„Kom dan bij ons! Er is bij ons in de stad een heel goeie Industrie-school. En je kan best bij ons in huis zijn. Dat ik dáár nooit eerder aan dacht! Zou je 't niet leuk vinden?”

Maartje lachte om haar enthousiasme. „Alsof dat maar zo gaat!”

Doch Marjo zag best, dat ze er wel zin in had.

„Je denkt er over! En je praat er over!” drong ze.

En dat beloofde Maartje.

„Waarom komt je moeder niet binnen? Wat moet ze nu, na sluitingstijd, nog in de winkel doen?”

„Moeder kan nooit tot rust komen na zo'n dag. Ze is dan

uit haar gewone doen. Maar als je haar roept voor de koffie, zal ze wel komen."

„Nog wat bijzonders geweest vandaag?" vroeg juffrouw Heldrig, toen ze eindelijk even rustig zat.

Marjo vertelde. Over mevrouw Van Son, die morgen terug wilde komen, wat juffrouw Heldrig prettig scheen te vinden. Ze lachte zelfs bij het verhaal over de wanten.

„Wil je ze wel kwijt, Maartje?"

„Welja. Ik brei wel nieuwe. Als u er maar op rekent, dat dit het begin is van mijn eigen handeltje!"

„Daar praten we nog wel eens rustig over."

Het klonk niet afwijzend.

Maartje keek Marjo aan, of ze wilde zeggen: het komt wel goed. Maar ze vertelde nog niets over hetgeen Marjo verzonnen had.

„En Toon is nog weg geweest, naar de Molenhoeve. Ze wilden lappen goed zien, maar hij heeft ten slotte niets verkocht. Hij leek me knap uit zijn humeur om die vergeefse reis."

„Zo!"

Juffrouw Heldrig zat ineens recht op, alsof iets haar sterk interesseerde.

„Wie kwam het vragen?"

Ja, nu ze er goed over dacht, had Marjo niemand gezien. Ze was er zelfs zeker van, dat er om die tijd niemand in de winkel was geweest. Maar ze kon niet zeggen, of Toon misschien iets buiten van doen had gehad en toen de boodschap aanpakte.

„Weet je, wat hij precies meenam?"

„Niet alles. Een paar stukken wel. Het éne vond ik zelf zo mooi. En ik dacht ook, toen ik weer binnen was, dat hij wol inpakte, maar dat was niet zo."

„Zei hij dat?"

„Ja. Hij vroeg het op een toon, of hij dacht: hoe kom je daaraan?"

„Wil je even aanwijzen, wat hij mee heeft gehad? Voor zover je het weet."

„Natuurlijk wel."

In de winkel wees ze de stukken aan. Juffrouw Heldrig haalde ze te voorschijn; legde ze op de toonbank. Juist dat éne stuk, dat Marjo mooi vond, hield ze wat langer in haar hand.

„Hier is toch wat afgegaan.”

„Dat dacht ik ook. Maar Toon zei van nee.”

„Kwam er na die tijd niemand om?”

„Nee, dat weet ik zeker.”

Juffrouw Heldrig mat de stof uit; het was een laatste lap, iets méér dan voor een japon. Toen keek ze in een aantekenboekje.

„Er is wel wat af,” zei ze. „Vier el. Toon weet de maat natuurlijk precies.”

„Toon?”

„Ja. Ik zal je zo wel zeggen, wat ik denk. Bij welk wolvak zag je hem staan?”

„’t Leek me hier, bij die lingeriewol.”

Juffrouw Heldrig telde de knotten, die er nog lagen.

Haar gezicht stond ernstig.

Marjo keek vragend.

„Kom, we gaan naar binnen.”

Dit was de oude, stroeve toon, die Marjo in ’t begin soms afgeschrikt had. Nu wist ze: dan is er iets, dat haar hindert.

Binnen vertelde juffrouw Heldrig. Dat ze Toon al lang verdacht had, niet eerlijk te zijn. Telkens meende ze iets te missen. Kleinigheden eerst, maar later werd het ernstiger.

„De winkeldieven,” zei Marjo.

„Dat dacht ik eerst ook. En ik lette erg op, wie er binnenkwam of bij het huis rondhing. Maar toen gebeurde het een paar keer, dat de rekening van Toon niet klopte met wat hij terug bracht. Als ik zei, wat hij meegenomen had, deed hij verwonderd: „Zakdoeken, wel nee, dat waren er maar vier dozijn en geen zes. En met theedoeken en zo ging het eender. Eerst dacht ik, dat ik me misschien vergiste. Maar het gebeurde te vaak. En natuurlijk werd ik al secuurder bij het opschrijven van wat er in zijn kar ging. Toen het me een keer te erg werd, zei ik, dat hij zich maar als ontslagen moest beschouwen, als hij geen opheldering kon geven. Toen kwamen

de zakdoeken uit z'n kar te voorschijn; ze waren ergens onder gegleden, heette het. Een poosje ging het toen goed, en ik dacht, dat hij misschien een keer voor de verzoeking was bezweken, maar dat het wel uit zou zijn nu hij merkte, dat hij gecontroleerd werd.

Voor een paar dagen merkte ik ineens, dat er iets met de kwitanties niet in orde was. Je begrijpt, dat ik het danig vervelend vond. En nu moest ik juist een hele dag van huis! Daarom vroeg ik jou. Ik dacht: misschien durft Toon het dan niet aan, het een of ander uit te spoken."

„Ik dacht nog al, dat Marjo op Klaas en Dirk moest passen," zei Maartje.

„Ja, en toen bleven ze zo lang weg en was ik vreselijk ongerust. En toen ze er waren, deden ze zo leuk en hadden ze zoveel te vertellen! Vroegen ze niet, of ze een jong hondje mochten hebben?"

„Ik hoorde niet anders, toen ze naar bed gingen. 'k Had op 't laatst een gevoel, of er een nest jonge honden in de kamer rondsprong."

Even lachte juffrouw Heldrig.

Toen zei ze: „Wat moet ik nu? Want ik ben er haast zeker van, dat Toon weer wat weggenomen heeft."

„Denkt u, dat die boodschap verzonnen was?"

„Dat moeten we eerst uitzoeken. Maartje moet morgen vroeg dadelijk naar de Molenhoeve fietsen. En als Toon daar niet geweest is..."

Ze maakte haar zin niet af.

Maartje vroeg: „De politie?"

Haar moeder zuchtte.

„Het zal wel moeten. Alléén kom ik hiermee niet klaar."

Marjo dacht aan Geurt... aan Riek... aan mijnheer Velders...

Instinctief voelde ze, dat het met Geurt toch anders was geweest dan met Toon. Geurt was er op de een of andere manier toe gedwongen. Zou Toon degene zijn geweest, die hem dwong? Of was Toon ook tot op zekere hoogte werktuig van weer iemand anders?

Ze durfde hierover niets zeggen. Ze had beloofd, Geurt nooit te zullen verraden . . .

Toen ze naar huis liep, alléén, want ze wilde niet, dat Maartje zich nog meer vermoede, was het in haar hoofd een vreemde mengeling van blijde en ernstige gedachten. Het duurde zelfs langer dan gewoonlijk, eer ze insliep.

Daarna ging alles met een ontstellende vlugheid.

Toon was niet naar de Molenhoeve geweest; de boerin had geen boodschap gestuurd; haar zuster had haar geen bezoek gebracht.

Terwijl Toon met de kar op weg was, vertelde juffrouw Heldrig haar verhaal aan de politie. Die deed huiszoeking bij Toons moeder, en daar vonden ze van alles en nog wat. Niet alleen dingen, die uit juffrouw Heldrigs winkel afkomstig waren, maar allerlei andere zaken.

Toen Toon thuis kwam, moest hij mee.

Bij stukjes en beetjes vertelde hij.

Ook noemde hij namen, in de hoop, zelf minder schuldig te schijnen. Die avond zaten er op 't laatst een heel rijtje jongens op het politie-bureau, die één voor één moesten vertellen, wat ze wisten. Geurt was er ook bij. Marjo hoorde er 's morgens al heel wat van door Riek.

„We schrokken zo, maar ik was toch ook zo blij, dat vader er van af wist. Want ik weet niet, wat er anders gebeurd zou zijn.

Gelukkig kwam Geurt er met een schrobbering af, omdat hij later niet meer meegedaan had. Hij kreeg een standje, omdat hij niet had willen zeggen, wie de aanstoker was.

„Een paar van jullie hadden we al in de gaten, maar we lieten jullie nog even je gang gaan, omdat we wilden weten, wie de hoofdschuldige was,” zei de burgemeester.

Dat alles hoorde Marjo van Riek.

En bij Maartje vernam ze nog meer.

Het bleek een heel complot te zijn. Toon gaf eerst aan kleinere jongens cigaretten, en later speelden ze om centen. Als ze verloren, leende Toon hun geld. En als ze niet betalen kon-

den, stelde hij ze voor de keus: ze moesten hier of daar wat wegnemen, en anders ging hij naar hun vader. En als ze dan in hun angst een keer wat stalen, had hij ze pas recht in zijn macht. Want dan dreigde hij weer, het te zullen vertellen van die eerste keer."

„Begrepen ze dan niet, dat hij er daarmee zelf inlopen zou?" vroeg Marjo.

„Blijkbaar niet. 't Schijnt, dat hij er echt de slag van had, hen bang te maken."

„Nu ga je toch niet weg, al weet tante nu, dat Geurt er eerst ook bij was?" vroeg Marjo aan Riek.

En Riek zei: „Welnee. Geurt kan toch niet helpen, dat die Toon zo'n gemenerd is?"

Marjo vond dit wel een beetje verkeerde opvatting, doch dat zei ze maar niet.

Wel dacht ze soms: wat is het leven vreemd. Er gebeurt van alles en je merkt het niet. En ineens zit je er midden in. En soms is het ook wat goeds en dat komt door een kleinigheid.

Want al was het nog niet zeker, dat Maartje haar zin zou krijgen, wat die handwerklessen betrof — en al stond het nog minder vast, dat ze niet heen en weer reizen zou — het leek er toch wel op, dat dit alles gebeuren zou, zoals Marjo het toen bedacht had.

— En als ik niet met mijn want in de winkel was gaan zitten, had mevrouw Van Son ze niet gezien. Dan hadden we ook niet verder gepraat over wol en over Maartje . . .

Het was verbijsterend te bedenken, dat zulke kleinigheden mee richting konden geven aan je leven, dacht Marjo.

En toen zei ze bij zichzelf iets anders: het waren niet die kleinigheden — het was niet het leven als een vreemde, zelfstandige macht — het was God, Die alles gebruikte, het kleine en het grote. En wanneer je dat aanvaardde, kon je rustig zijn.

WAAROM heb je zo hard gelopen? Je bent niet eens laat!"

" Marjo vroeg het verwonderd aan Riek, die puf-fend en blazend, met een hoogrode kleur, de keuken instui-ven kwam.

O meid, ik ben toch zo geschrokken!"

Riek moest er bij gaan zitten; ze scheen niet eens fut te hebben, haar mantel en muts op te hangen.

„Geschrokken? Waarvan? Wat valt er hier op dit stille dorp te schrikken?"

„Moet je niet zeggen! D'r was zo'n rare kerel, en die wou me niet voorbij laten gaan; hij vroeg me, of ik wist, waar vrouw Teunders woonde, maar dat was natuurlijk maar een smoesje, en..."

Marjo schaterde.

„O Riek! Op klaarlichte dag bang zijn voor een man, die je de weg vraagt!"

„Klaarlicht, nou, dat klaar mag je er wel aflaten! 't Is compleet nog donker, als ik 's morgens van huis ga. Met al die regen."

„Donker! Schemerig, dat geef ik je toe. 't Wordt haast niet goed licht. 't Lijken de donkere dagen vóór Kerstmis wel inplaats van half Februari. Maar wat zou zo'n man dan nog beginnen, al was het compleet donker geweest? Er staan overal huizen! Waar was het dat hij 't je vroeg?"

„Bij 't begin van de Oude Dijk. Daar woont vrouw Teunders immers in de buurt! Weet je toch wel: Toon Teunders z'n moeder, die dat zaakje met de politie heeft."

„Toon van juffrouw Heldrig?"

„Nou ben je d'r achter. En jij zou ook geschrokken zijn, als zo'n lelijke kerel je op de vroege morgen naar zo'n wijf vroeg!"

„Riek, toe! 't Is erg genoeg voor vrouw Teunders, dat Toon een dief is.”

„Weet ik, maar bij haar is het d'r eigen schuld. Zij heeft hem opgestookt. Dat met die andere jongens, zoals hij die te pakken had, dat zal ook wel van haar gekomen zijn. Ze deugde nooit. Vraag er juffrouw Heldrig maar naar.”

Marjo herinnerde zich, zoiets gehoord te hebben.

„En heb je toen verder de hele weg geraced? Als die man toch naar vrouw Teunders wou?”

„De schrik had me te pakken, zeg ik je toch! En misschien was het maar een smoesje, dat hij naar haar vroeg.”

„Erg logisch ben je niet. Eerst deugde hij niet, omdat hij naar vrouw Teunders wou, en nu denk je weer, dat het maar een smoesje was.”

„Ach jij. We hebben niet allemaal zoveel geleerd als jij! En hij kent vrouw Teunders in elk geval, en soort zoekt soort, zegt mijn moeder altijd.”

't Laatste werd wat triumfantelijk gezegd. Riek vond Marjo best leuk, maar af en toe stak het haar, dat zij nu minder voor juffrouw Dijkman doen kon. Wel het werk, het gewone werk, maar niet ditjes en datjes die nodig waren, nu de juffrouw nog moeilijk liep.

„'k Ben ten minste blij, dat ik niet pas 's avonds naar huis ga,” zei ze nog.

„Zal ik je wegbrengen, vanmiddag?” spotte Marjo.

„Pas maar op. Wie 't laatst lacht, lacht het best.”

„'k Meende het niet, hoor.”

„Och, weet ik immers wel.”

Marjo vond het niet erg mooi van zichzelf, dat ze Riek uitgelachen had. Ze vond het immers zelf altijd nog een beetje eng, als ze er 's avonds alléén uit moest! De stille lanen, waar niet al te veel lantaarns brandden, en die er bij avond weer anders uitzagen dan overdag. Zodat ze zelfs nu soms nog verkeerd liep! Maar dat Riek, die hier geboren en getogen was, in de vroege morgen zich zo van streek liet maken — dat ging boven haar bevatting.

Binnen vertelde ze Rieks avontuur aan tante.

Die zei: „Och, ze overdrijft wel eens vaker. Maar 't gebeurt ook wel, dat er hier werkelijk vreemd volk rond loopt. Woonwagenbewoners, die buiten de stad hun kamp hebben, en dan naar de dorpen afzakken met negotie. Een beetje oppassen, en 's avonds niet alléén uitgaan, kan geen kwaad.”

In de loop van de week bleek het, dat de angst van Riek niet zo dwaas was geweest, als Marjo eerst dacht. Er kwamen bij de politie berichten binnen van dames, wier tas uit hun hand was gerukt, als ze in de avond thuis kwamen. In een paar huizen werd ingebroken, terwijl de bewoners uit waren.

„En ik dacht nog al, dat er op zo'n dorp niets gebeurde,” zei Marjo.

„Er gebeurt overal genoeg, goed en kwaad. 't Komt alléén niet altijd aan het licht. De mensen zijn overal eender”, meende haar tante. —

Toen Maartje en Marjo Zondagsmiddags gingen wandelen, waarschuwde juffrouw Heldrig: „Ga niet te ver. Je kan nooit weten.”

Maartje lachte, precies zoals Marjo eerst gedaan had.

„Maar moeder: op klaarlichte dag!”

„Nu ja, als je maar niet te lang weg blijft!”

Toen ze buiten waren zei Maartje: „'t Is zulk mooi weer, willen we de Oude Dijk nemen? 't Kan best voor het donker wordt.”

Marjo vond het uitstekend.

Een Zondagsmiddagwandeling alléén met Maartje, omdat Lena voor een week-end bij kennissen bleef — 't was een bof, vond ze. Want ze kon niet ontkennen, dat ze Zondags telkens weer een beetje het gevoel kreeg, alsof één van haar beiden over was: Lena of zij. „En dan ben ik het natuurlijk”, zei ze tegen Maartje; „want Lena ken je al zo lang.”

Maartje vroeg: „Mag jij de mensen dan, omdat je ze lang kent?”

„Nee, niet daarom. Maar 't is toch zo! Ik wil er niet tussen komen, tussen Lena en jou.”

't Klonk niet erg logisch, maar Maartje begreep het wel.

Ze zei er niet veel op.

Marjo ging er evenmin verder op in.

Groeien, dat was niet alléén ouder worden, het was niet alléén het vinden van mensen, tot wie je jezelf aangetrokken voelde — het kon ook betekenen: van elkaar afgroeien, bepeinsde ze. In haar eigen leven was Maartjes vriendschap gekomen als iets nieuws, maar zou het oude altijd blijven? Hoe zou ze de anderen vinden, wanneer ze weer thuis was? To en Tine? En Juut, van wie ze maar zelden hoorde? En Emmy? Maar was Emmy wel iets méér voor haar dan een toevallige verschijning? „Ships, that pass in the night?” Zo ging het. Toch had je invloed op elkaar! —

Deze Zondagmiddag was alles te mooi, om het jezelf moeilijk te maken met zwaarwichtige overpeinzingen.

„De eerste zomerse dag van Februari,” meende Maartje.

Marjo vond: „Als we er heus vier zullen krijgen, mogen ze wel achter elkaar komen.”

En Maartje zei optimistisch: „Wie weet.”

Ze keken uit, of ze al speenkruid zagen.

„Staan hier geen katjes?” vroeg Marjo.

Ze had gedacht, dat je die in het voorjaar op alle buitenwegen vond.

„Nee. Maar ik weet ze wel te vinden. Dan moeten we op een middag met de fiets gaan, want het is te ver om te lopen. En misschien is het nog wat vroeg in de tijd.”

„Als het zulk weer blijft . . .”

„Ja . . .”

Maartje hield van deze wandeling. De Oude dijk bleef nog een buitenweg, terwijl het verdere dorp een aanleg was van allemaal nieuwe lanen met even nieuwe huizen. Wel aardig, maar niet echt de natuur.

„Jammer, dat ze hier ook willen gaan bouwen,” zei ze.

„Je moest dankbaar zijn, dat je dorp zich nog steeds uitbreidt. Goed voor de handel ook,” plaagde Marjo.

„Weet ik wel. Maar daarom behoef ik het nog niet prettig te vinden, de je al verder lopen moet om er eens echt uit te zijn.”

„Ik vind het hier ook mooi.”

Marjo keek uit over de velden, die hier aan weerszijden van de weg lagen.

„Allemaal bollenvelden, al zitten we hier niet eens in de echte bollenstreek” vertelde Maartje. „Je zal eens zien, hoe mooi dat straks wordt.”

„Als ik er dan nog ben.”

„Je gaat toch nog niet zo gauw weg?”

Het klonk, als was Maartje geschrokken. Marjo hoorde het en was er blij om.

„Ik weet het niet. Thuis ben ik niet nodig, en het is niet de moeite waard iets aan te pakken, vóór de vacaties beginnen. Ik bedoel: één of ander diploma halen.”

„Dan blijf je nog maar wat.”

„Ja. Maar ik hoor toch thuis.”

„Vanzelf. Je gaat ook immers wel terug.”

„En jij komt bij ons in de stad?”

„k Weet het nog niet, hoor. Ik zou wel willen, natuurlijk wel. Maar moeder blijft dan erg alléén. Als ik 's avonds thuis kom, is het heel anders. Ik kan ook wel zeggen, net als jij: „Ik hoor toch thuis.”

„Ja . . .”

Dit klonk een beetje benepen.

Maartje lachte.

„Dwaas zijn we, om deze mooie middag te bederven met zorgen voor de toekomst.”

„Gelijk heb je.”

Ze waren bij een gedeelte van de Oude dijk, waar aan de kant kreupelhout groeide. Een echt kreupelbosje, met smalle paadjes. Misschien ook hadden de kinderen, die hier vaak verstopperkje speelden, de paadjes gebaad.

Ook nu was er een gejoel van stemmen; een plots losbarsten van uitroepen, en dan de stilte van het zich verstoppen, als één zoeken moest.

Een beetje vooraan tussen het hout stond een meisje. Een haveloos kind. Was zij het, die zoeken moest, of deed ze niet mee?

Omdat ze wist, dat ze dit kind niet kende, en ze toch iets

zag in haar gezicht, dat bekend leek, keek Marjo een ogenblik met wat méér dan gewone aandacht naar haar.

Ze kreeg een brutale blik terug.

Bijna had ze gezegd: „Ik doe je toch niets?”

Toen, ineens, begon het kind achter hun rug te schelden: „Bochel! Lelijke bochel! Blijf liever hier uit de buurt, lelijke bochel!”

Omdat het nooit gebeurde, dat op het dorp iemand Maartje nariiep, schrok Marjo er zo van, dat ze haar in de arm kneep.

Tersluiks keek ze naar Maartjes gezicht. Dat was in-wit. De lippen hield ze stijf op elkaar. En haar ogen, o, haar ogen keken zo boos, als Marjo nooit gedacht had, dat ze kijken konden.

Ze durfde niets zeggen; ze durfde niet troosten, dat het immers niet hinderde, dat het maar een straatkind was. Ze was aldoor bang, dat Maartje zich zou omkeren en terug schelden.

Was zijzelf daarvoor óók bang?

Hield ze daarom haar lippen zo stijf op elkaar geklemd, omdat er boze woorden uit wilden, en ze wist, dat dit niet mocht? Omdat ze het niet wilde en ze het bijna niet kon laten?”

Het kind schold nog: „Klikspaan! Lelijke klikspaan! Stadsjuffer! Moest je hier komen om te klikken?”

Nu was Marjo verwonderd. Want gold dit nog Maartje? Maar die was geen stadsjuffer. Gold het háár? Hoe kende het kind haar dan?

En almaar zweeg Maartje. Almaar vocht Maartje met zichzelf.

En Marjo durfde niet vragen —

Toen zei Maartje: „Ze is een zusje van Toon. Daarom . . .

Marjo zei ook: „O, daarom . . .”

Gelukkig liep het kind niet mee.

Van de andere kant kwamen mensen.

Hadden ze iets gehoord?

Ze keken wat verwonderd. Maar ze vroegen niets. Ze schenen Maartje niet te kennen. Gelukkig maar.

TERSLUIKS KEEK ZE NAAR MAARTJES GEZICHT. DAT WAS
IN-WIT (ldz. 190).

Ze waren de dijk al af, eer Maartje weer iets zei.

„Je moet het niet aan moeder vertellen. Zij zou er last van hebben.”

„Nee. Goed.”

Marjo begreep: het zou haar pijn doen te weten, dat Maartje nageroepen was. Hier op het dorp nageroepen. Misschien zou ze denken: in de stad, als ze daar naar een school gaat, wordt het nog erger.

Ze wist nu ook, dat Maartje het zich wel aantrok. Vroeger dacht ze: och, zo erg schijnt ze het niet te vinden. Nu niet meer. Ze is er overheen. Ze heeft de angst hiervoor overwonnen.

Nu wist ze, dat het anders was. Dat Maartje nog vechten moest, om dit te kunnen dulden. En ze vroeg zich af: in die paar ogenblikken, toen het gebeurde, en ze zichzelf bijna niet meester was, heeft ze toen gebeden? Kon ze daarom haar pijn en haar drift overwinnen?

„’t Is niet alleen om mij,” zei Maartje weer, alsof ze begreep, wat Marjo gedacht had. „Moeder heeft er aldoor nog verdriet van, dat ze Toon niet beter heeft kunnen helpen. Dat ze hem niet kon vasthouden. Ze had gehoopt, dat er méér in hem zat van zijn vader. Ze hielp Toons moeder ook wel af en toe, niet met geld, maar met kleren, of met een laatste lapje uit de winkel. Dat ze nu dit alles vergeten, en er alléén maar aan denken, dat Toon gesnapt is en wel naar een tucht-school gestuurd zal worden, dat zou ze vreselijk vinden, als ze het hoorde.”

„Ik begreep eerst niet, waarom ze mij ook uitschold.”

„Ze denken, dat jij hem verraden hebt. Maar moeder wist of vreesde het al lang.”

„En zijn eigen moeder? Zou die het niet geweten hebben?”

„Ze zegt van niet, maar het is bijna zeker van wel.” —

„Je bent toch niet te ver geweest? Je ziet zo moe,” zei jufvrouw Heldrig, toen ze thuis kwamen.

Maartje gaf de schuld aan het voorjaarsweer.

„Maar het was fijn buiten.”

„Als ik geweten had, dat de jongens bij Japikse bleven, was

ik meegegaan.”

„Een andere keer”, vond Maartje. Ze zei het zo monter mogelijk.

Marjo wist: nu denkt ze, net als ik: gelukkig, dat ze het deze keer niet deed. Of — zou het kind dan niet hebben durven schelden? —

Er werd niet weer over het gebeurde gepraat; ook niet, toen Maartje en Marjo samen waren.

Maar 's avonds, op haar kamertje, betrapte Marjo er zich op, dat ze een plotse en felle hekel had gekregen aan een kind, dat ze diezelfde morgen nog niet kende.

Een paar avonden later kwam de wijkzuster op bezoek.

„Ik dacht al, dat ik uit de gratie was, nu ik geen patiënt meer ben,” plaagde juffrouw Dijkman. „Is het druk tegenwoordig?”

„Schikt nog al. Geen ernstige zieken. Vanmorgen wel een triest geval.”

„Toch geen ongeluk?”

„Nee. Maar de burens kwamen waarschuwen, dat het kind van vrouw Teunders zwaar ziek op bed lag, en dat de moeder al in een dag of vier niet thuis was geweest.”

„Wat zeg je nou?”

„'t Was zo. Mien, misschien ken je ze wel, had hoge koorts en de moeder was niet te vinden. Ik heb den burgemeester gewaarschuwd en zo langzamerhand kwamen we er achter, hoe de boel in mekaar zat. Mien wilde niks zeggen; misschien besefte ze ook eerst maar half, wat er met haar gebeurde. We hebben haar naar de barak gebracht; gelukkig was die leeg; en toen ze schoon en wel in bed lag heb ik den burgemeester weggestuurd . . .”

„Nou, nou . . .” viel juffrouw Dijkman haar in de reden. Zuster Rina lachte even.

„Keurig netjes in de vorm hoor. Maak je niet ongerust. Maar het schaap was natuurlijk doodsbenuwd voor hem.”

— Marjo, die aan de Zondagmiddag-scheldpartij dacht, betwijfelde, of Mien wel gauw bang was. —

„Enfin, met stukjes en beetjes haalde ik de waarheid er uit. Toen ze eenmaal begonnen was, moest ze wel verder. Zoveel hebben we er van begrepen, dat er verleden week een vroegere kennis van vrouw Teunders is gekomen, een man uit een woonwagen . . .”

„Die man, die Riek aan het schrikken maakte,” riep Marjo. Tante knikte; zuster keek vragend.

„Vertel ik straks wel; eerst is het jouw beurt.”

„Hij wilde, dat vrouw Teunders meeinging. Eerst had ze nog niet veel zin, maar de volgende dag was hij er weer.”

„Ze wilden me meehebben, maar ik heb hem gesmeerd. Dat moest ik niet, zo'n woonwagenkamp. En zeker met bosjes veters langs de deur voor zo'n vent. Laat naar je kijken . . .”

Dat was de langste speech, die ik van Mien te horen kreeg.

De burens wisten er ook wel wat van. Eerst ruzie en ten slotte mooi weer spelen, zoals een van hen het zei. Misschien was ze ook nog bang, dat het zaakje van Toon gevolgen voor haar zou hebben. Zo onschuldig lijkt ze me niet.”

„Kunnen ze haar niet opsporen?”

„Zal wel, maar wat heb je daaraan? Op z'n hoogst kunnen ze Mien dwingen mee in die woonwagen-bedoening te trekken.”

„En ligt ze nu nog in de barak?”

„Nee. Ze is naar de stad gebracht, naar 't ziekenhuis. 't Leek dokter lang niet ongevaarlijk.”

„En als ze beter wordt? Moet ze dan met de moeder mee?”

„Misschien zijn er termen voor ontzetting.”

„Zou wel het beste zijn.”

„Ja. Maar of zijzelf het zoo opvatten zal?”

„Denk je van niet?”

„Je weet, dat ik zelf een paar jaar heb gewerkt in een inrichting, waar dergelijke kinderen dan heengebracht worden. Het was er best en keurig. Mooi werk, voor wie er zich aan geven kan. Maar als je op dankbaarheid rekent, moet je het niet aanpakken. Meisjes van Miens leeftijd weten maar over één ding te praten: wanneer ze weer terug zullen gaan naar huis. Liefst zouden ze weglopen. Wat ze hebben ondervonden,

vóór ze daar kwamen, schijnen ze absoluut vergeten te zijn.”

„Misschien waren ze nog te jong.”

„Nee, ook de ouderen, die 't nog best kunnen weten. Later, als ze verstandiger worden, en in hun vroegere omgeving terug komen, dan zijn er wel onder, die het een beetje anders gaan bekijken. Er komt een groot procent van hen goed terecht, gelukkig. Maar als zo'n Mien, of hoe ze dan ook heten mag, er pas komt, kan je er gerust op aan, dat ze alles afkamt. Al weet ze bij zichzelf best, waar ze van gered is.”

„Van het leuren met bosjes veters bijvoorbeeld.”

„Ja. En misschien nog wel van erger.”

„Toch zou dit het beste zijn.”

„Ben ik met je eens. Maar thuis blijft thuis en een moeder blijft een moeder. En als vrouw Teunders terug kwam zonder dien vreemden man, zou Mien tevreden zijn. Waarschijnlijk was het nog minder om die veters, dan omdat ze jaloers was op dien vreemde, dat ze wegliep.”

„Ze zal gedacht hebben, dat haar moeder wel terug kwam.” —

Weer dacht Marjo, toen ze alléén was, aan het scheldende kind op de Oude dijk. En nog maakte het woord „bochel” haar boos.

Maar nu was er iets anders: medelijden. Dus: toen Mien daar stond, een beetje zielig afzonderlijk van het troepje andere kinderen, toen was haar moeder al weg. Toen wist ze al, dat het zo niet doorgaan kon. Dat er de een of andere dag iets gebeuren moest. Misschien had ze zelf wel gedacht aan een gesticht en was ze bang geweest. Ze leek bij de hand genoeg om te begrijpen, waar het heen zou gaan, als moeder wegbleef. Misschien dacht ze ook, dat een woonwagenkamp mèt moeder dan nog maar beter was. Dat ze niet weer weglopen zou, als moeder haar een keer kwam halen. Misschien was ze ook bang geweest, dat het die vreemde zou zijn en niet moeder. — Misschien had ze 's avonds — ook die Zondagavond — niet naar huis gedurfd, omdat ze bang was, dat hij daar op haar wachtte. En wat had ze gegeten, die dagen? Hadden de burens haar geholpen?

„Thuis blijft thuis en een moeder blijft een moeder,” vond tante.

En die Zondagmiddag hadden zij beiden, Maartje en zij, ook gezegd: „Ik hoor toch thuis.” Maar hoe anders was dit!

In Marjo's hart groeide een grote dankbaarheid voor het leven, dat het hare was, rustig-verzorgd, met een overvloed van liefde.

En er was ook, heel vaag nog, het besef, dat zoveel weldaden je niet alléén voor jezelf gegeven worden. Dat je proberen moet, uit je eigen rijkdom te putten voor anderen: meegevoel, hulp, begrip voor wat hen ontbreekt.

Precies zeggen hoe en wat kon ze nog niet.

Ze voelde zich ook nog te jong en te verlegen, om te durven denken aan werk, dat met dit geval verband hield. Ze had er wel van gehoord: clubwerk, of vacantiekolonies, of nog anders . . . Ze wist niet, of ze ooit zoiets aan zou durven. Doch diep in haar hart hoopte ze van wel. Dat de Marjo, die bezig was uit het dromerige, teruggetrokken, besluiteloze Marjootje te groeien, een plaats in het leven vinden zou, waar ze wat zou kunnen betekenen voor anderen, die het minder hadden dan zij.

„...!” zei Marjo. En ze begon nog eens van voren af aan met de brief, die ze aan het lezen was. Een brief van Hermien.

Tante, die had zitten toekijken, terwijl ze las, vroeg: „Ben je aan het grote nieuws toe?”

Marjo keek op.

„Wist u het?”

„Ook pas vanmiddag. Ik heb niet gewacht met mijn brief te lezen tot jij terug was voor de jouwe.”

„Nee, natuurlijk niet.”

„Had je nooit zoiets gedacht? Hermien schreef nog al zo af en toe iets over dien Herman Groters.”

„Och, Hermien heeft zoveel kennissen.”

Tante bekeek haar nichtje wat oplettender; vroeg toen: „Vind je 't niet prettig?”

„Voor Hermien wel natuurlijk.”

„Maar voor jezelf? Wat heb je er op tegen?”

„Ik heb er niets op tegen.”

„Je bent er niet blij mee.”

„Nee. 't Wordt nu natuurlijk alles anders. Hermien over een jaar of zo getrouwd. Dan blijf ik alléén met moeder. Wie weet, waar die Herman zich vestigen gaat.”

„Die Herman! Je aanstaande zwager!”

Ditmaal was tantes toon een beetje verwijtend.

„Ik zeg toch, dat ik blij ben om Hermien!”

Dit klonk als een verdediging.

„Ja. En je bent zo bang voor veranderingen in je leven, alsof je een besje van tachtig jaar was.”

Marjo kleurde.

Het was waar: ze kon niet blij zijn om die verloving van Hermien, waarvan het bericht haar verrast had. Zonder het ooit te beredeneeren had ze bij zichzelf de overtuiging gehad,

dat het thuis blijven zou, zoals het nu was, tot . . . nu ja . . . tot zichzelf ook volwassen was in ieder geval. En nu werd Hermien hun ontrouw.

Ze wist bij zichzelf dat ze het zo voelde: als ontrouw. Maar ze wist ook, dat dit verkeerd was. Hermien zou evenveel van moeder en haar blijven houden, al was er nu een ander, van wien ze ook hield . . .

Ja, maar met dien ander zou ze meegaan, later . . .

Ze las nog eens de blijde woorden, die Hermien schreef. Ze probeerde, met haar blij te zijn.

Dat andere gevoel: een beetje achteruit gezet te zijn, was sterker.

Er kwam nog wat bij: verlegenheid. Ze zou kennis moeten maken met dien nieuwen, vreemden broer. Er zou een receptie zijn, waar allemaal vreemde mensen kwamen . . .

„Marjootje . . .!”

Marjo schrok op.

Ze zei „Hè!” omdat tante zo sterke nadruk legde op dat „je”. Toonde ze zich heus zo klein?

Tantes ogen keken vriendelijk.

„Ik begrijp er alles van. 't Is ook niet zo heel vreemd, dat je zo denkt. Als het gebeurd was, terwijl jij thuis was, had je het aan zien komen. Hermien is ook nog wel wat méér voor jou dan een zuster; ze is zo half en half je tweede moeder. En het zal vreemd voor je zijn, wanneer dit alles verandert.”

„Dus — u vindt het heel gewoon, dat ik zo voel?”

„Heel gewoon, nou, dat is wat sterk gezegd. Heel begrijpelijk. Maar je moet je er tegen verzetten.”

Marjo zuchtte.

„Jaloersheid is een lelijke kwaal, kind. Ik heb er heel wat ellende van gezien, op school, onder de meisjes, en in het grote leven.”

„Ben ik dan jaloers?”

Marjo schrok van het woord.

Jaloers, dat was Lena geweest, toen zij pas hier kwam; en tante meende, dat Mien Teunders jaloers was op den man,

met wien haar moeder meeing. Deed zijzelf nu ook zo?

„Een beetje wel. En als je thuis bent, en Hermien heeft minder tijd voor jou dan vroeger, dan kan het wel gebeuren, dat je jezelf achteruitgezet voelt en dat je nog erger jaloers wordt. Daarom moet je er van 't begin af tegen vechten.”

„Als ik Herman maar kende.”

„Misschien vindt je 't heel niet moeilijk, hem als broer te beschouwen. Dat zou het prettigst zijn. Ik hoop voor jullie allemaal, dat het zo wordt. Maar als je het eerst nog wat moeilijk vindt, zal je dan toch je best doen om niet te vergeten, dat Hermien van hem houdt? Dat het voor haar naar zou zijn, als je onvriendelijk tegen hem deed?”

Weer zuchtte Marjo.

„'k Zal het proberen.”

„Je zet een gezicht, of je voor een ik weet niet wat voor nare corvée naar huis moet. En het is nota bene voor een fuif!” plaagde tante.

Naar huis!

Dat kwam er ook bij, dat ze hier weg moest. Ze zou toch gegaan zijn over veertien dagen. Maar natuurlijk had ze gedacht, dat alles ginds net zo zijn zou, als toen ze wegging. En nu was alles anders.

Bijna begon ze opnieuw te piekeren.

Tante, die het zag, zei: „Weet je, wat ik gedacht heb?”

Nieuwsgierig keek Marjo op van de brief, die ze maar steeds op de beurt zat te vouwen en glad te strijken.

„Ik moest met je mee gaan! Voor een weekje tenminste. Zo'n nieuwe neef wil ik ook wel leren kennen. En 't zal voor mij ook minder vreemd zijn, jou te missen, als ik er eerst een poosje uit ben geweest. Misschien maak ik meteen een rondreisje naar kennissen en vrienden.”

„U moest voorgoed bij ons komen, als Hermien weg gaat,” vond Marjo. Haar gezicht lichtte op bij de enkele gedachte.

Tante lachte ook, maar 't was een beetje een triest lachje.

„Dat willen we allemaal: bij mekaar houden, die we graag mogen. Maar het leven is anders. Het leert ons, dat we ons telkens weer moeten gewennen aan een scheiding.”

„Maar het kon toch!’ hield Marjo vol.

„Zeker. En het kan ook zo, dat moeder later gaat wonen in dezelfde plaats, waar Herman zich vestigt. Laten we maar niet te ver vooruit lopen met onze plannen en dankbaar zijn, zolang we nog niet voor goed moeten scheiden.”

Hiermee moest Marjo genoegen nemen.

En ze dacht: ik heb maar aangenomen, wat tante me gaf: hulp en liefde. Vooral liefde. Wat ik voor háár kon doen, betekende maar een heel klein beetje. En ik heb me nooit afgevraagd, hoe haar leven is geweest. Waarom ze zo alleen is gebleven. Misschien heeft ze verdriet gehad. Of teleurstellingen. Misschien heeft ze daardoor geleerd, anderen te begrijpen . . .

Want ze wist nu wel, dat een mens niet groeit zonder verdriet en tegenslag te ondervinden. Dat het soms lijkt, of die nog méér nodig zijn dan voorspoed en vreugde.

En ze schaamde zich een beetje, omdat ze zich zo uit het lood geslagen voelde door iets, wat eerder blijdschap dan verdriet betekende. Iets, wat tenminste voor Hermien enkel blijdschap was. En ze hield toch van Hermien!

— Als ik ook maar een beetje van hem houden kan! Dan gaat het vanzelf gemakkelijk. —

Ondanks haar voornemen, flink te zijn, kon ze die ver-zuchting niet terug houden.

Terwijl ze in de bus zat . . . terwijl ze in de trein reisde . . . terwijl ze met de tram naar huis ging, was er in Marjo aldoor deze ene gedachte: hoe zal Herman zijn?

In de tram keek ze naar moeder, die met tante praatte. Moeder zag er tevreden uit.

En zij moest Hermien toch ook afstaan!

Alweer die dwaze gedachte!

Ze probeerde het in te zien op dezelfde manier, als Riek het nieuws had opgenomen. Toen ze vertelde, waarom ze een week eerder naar huis ging, vond die: „Bof je even! ’k Wou, dat ik ook een fuif in ’t zicht had!”

Alsof zij op die fuif zich ook niet een beetje alléén zou

voelen, omdat er allemaal kennissen van Hermien zouden komen. En kennissen van Herman! Ja, natuurlijk ook van hem!

Het hinderde haar, dat ze telkens met dit nieuwe element in hun familie rekenen moest. En ze vond het prettig dat er, toen ze eenmaal in huis was, niets veranderd leek.

Ant zei: „Grutjes, wat ben jij gegroeid! Je lijkt wel een volwassen dame, met die vlechten rond je hoofd. Maar het staat je goed. 'k Was altijd bang, dat je het afknippen zou.”

Marjo plaagde haar: „Doe ik misschien nog wel, als ik aan 't werk ga. Want dit kapsel neemt veel meer tijd dan kort haar.”

Ant bromde wat van: „Aan 't werk, aan 't werk! Blijf maar eerst eens een poosje rustig thuis.”

En daarmee leek het grote probleem van vroeger weer meteen naar voren te komen. Alleen was het niet meer zo groot en gewichtig als toen. Want Marjo wist nu bijna zeker, in welke richting ze verder gaan zou. En dan . . . er waren zoveel andere dingen bij gekomen!

Ze dacht aan Maartje. Over haar moest ze met moeder praten, morgen of overmorgen. Want juffrouw Heldrig zag wel in, dat heen en weer reizen erg bezwaarlijk zijn zou. Maartje moest misschien ook nog bijlessen hebben. Wat zou moeder zeggen van haar plan? Wat zou Ant zeggen? Want met Ant moest je even goed rekenen als met moeder.

Ze werd er zich ineens van bewust, dat zijzelf ook bezig was, veranderingen te brengen in hun rustig leventje. Dat wilde ze wel, en van Hermien had ze het nauwelijks goed gevonden.

De dag verliep, zoals ze het altijd gewend was geweest.

Hermien kwam van 't kantoor; ze vroeg aan Marjo, wat ze wel gedacht had, toen ze haar brief las. Ze plaagde haar, toen ze zag, dat het zusje kleurde. „Ja, je mag gerust verlegen zijn. Herman is een echte bullebak, niet moeder?”

Moeder lachte.

Marjo vond: moeder is vrolijker geworden. Ze vindt dit dus prettig.

Hermien ging weer naar haar werk; kwam opnieuw terug. Het werd avond.

Toen was er een belletje, dat een seintje leek. Hermien wachtte niet tot Ant open deed, maar ging zelf...

En Marjo schold zichzelf uit, omdat ze wel weg wilde kruipen van verlegenheid. Ze was niet eens nieuwsgierig — alléén maar verlegen.

Toen waren ze ineens beiden in de kamer, en Hermien zei: „Dat is nou Marjo.” En Marjo hoorde iemand zeggen: „Je had me wel mogen waarschuwen, dat ik een volwassen jongedame tot zusje kreeg. Ik had me een opgeschoten spriet voorgesteld, enkel armen en benen en een verwilderde bos haar.”

Er was een algemeen gelach; haar hand lag een ogenblik in een andere hand, die haar vingers nog al erg samenkneep naar ze vond; daarna praatte Hermien weer, een beetje alsof ze zich moest verontschuldigen: „Ach ja, we waren nou eenmaal altijd gewend, haar Marjootje te noemen. Toen moeder en ik bij tante logeerden begrepen we eigenlijk pas goed, dat het wat kinderachtig klonk. Toen zei ik ook altijd „Marjo”. Maar misschien vergat ik het wel een keer, als ik over haar praatte.”

„Eén keer? Honderd keer.”

„Praatte ze zo druk over haar?”

Dat was tante, die het vroeg.

„Als 't u belieft! Ik kreeg de indruk, dat de wereld hier in huis draaide om dat Marjootje! 'k Heb in stilte wat vaak gewenst, dat u ze nog maar een poosje houden zou!”

— Dat was dus Herman! Een lange, magere jongen met blond haar, blauwe ogen en een grote neus, die grapjes maakte. Die zelfs moeder opvrolijkte. Het was lang niet zo moeilijk, als ze gedacht had.

Tante had natuurlijk veel vragen: hoe ver hij was met z'n studie, wat z'n plannen waren en al die dingen meer, die Marjo wel graag wilde weten, maar waarnaar ze zelf nooit zou durven onderzoeken.

„O, Marjo, en ik hoop niet, dat je ginds al plannen hebt gemaakt voor je toekomst! Want ik heb al uitgekiend, dat je

JE HAD ME WEL MOGEN WAARSCHUWEN, DAT IK EEN VOL-
WASSENE JONGEDAME TOT ZUSJE KREEG (bldz. 202).

later mooi assistente bij mij zou kunnen worden. Dus moet je daarvoor maar gaan studeren!"

Meende hij dit nu, of meende hij het niet?

„Ik geloof niet, dat ik het prettig zou vinden, om in een apotheek te staan. Nou ja, wel voor een keer, net als om in een winkel te helpen, maar niet voor altijd.”

Marjo zei het benepen.

Herman schaterde.

„Hoe oud ben je helemaal?”

„Zeventien.”

Het kwam er wat kort uit. Hij mocht best vrolijk zijn en grappen zeggen, maar 't was niet nodig, dat hij zich om háár vrolijk maakte!

„Zeventien! En dat praat me van „voor altijd.”

„Als ik wat kies, dan zou ik toch graag het gevoel hebben, dat ik het ook wel blijven wil.”

Hermien keek naar tante; die knikte bijna onmerkbaar. Ja, Marjo was volwassen geworden in deze maanden. Niet alleen maar groter, doch ook rijper.

Herman keek nu ook ernstig.

„Dat is een goed standpunt. Houd je daar maar aan.”

— Dus . . . ? —

Vragend keek Marjo naar Hermien.

„Hij plaagt graag. Daar zal je aan moeten wennen. En als hij het al te bar maakt, nemen we hem samen wel onder handen.

— Samen. —

Dat kon dus, dat het oude bleef bestaan, al kwam er wat nieuws bij.

Marjo vond zelf, dat ze zich wel wat kinderachtig had getoond met al haar bezwaren!

En later bemerkte ze, dat Herman ook ernstig zijn kon. Het was, toen ze praatte over Maartje.

Toen werd de dokter in hem wakker.

Hij vroeg, welke behandeling ze had ondergaan; zei, dat er niets beters denkbaar was dan juist deze dokter en deze kliniek.

Marjo vroeg: „Denk je, dat het nog komt doordat ze als kind van een trap gevallen is?

Hij vroeg: „Hoe kom je op die gedachte?”

Marjo moest toen wel zeggen, wat Maartje haar verteld had en over de vrees van haar moeder.

„Hebben ze er nooit naar gevraagd? Ik bedoel, als ze behandeld werd?”

„Nee. Maartje-zelf denkt, dat haar moeder het niet aandurfde. Misschien deed ze 't ook wel, vroeger, en weet Maartje dit niet. Ze hoorde het pas van haar grootmoeder, toen die sterven ging en vond, dat ze weten moest, waarover haar moeder tobde.”

„'t Lijkt mij tamelijk onwaarschijnlijk. In elk geval kan ze 't nu zelf vragen. Ze gaat toch zeker wel eens alléén naar die kliniek?”

„Zelden.”

„Ach.”

Het was net, of Herman iets verkeerd vond. Toen hij later hoorde van het plan, Maartje bij hen in huis te nemen, begreep Marjo pas, wat dit verkeerde naar zijn mening was.

„Gelukkig voor die Maartje, dat ze hier komt. Dat ze er eens helemaal uit komt. Anders leert ze niet om zelfstandig te zijn.”

Dus dit was het!

Zij, Marjo, vond Maartje nog al flink. Enfin, 't was prettig, dat ze hier kwam. En ze zou haar vertellen, wat Herman dacht over die angst van haar moeder. Dat die hem tamelijk ongemotiveerd leek.

Terwijl ze schreef dacht Marjo :wat ben ik dwaas geweest. Nu al vind ik het prettig, dat hij bij ons gaat horen. En later, als Hermien met hem weggaat, och, dan zal er ook wel weer wat goeds te beleven zijn.

MARJO was bij To geweest, en bij Tine, maar niet bij Emmy. Moeder had gevraagd: „Moet je er niet een keer heen? Jullie schreven mekaar toch zeker wel, toen je bij tante was!”

Marjo had gezegd: „Een heel enkele keer. Dit is een vriendschap, die dood bloedt. Of — vriendschap? Eigenlijk vriendinnen waren we niet eens.”

Toen kwam op een avond juffie thee drinken.

Moeder zei: „Dat is nu eerst nog eens goed van u. We zagen u in zo lang niet.”

Een beetje vaag gaf juffie toe: „Nee . . .” Daarna begon ze met Marjo te praten. Dat ze veranderd was. Haast een volwassen jonge dame geworden. Maar toch anders volwassen dan Emmy.

Natuurlijk vroeg Marjo toen: „Hoe maakt zij het?”

Juffie zei: „Ze amuseert zich goed op school.”

Dat was een beetje een vreemd antwoord, vond Marjo, maar ze durfde niet verder vragen.

Later zei juffie: „Thuis is het niet zo gemakkelijk.”

„Heeft ze nog haar buien?”

„Ook dat. Maar 't is ook iets anders. Haar vader gaat weer trouwen en daar wil zij niet aan.”

Marjo dacht ineens aan Mientje Teunders. Mientje, die niet in een woonwagenkamp wilde en niet met bosjes veters wilde leuren. Maar met Emmy was het toch anders! Ze bleef in haar huis; er kwamen alleen een moeder bij. Als het een gezellige moeder was . . .

Juffie zei: „Ze is zo lang alles voor haar vader geweest. Nu komt er een vreemde en is ze jaloers.”

Dus — het was in de grond toch hetzelfde.

„En hij doet het juist ook voor haar. Omdat ze leiding

nodig heeft; betere leiding dan ik haar kan geven. Nu al gaat ze uit met haar vrienden en vriendinnen; zonder het te vragen soms. Als er een dame in huis komt — iemand van mijnheers eigen stand en positie — die voor Emmy kiezen kan wat al of niet goed is, houdt dat misschien op.”

„’t Had vroeger moeten gebeuren, denk ik,” vond moeder.

„Misschien wel. Een man kan niet trouwen zoals hij een juf kiest . . .”

Marjo vond, dat juffie te gering over zichzelf dacht.

„Dit is een Engelsche dame. Mijnheer leerde haar in Londen kennen, de laatste keer, dat hij er voor zaken was.”

„Is ze al hier geweest?”

„Ja, maar toen was Emmy weg. Ze wilde niet thuis zijn en op het laatst werd mijnheer boos en zei, dat ze niet eens mocht.”

„Was ze aardig? De nieuwe mevrouw, bedoel ik.”

„O zeker. Echt een dame. Tenminste — Emmy zou dat gevonden hebben. Ik kon er niet aan wennen — geverfde lippen en zo, maar Em dweept met dat soort dingen. Ze zal haar heus niet meer binden, dan nodig is, en toch leek ze me erg flink.”

„Misschien valt het mee. Ze zal haar toch eens moeten leeren kennen.”

„Ja.”

Toen vroeg moeder: „Maar u? Kunt u blijven?”

Marjo verweet zich, dat ze hieraan nog in ’t geheel niet gedacht had.

„Het kan wel, ja. Zo iets als juffrouw voor de huishouding. Maar ik heb al iets anders, iets beters. Mijn vriendin, die verpleegster is, houdt een kinderpension. Samen met een kennis van haar. Nu gaat die andere ook al trouwen. ’t Lijkt haast een epidemie, niet?”

Ze lachte even.

Moeder lachte mee, maar zei: „Ach, het is altijd al zo geweest.”

„Nu, en toen vroeg ze, of ik met haar samen wilde doen. Met mijn vriendin, bedoel ik. Zij voor de eigenlijke verpleging en ik

voor de huishouding. 't Lijkt me heerlijk. 't Zal wel druk wezen, maar ik zou meer mijn eigen baas zijn."

Marjo zei: „Dan kom ik later bij u als assistente. Of hebt u die niet nodig?"

Zou je dat dan willen?"

Moeder vroeg het verrast. Was dit nu ernst of gekheid?

Marjo kleurde, maar zei: „Ik geloof het wel. Ik heb er over gedacht, de laatste tijd."

Juffie begon weer over Emmy.

„Kom je nog eens een keer? Je had een goeie invloed op haar, toen je bij ons was."

Weer kleurde Marjo, nu van plezier. Had ze heus? Ze meende, dat Emmy zich niet veel aan haar meeningen gestoord had.

Ze vond het nu ook niet goed van zichzelf, dat ze zo maar weggebleven was.

't Leek net als vroeger.

Emmy zat op de divan.

„'k Ben aan dit plekje gewend geraakt," zei ze. „En een beetje gauw moe ben ik nog wel."

Marjo vroeg en vertelde.

Ze wist niet, of hetgeen ze zei Emmy bijster interesseerde.

Want al leek het eender, het was anders.

Emmy was ook anders.

Je kon niet zeggen hoe — je voelde het, meer dan je het zag.

Marjo begreep: groeien, dat betekende niet altijd: beter en verstandiger worden.

Emmy deed wel wijs en groot; ze zei vaker nog dan vroeger, zo'n beetje minachtend: „Kind". En ze had een vreemd lachje, wanneer Marjo schrok van dingen, die zij vertelde.

„Maar je werk dan? Als je soms avonden achtereen uitgaat! En vind je vader dat goed?"

Emmy haalde de schouders op. 't Moest onverschillig lijken.

„Hij is immers ginds."

Hoe anders was dit, dan de vroegere intieme verhouding

tussen mijnheer en Emmy. Marjo zag het nog vóór zich, hoe Emmy's gezicht opklaarde, als haar vader de kamer inkwam.

Ze durfde niet hierover doorgaan; ze vroeg: „Speel je nog veel viool?”

„Gaat wel . . .”

Nu was het, als zocht Emmy een ander onderwerp van gesprek.

Wat ze eens gewild had: goed leeren spelen — zo goed als haar moeder — dacht ze daaraan nu niet meer? Of — wilde ze er niet over praten, omdat muziek haar anders maakte? Omdat ze, als ze speelde, niet zijn kon zoals ze zich voordeed: een onverschillig, mondain kind?

Ineens vroeg ze: „Die vriendin van jou, die naar een kost-school ging — schrijft ze je nog altijd?”

„Joot?” vroeg Marjo verwonderd. „Jawel. Maar vaker stuurt ze een ansicht. Ze is niet erg schrijverig uitgevallen.”

„Vind ze het leuk, ginds?”

„'k Geloof het wel. 'k Weet het eigenlijk niet. Ze nam alles altijd even gemakkelijk.”

„Ja, zie je, je begrijpt toch, dat ik hier niet blijf, als zij in huis komt.”

„Maar Emmy! Je vader zal er zo'n verdriet van hebben.”

„Dan moet hij haar maar niet hier brengen.”

„Juffie zei, dat het ook om jou was. Omdat een dame in huis goed voor je zijn zou. Anders dan juffie . . . ik weet niet, hoe ik het zeggen moet.”

„O, maar ik begrijp het best. En dat zou me ook niet kunnen schelen! Als hij maar niet van haar hield.”

Ze keerde zich met een ruk om en stak haar hand in het aquarium, alsof ze zo de vissen wilde vangen.

Marjo keek toe, hoe de diertjes hevig verschrikt heen en weer zwomen. Maar haar gedachten waren niet bij sluierstaartjes en paarlemoervissen.

Ze had gezien, dat Emmy bijna huilde. Dus: ze was niet alléén boos — ze had ook verdriet! En vóór alles: ze was jaloers!

Kon ze nu maar iets zeggen, dat hen allen hielp!

Ze begon ineens te vertellen over Mientje Teunders.

„Zie je wel?” zei Emmy, als begreep ze heel goed, dat Mientje niet mee wilde met haar moeder.

„Maar voor jou is het heel anders. Alles blijft eender: je huis, je school, je vader — er komt alléén maar een moeder bij.”

„Alléén maar!” zei Emmy. En Marjo schrok, zo bitter als dat klonk.

„Ik was eerst jaloers op Herman, dat is de verloofde van mijn zus. Ik dacht ook, dat ik Hermien kwijt raakte. En het is juist gezelliger geworden.”

„O, maar Hermien is enkel maar je zuster!”

Enkel maar! Alsof Hermien niet heel veel betekende in haar leven! Alsof ze haar toch niet erg missen zou, als ze weg ging!

Er viel niet te redeneren met Emmy.

„Kijk maar niet zo sip. Ik red me best. 'k Weet precies, wat ik wil en ik zal wel zorgen, dat het gebeurt. Eerst kostschool, dan het conservatorium. Later misschien optreden, maar eerst een leuke tijd. D'r is zoveel in de wereld te koop, waar jij geen begrip van hebt.”

Ze zei wel: „Leuk, dat je nog eens kwam,” maar ze vroeg niet: „Kom je terug?”

Marjo wist: ik kan niets meer voor haar doen. Ze heeft nu andere vrienden.

Ze dacht aan mijnheer Van Sloten. Ze vond hem altijd zo aardig en hij was zo gek op Emmy. Zou hij het kunnen dragen, als het niet goed weer werd tusschen hem en z'n dochter? Zou die nieuwe mevrouw kunnen maken, dat hij het vergat?

„Wat kijk je ernstig. Was Emmy niet aardig?” vroeg moeder, toen ze terug kwam.

„Aardig? Jawel. Maar 't is alles zo moeilijk.”

Ze vertelde hoe Emmy geweest was; wat ze gezegd had.

„Ze is een dwaas kind. Haar vader moest haar streng aanpakken,” vond Moeder.

Marjo kon niet zeggen, dat ze niet alléén aan Emmy ge-

dacht had toen ze zei: „Het is alles zo moeilijk.” Het hele leven leek soms zo moeilijk. Er waren tijden, dat je dacht van niet. Dat je meende: als ik flink ben en durf, kan ik wel meehelpen om hier en daar verdriet weg te nemen. Dan voelde je jezelf blij. Maar ineens was er iets, waaraan je niets veranderen kon. Of je voelde, dat de mensen liefst hun eigen gang gingen. Ook al deden ze zichzelf verdriet er mee. Je probeerde wel te denken: maar wat ik later wil — kinderen helpen en oppassen, dat is gemakkelijker. Maar je hield het gevoel, of iemand je vreugde om het leven van je afgenomen had. Of je alléén maar het lelijke en moeilijke zien kon.

Emmy vroeger — nee — gemakkelijk was ze ook toen niet. Maar ze hield van haar vader. Ze hield van haar muziek. Je zou weer haar gezicht willen zien zoals het was die keer, dat ze speelde... Inplaats daarvan zag je een gezicht, dat een masker leek.

Het leven... was het niet eerder moeilijk dan mooi? En al had je nu zelf nog veel, waar je dankbaar voor was — wie zei je, dat het zo blijven zou? Wie zei je, dat je sterk zou kunnen zijn, ook als je zelf verdriet had?

TERWIJL hij met Hermien praatte keek Herman ongemerkt naar Marjo.

Ze zat ineengedoken in haar stoel, zonder fut.

Er was wel een boek in haar handen, maar het duurde soms tijden, eer ze een blad omsloeg.

Boeide het niet?

Of was er iets, dat haar hinderde?

Hij zei: „Hallo, zusje, komt het van het voorjaar, dat je zo loom bent?”

„Loom? Ik? Ja, ik ben wel moe, geloof ik.”

Herman keek scherper.

Hij pakte haar handen, als wilde hij haar uit heur stoel trekken. Het leek spel, doch zonder dat ze wist hoe was zijn vinger op haar pols. Ze liet haar arm in de greep van zijn koele hand, willoos.

„Zo, zo, juffertje, weet je wel, dat je in bed moest liggen?”

„In bed? Kom, 't zal wel overgaan.”

„Je hebt verhoging. We zullen straks wel eens kijken hoeveel. Pijn ergens?”

„Nee . . .”

Het klonk te aarzelend, om waar te zijn.

„Jawel”, zei Herman daarom. „Zeg maar gauw, waar. Flink zijn is best, maar voorzichtig-zijn is ook nodig.”

Dus — hij begreep, waarom ze zich verzet had tegen dat gevoel van naar en ellendig te zijn!

„In mijn keel. 't Slikken gaat zo gek.”

Nu hij haar onwel-zijn ontdekt had, gaf ze zich gewillig aan zijn onderzoek over. Hij bevoelde haar keel; humde; vroeg een lepel en liet haar „a-a-a” zeggen. Ze probeerde er om te lachen; inplaats daarvan kwamen er tranen.

Herman deed, of hij niets zag; vroeg, of er gorgeldrank in huis was; bleef er bij, dat ze meteen naar bed moest.

„Ik ga even met je mee,” zei Hermien, die aan Hermans gezicht wel zag, dat het niet maar om een onschuldige kou-vatterij ging.

„Wat denk je?” vroeg ze, toen ze terug kwam.

„k Ben bang voor angina. Vannacht kunnen we 't nog wel afwachten, maar als het morgen niet beter lijkt, moet jullie dokter komen.”

„Marjo vroeg, of jij haar medicijnen mocht voorschrijven.”

Hij glimlachte even.

„Zeer geveleid, maar ik ben nog niet zo ver. En ik mag de patienten van een ander niet behandelen.”

„Patienten! Je eigen schoonzusje.”

„t Kan wel eens ernstig worden. Beter, dat jij het alvast weet. Zeg het nog maar niet tegen moeder, maar Marjo beviel me niet.

't Werd erg.

't Werd gevaarlijk.

Dokter sprak over opereren. Een snede met het mes, om verlichting te brengen. Nog even konden ze het aanzien, maar als het niet gauw veranderde, kon dit wel nodig worden.

Marjo wist weinig méér, dan dat ze zich zo ziek voelde, als ze nooit nog geweest was. Verder gingen haar gedachten niet. Althans niet de gedachten, die ze zelf nog onder contrôle had.

Er waren andere gedachten, waarover ze niet de baas was. Koortsfantasieën.

Die bevolkten haar kamer met zoveel mensen, dat ze 't benauwd kreeg en hen smeekte, weg te gaan.

Lena was er en Mientje Teunders en de broer van Riek en Emmy, die viool speelde. Net, als ze van Emmy's spel genieten wilde, omdat het zacht klonk en sussend, hield Emmy met een schaterlach op...

Ze riep om Maartje, maar dan was Lena er, en die lachte ook al. En zij, Marjo, moest almaar lopen en lopen, om Maartje te zoeken, en ze vond haar toch nooit.

Soms was daar dan ineens tantes stem, en tantes koele hand op haar voorhoofd; dan keek ze even bewust rond en

wilde ze vragen, hoe tante zo ineens voor haar bed kwam, maar vóór ze 't zeggen kon viel ze zeker in slaap . . .

Later was Hermien er en Herman en soms ook moeder.

En Hermien zei: „Ja, tante kwam op de terugweg nog even kijken en toen is ze gebleven, om moeder een beetje te helpen. Ze rust nu wat.”

Marjo probeerde te begrijpen, maar voelde zich te moe.

Hermien zei: „Slaap jij maar, hoor,” en dan bleef alleen Hermien.

Maar het nare gevoel in haar keel bleef, ondanks het koude ijs, dat ze slikte en ondanks de gorgeldranken en de compressen. En eer tante, aan wie met een blij gezicht verteld was, dat Marjo werkelijk heel helder had gepraat en de temperatuur lager was, weer in de kamer kwam, steeg de temperatuur alweer en beleefde Marjo in koortsvisioenen opnieuw de verschrikkingen, die ze in haar kort leven had meegemaakt en andere, die ze in haar gezonde dagen nooit ervaren had . . .

Dokters gezicht stond zorgelijk; er was een avond, dat Hermien huilde, haar hoofd tegen Hermans schouder. En Herman leek weinig op de vrolijke zwager, die in de wat al te égale sfeer van het oude huis fleur gebracht had. Er was een frons tussen zijn wenkbrauwen en zijn blauwe ogen leken grijs door de ernst van hun uitdrukking. Zijn hand was om Hermiens bevende handen, en hij zei: „We kunnen voor haar bidden, Hermien. Dat is een voorrecht.”

Hermien schreide: „Als ik maar met haar praten kon! Misschien beseft ze zelf niet, hoe erg het met haar is!”

Hij zei: „Gelukkig hoeft ze dat niet te beseffen om veilig te zijn. Veilig in Jezus' armen.”

En in de huiskamer zaten twee zusters, moeder en tante. Ze hadden in hun jeugd veel samen beleefd, vreugde en verdriet. Ze waren mekaar een beetje kwijt geraakt in het drukke leven. Nu waren ze weer heel dicht bij elkaar in heur liefde voor Marjo; in heur angst om haar, in heur gebed voor haar. —

„Het lijkt veel langer dan vier weken geleden, dat ik ziek

werd," zei Marjo.

Tante vond: „Sommige weken tellen dubbel.”

Daarover bleef ze denken, toen tante haar alléén liet.

Ze wist nu wel, dat het heel erg met haar geweest was. Heel gevaarlijk. Dat de dokter eens, op een avond, gevreesd had voor haar leven.

Hoe vreemd leek het nu, dat ze dat zelf toen niet geweten had. Er was wel aldoor angst in haar en om haar geweest; angst voor wat ze dromend en bijna buiten kennis meende te beleven. Maar de angst voor het werkelijke gevaar, dat dreigde, had ze niet gekend, omdat ze niet wist . . . Omdat ze de weinige ogenblikken, dat haar geest helder was, te zwak was om enig woord of begrip in zich op te nemen.

Toen de koorts zakte en de keel minder gezwollen was, kende ze eerst alleen maar een heel grote verwondering, dat ze zo slap en zwak geworden was. En dat ze haar zo voorzichtig verzorgden, als wat ze van porcelein. Pas later begreep ze, wat ze had doorgemaakt.

Nu lag ze op een ruststoel voor het open raam. Het was zomer. Ach ja, het werd al zomer, eer ze ziek werd. Maar het was niet als nu: mild en zacht.

Ze keek naar de blauwe lucht.

Ze luisterde naar het gekwetter van de mussen.

Ze dacht ook ineens weer aan die warme nacht, een jaar nu bijna geleden, dat Kitty voor haar raam gemiauwd had.

Bijna was het gebeurd, dat ze dit alles niet opnieuw had kunnen beleven. En toch was ze niet bang geweest.

Omdat ze het niet wist . . .

Ze hield die gedachte vast.

Was het zó geweest? Was het alléén dit geweest?

Er kwamen andere beelden.

Pasen, pas nog geleden, naar het leek. Daarvóór Goede Vrijdag. Het weten, dat Jezus dit alles had willen lijden, ook voor háár. Dat Hij de dood had overwonnen, ook voor háár.

Ze had het al zoveel keren gehoord. En toch leek het deze keer anders, dieper. Ze wist: omdat ik het leven dieper beleef. Omdat ik gegroeid ben.

Als ze geweten had, hoe ernstig ziek ze was — zou ze dan niet bang zijn geweest?

Ze huiverde even. Sterven was zo ernstig.

Jezus was ook gestorven, opdat de Zijnen leven zouden, zelfs al stierven ze.

De Zijnen!

Haar handen vouwden zich.

In haar ziel was een bede en een belofte.

Een poos lag ze stil.

Het was heerlijk, weer uit bed te zijn, maar het maakte je moe.

Ze dacht nu ook aan het Kerstfeest bij tante. Aan het zingen daarvóór. Aan de woorden van mijnheer Velders. Toen had ze gevoeld, dat wat je geloofde en beleed ook iets betekende voor je leven. Dat het *alles* betekende. Ook dät had ze dikwijls te voren gehoord, maar nooit had ze het op deze manier begrepen.

Het leven . . .

Nu lag het weer voor haar en het leek als nieuw. Omdat dit gebeurd was: dat ze ziek werd en had kunnen sterven.

Soms was ze bang geweest voor wat het leven van haar zou kunnen vragen, later, als ze volwassen werd.

Nu zag ze het als een geschenk van God.

Een geschenk, waarmee je maar niet mocht doen, wat je zelf wilde.

Een opdracht van God.

Van God . . . aan Wien je hulp mocht vragen, als je jezelf zwak en onwetend voelde.

Opnieuw leefden in haar ziel die beiden: het gebed en de belofte.

Toen haar tante boven kwam met een beker melk, sliep Marjo.

Voorzichtig zette juffrouw Dijkman de beker neer; stil bleef ze staan, neerziend op het stille, nog bleke gezicht van Marjo.

Ook in haar was dankbaarheid.

Eigenlijk kende ze Marjo nog maar kort precies zoals ze

was en dacht; ze was van haar gaan houden alsof ze haar eigen kind was, en bijna had ze haar weer moeten missen.

Voorzichtig legde ze de plaid wat beter over haar heen. Al was het zomer — ze zou nog kou kunnen vatten zo, slapend voor het open raam.

Wat ze niet wist was dit: dat Marjo, eer ze insliep, het leven opnieuw had aanvaard, nu als een geschenk van God.

Misschien dat ze eens, later, er iets van horen zou. In een stil, vertrouwelijk uur, wanneer Marjo weer als vroeger met haar praatte over wat het leven voor haar mooi of moeilijk maakte.

IK heb zin om wat gekste te doen," zei Juut.
 „Ga je gang," gunde Tine haar grootmoedig.
 „Maar jullie moeten meedoen! Alleen kan je niet dwaas zijn!"

„Kind, denk aan mijn prestige! Tweede klas Kweek. Misschien zitten er onder die ukjes ginds wel toekomstige leerlingen van mij!"

„Nee, dan wij, hè Marjo? Nog zo vrij als vogeltjes in de lucht. Geen gevaar voor dwars-kijkende leraressen, die ons manen netjes te zijn!"

Dit kwam van To, die lui in het zand lag en voornemens scheen, lui te blijven.

„'t Is anders haast zover," herinnerde Marjo haar. „'k Ben er wel blij om trouwens."

„Ga je heus ook naar de Huishoudschool?" vroeg Juut haar.

„Ja. 't Is nu vast. Gezellig, dat we samen kunnen beginnen."

„Onder moeders vleugels," spotte Juut. En toen Marjo kleurde: „Kijk, ze bloost warempel nog net zo gauw als verleden jaar."

Ondanks haar kleur zei Marjo: „'t Is niet daarom. Niet, omdat To ook gaat, bedoel ik. 'k Had wat langer tijd nodig dan jullie om te beslissen, wat ik wilde, maar nu weet ik het heus wel goed."

„'t Was ook maar gekheid," verzachtte Juut en begon Tine te plagen. Ondanks de herinnering aan haar prestige, zoeven, ging die er grif op in. Misschien deden ze iets minder dwaas, dan Juut verlangd had, doch bezadigde jonge dames waren ze allerminst.

Later gingen ze zwemmen; daarna zochten ze een ijskarretje, en toen ze weer zaten zei Marjo: „'t Is haast net als verleden jaar."

EN TOEN ZE WEER ZATEN ZEI MARJO: „T IS HAAST NET
ALS VERLEDEN JAAR" (bldz. 218).

„Zelfs jouw hoed.”

„Die houd ik ook alleen voor het strand.”

„Ga je weer terug, Juut, na de vakantie?” vroeg Tine.

Juut had hen opgezocht, toen ze weer in de stad was; Juut had, evenals vroeger, het initiatief genomen voor een tocht met z'n allen, wat veranderd was in: een daagje naar zee, omdat Marjo zich nog niet teveel vermoeien mocht. Maar hoe ze het gehad had op de kostschool — daarvan hoorden ze ieder voor zich enkel brokstukken. En over toekomstplannen had ze nog niet gepraat.

„Nee. Ik word Stütze der Hausfrau”.

„Wat?”

Ze keken verwonderd. Ze durfden niet vragen: waarom? Juut, die het altijd zo ruim had thuis! Veel ruimer dan één van hen. Bij wie alles mocht en alles kon. Ging de zaak van haar vader verkeerd? Moest ze nu zelf verdienen? Ze scheen het zich niet aan te trekken!

„Nou, dat worden jullie toch ook, later,” zei ze met een effen gezicht tegen To en Marjo. „En op zo'n Duitse kostschool doe je heel wat huishoudelijke bekwaamheden op. Gezwegen nog van het perfecte Duits, dat ik spreek.”

„Moeder zal me vooreerst nog wel nodig hebben, als ik klaar ben,” meende To.

„En ik ga waarschijnlijk door voor kinderverzorging,” vertelde Marjo.

„Zal je niet meevallen. Een bende kinders in een vakantiekolonie zeker. Ik zie je al.”

„Een kennis van ons gaat een kinderpension beginnen. Of eigenlijk: het pension is er al, maar zij komt in de plaats van iemand anders. Misschien kan zij mij gebruiken, later. En anders” . . .

„Anders gaat Marjo op eigen avontuur het leven in. Kind, wat ben jij groot geworden!” Het klonk niet hatelijk en Marjo lachte er om. Zeggen, hoe ze tot deze beslissing gekomen was, kon ze niet. Nu niet. To wist er wat van, maar met haar was ze intiemer dan met Tine of Juut. Deze dag was leuk geweest; het leek een beetje als vroeger; onderwijl wist je, dat

er veel veranderd was. Zouden ze nog wel dikwijls zo samen kunnen uitgaan zonder te weten, dat ze niet meer op dezelfde manier bij elkaar hoorden?

„Dromen kan je ook nog net als vroeger. Alles bij elkaar ben je weinig veranderd,” plaagde Juut.

— Ik houd nog van haar — dacht Marjo. Maar dat ze telkens zoekt naar wat nog net is als vroeger bewijst, dat we elkaar een beetje ontgroeid zijn.

Ze vroeg: „Maar waarom doe je dat?”

„Wat?”

„Stütze der Hausfrau worden, zoals jij het noemt. Wij zeggen het eenvoudiger: hulp van de huisvrouw. Maar wij waren ook niet op een Duitse kostschool.”

Juut schaterde.

„O, kinders, natuurlijk is mijn moeder die Hausfrau! Ik zie me al in een vreemd gezin zorgen voor vreemde mensen. Is Juutje veel te zorgeloos voor.”

„Waarom zei je dan niet gewoon, dat je thuis bleef?”

Tine vroeg het een beetje boos. Tine was hen wel het meest ontgroeid, vond Marjo.

„Omdat ik het echt zo bedoel: als hulp van moeder.”

Ze keek nu weer ernstig; ze liet in gedachten het rulle zand tussen haar vingers doorlopen.

„Ik vond moeder oud geworden, toen ik thuis kwam,” zei ze dan ineens. „Misschien was ze vroeger ook al zo, maar ik had er geen erg in. Je ziet de dingen pas, als je een poos weg bent geweest. Jullie weet, dat ik de jongste ben thuis. Moeder is haast zestig. En het is bij ons altijd druk. Zakenvrienden van vader, die blijven eten na een bespreking; soms ook logeren, als ze uit het buitenland komen. We hebben veel kennissen. Moeder houdt ervan, maar ze begint er tegenop te zien. Het leek me nog al logisch, dat ik aanbod te blijven om haar te helpen. Een hoofd voor studie heb ik toch niet en zo bijster was het niet op die school. Nou ja, wel leuk, en we inviteerden mekaar allemaal om beurten. Wat dat betreft kan ik morgen aan de dag wel op reis gaan en een jaar weg blijven, maar wat geeft het je ten slotte? Je weet toch van

te voren, dat je mekaar thuis anders ziet dan op school. En als de reislust me te machtig wordt moet vader maar een keer een mooi plan opmaken voor moeder en mij. Misschien gaat hij zelf dan ook nog wel mee."

Ze zei het op haar gewone, luchtige manier, alsof ze net zo goed een andere beslissing had kunnen nemen. Dat ze gevoeld had, hoe moeder haar had willen vragen, thuis te blijven en het toch niet deed, omdat ze zo'n leven „saai" vond voor een jong meisje; dat ze zich nog nooit zo tevreden had gevoeld als die avond, toen ze uit zichzelf aanbood te blijven en moeder tranen in de ogen kreeg van blijdschap — dat vertelde ze er niet bij.

Marjo begreep er wel iets van.

— De diepste dingen — dat, waar het eigenlijk op aan komt — die zeg je mekaar niet, wist ze.

Weer, als een jaar geleden, zwoegden ze met elkaar door het mulle zand naar de plek, waar de fietsen stonden.

Weer fietsten ze twee aan twee langs het fietspad de stad tegemoet.

Weer zeiden ze, wanneer één van hen afslaan moest: „Tot kijk."

Alles als verleden jaar en toch anders.

Marjo, terwijl ze het laatste eind alleen ging, doorleefde in gedachten nog eens dat jaar.

Een vage glimlach verhelderde een kort moment haar gezicht.

„Marjo" hadden ze haar genoemd, alsof ze voor hen niet altijd „Marjootje" geweest was! Ze had het niet behoeven te vragen; het was vanzelf gebeurd. Omdat ze geen van allen meer de kinderen waren van een jaar geleden. —

Haar gedachten gingen ook vooruit; naar de toekomst.

Een goede winter kon het worden, met Maartje bij hen in huis en zij samen met To naar eenzelfde school. To zou haar vriendin blijven en Maartje zou niet tussen hen komen. Ze kende Maartje; ze kende ook To, die nu al in gedachten deze derde er bij aanvaardde.

Ze dacht ook aan wat daar weer achter lag, ver in het ver-

schiet nog.

Misschien werd het, zoals ze zich dat nu droomde. Misschien werd het anders. Het deed er niet toe. Ze had niet alleen geleerd te durven — ze had ook geleerd te vertrouwen. Omdat ze wist, dat ze niet alléén stond met haar vreugden en moeilijkheden.

Het leven, zoals het je gegeven werd; — het leven, zoals je het zelf maakte; — doch boven dat leven God, Die je leidde.

Zo was het goed.